

Jahit Carter Brown
Library
Brown University

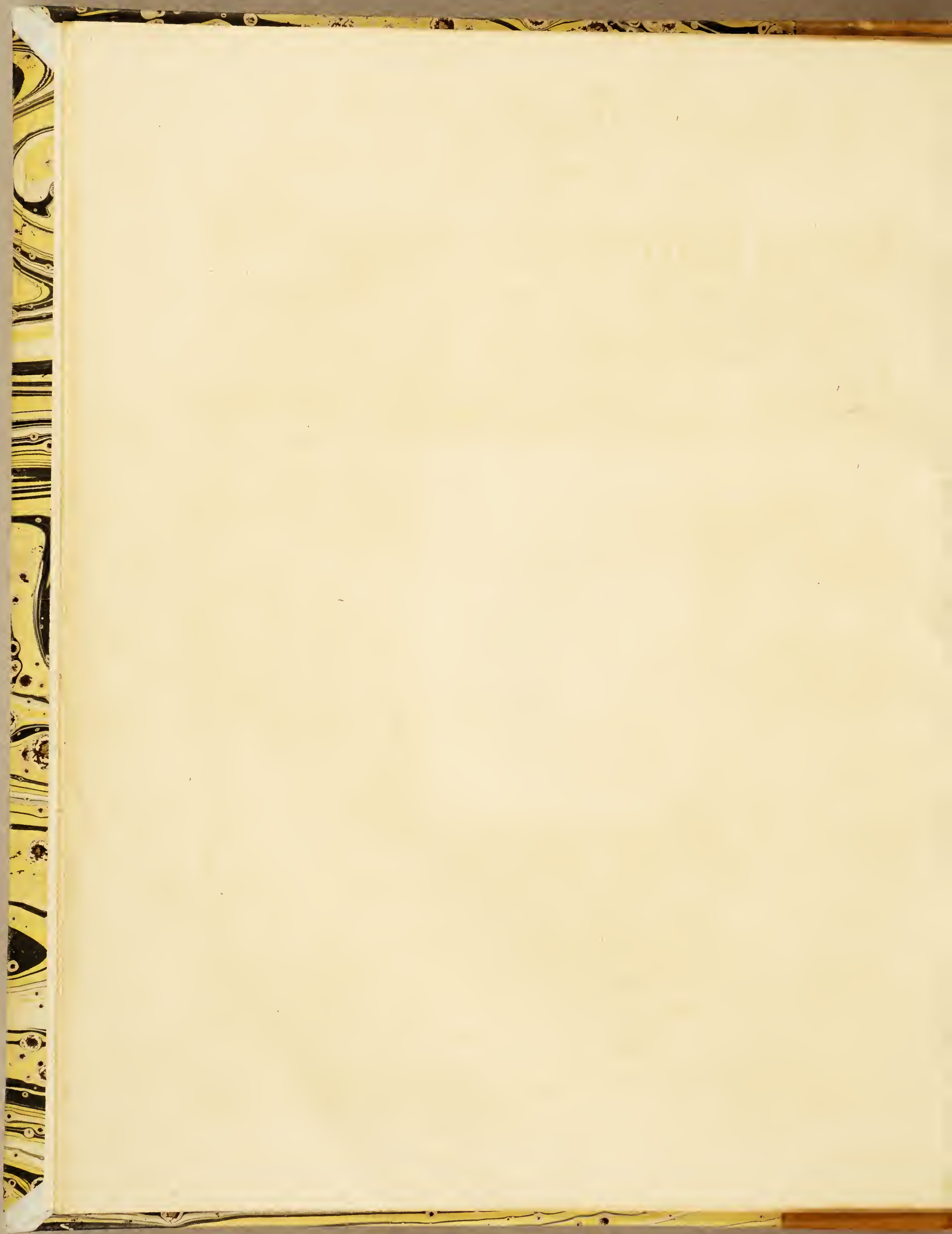

I O U R N A E L

N° 7

L 229

Ofte

Kort Discours/nopende

de Rebelye ende verradelijcke Desseynen

der Portugesen/ alhier in Brasil voorgenomen/

't welck in Junio 1645. is ontdeckt.

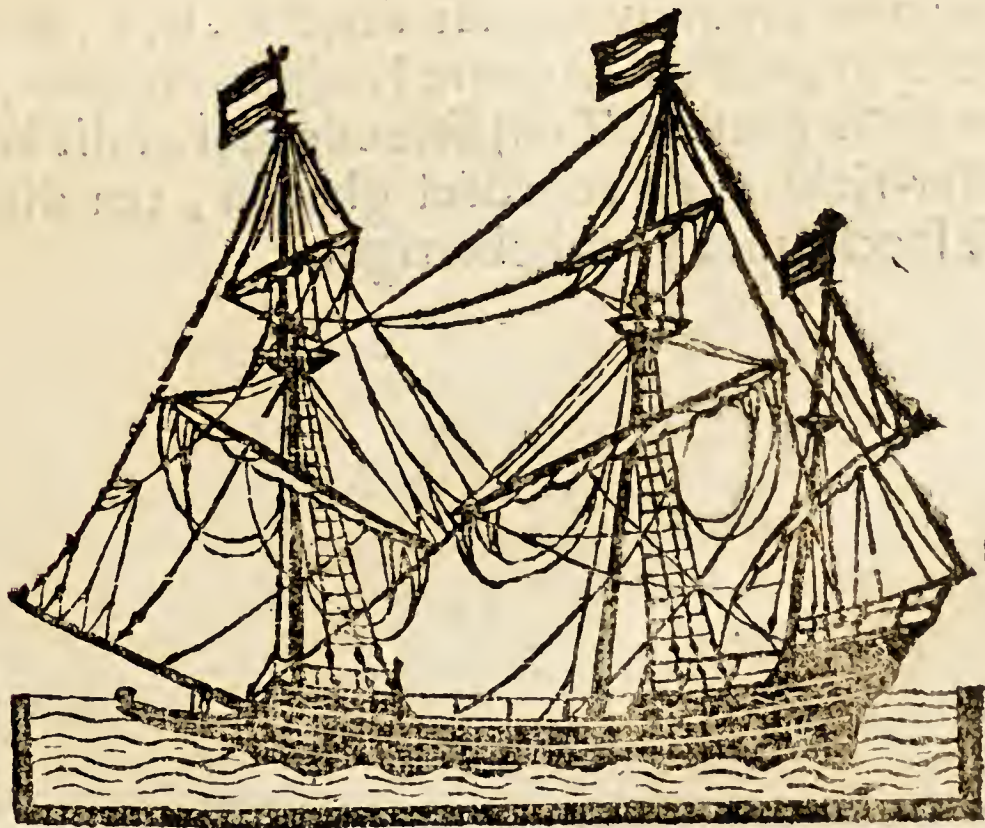
Ende wat vorder daer nae ghepasseert is/

tot den 28. April 1647.

Beschreven door een Lief-hebber, die selfs int begin

der Rebelye daer te Lande is gheweest, ende

aldaer noch is residerende.

Tot ARNHEM,

Ghedrukt by Jan Jacobsz. Boeck-verkooper woonende in
de Backer-straet/ in de bergulde Persse. Anno 1647.

AEN DE E. E. HEEREN, DE BEWINT-
HEBBEREN ENDE PARTICIPANTEN VAN DE GENERALE GHE-
OCTROYEERDE WEST-INDISCHE COMPAGNIE.

M Y N H E E R E N,

ONS is met de laetste Vloot over-ghesonden, een seecker Jour-
nael of Discours, waer in verhaelt wordt de listige practijcken
ende desseynden der Portugesen, haer veynsende onse Vrienden te
zijn, maer inder daedt heymelijcke ghesworen Vyanden van onsen
Staet. Welcke wy vertrouwen dat door U. E. E. Wijfen Raedt,
ende kloeck beleydt, neffens dappere Krijghs-Helden, sal werden
voor-gekomen ende ghestut. Twijffelende niet of dit kleyne werck
sal eenigh onder-richt ende voordeel gheven, ten dienst van die
ghene die dese saecke met yver behertigen.

Journael ofte Kort Discours,

noopende de Rebellye ende verradelijcke defeynen der Portugesen, alhier in Brasil voorgehenomen, 'twelck in Junio 1645. is ontdeckt. Ende voorts wat daer naer ghepasseert is, tot den 28. April 1647.

Edert dat de Allmogende Godt / dooz sijn zegen ende ghenade / aen de Generale Gheoctropeerde West-Indische Compagnie der Vereenichde Nederlanden / heeft doen conquesteren in't Jaer 1628. de Zee-rijcke ende onwaerdeerlijcke Spaensche Silber Blote / dooz den Ed. Man-

hasten ende kloecken Zee-Heldt Pieter Pieterz. Heyn, heeft de selvighe groote Godt sijn zegens stralen vordersten heyl ende welvaert des Vaderlants ende de Compagnie doen schijnen / ende op den 24. Februarij 1630. haer in handen doen komen / ende onse Wpanden ontrucht haer schoone Stadt Olinda, ende verholgens 't Reciff / met sijn defenderende Forten: Ende in corte Jaren het gantsche Landt van Benoozden Zira tot aende Bahya onderdanigh ghemaect. Maer met wat Vaderlijcke sozghvuldigheyt ende liefde / soude een Vader aen sijn eyghen Kinderen meer deuchts ende goets hebben kunnen doen / als dooz onse Overheden van tijdt tot tijdt aen de Portugiesen is bewesen / is de gantsche Werelt ghenoech bekent / en haer eyghen ghemoet sulcks betuygen sal moeten: Want niet alleen de consideratie / dat sy een overwonnen Natie waren / ons doodt wpenden / in Religie / humeuren / ende zeden verscheden. Alles aen een zijde ghestelt / is haer toe-ghelaten de vyse en libere Exercitie van haer Ceremonien ende Religie / 't gantsche Landt dooz / hebbende over-al hun Kercken ende Capellen / daer sy haer dienst deden / ja selfs in Mauritsstadt / daer sy op twee plaetsen Misse hebben ghedaen / welke plaetse immers der Ghereformeerden hoorden daer van exempt te wesen. In de Judicatuere zijn sy soo wel als onse Natie tot Schepens gheadmitteert ende ghekozen gheweest / in ghelijcke ghetal ende Authoziteyt. Wat konden sy meerder respect begeeren / als meermalen in Staets impoorteerende saecken en secreten gheimploeyert te zijn gheweest? Wat fabeur en credit heeft men aen haer niet ghedaen ende bethoont; 't welck de Compagnie / Coopluden en Particulieren / noch wel twintigh Jaren sal heughen ende smerten; jae selfs ons Lijf ende leven onder haer handen vertrouut. Heeft men niet Jan Fernand Viera, in't Jaer 1639. tot een Witmeester van een Compagnie Beerden ghekozen / ende vooz-ghestelt van ons eyghen Natie;

Wat konde men aen haer meer doen / of wat souden sy selfs meer hebben
kommen begheeren oft wenschen / zijnde in soo veel impoorteerende deelen
meer ghefabriceert als ons eyghen Natie / die daer ober (en niet sonder
Reden) niet wepnigh Jalours en waren.

Doch onse Oberheden de saeck / en waerom / beter wetende / ende dieper
doorz-siende / verhoopten door sulcke middelen de Portugesche superbitept
metter tijdt inde Nederlandtsche eenboudighe goetheydt ende zeden te her-
scheppen / ende de verbzeemde humeuren in Broederlijke Liefde te veree-
nigen : Maer wat daer op is ghevolcht / is peder een die maer de minste
tijdt int Lant is gewoest / ghenoech bekent ; want van de eerste upze af dat
wy dese Landen gheconquesteert hebben / Verraderpen den een op d'ander
gheimagineert zijn / ende op beelderley manieren in't werck ghestelt / waer
ober sy oorzsaek zijn van de doot van menigh hondert man ; want soo lange
de Oorlogh gheduert heeft / en isser noyt niet soo veel van hun Volck ghe-
bleven in openbare Veldt-slagen en resccontres / als door de Embuscades /
heymelijcke lagen / en verraderpe der Portugesen / die sy ons Volck stadigh
leyden ; want by daghe ons Volck haer boorzby passerende / toonden sy ons
't beste semblant vande Werelt / ende by nacht haer te samen rottende / sne-
den ons Volck den hals af. Wat attentaten hebben sy niet tegen den Staet
deses Lants aengerecht ? Eensdeels sijn effect nemende / maer meermalen
door Gods groote ghenade aen 't licht ghebracht / ende upt-ghekomem / heel
wepnigh van de Complicen zijn ghestraff / maer meest byz gheraecht / ons
blindt-hockende met haer vleyende woorden / ende vergalde soetighepdt.
Soodanighe handelinge continuerende twaelf ronde Jaren / tot dat de
Portugesen in het Jaer 1640. van de Coningh van Spangien af-bielen /
ende tot haren Coningh koozen Jan, die den Vierden van die naem is / eerst
Hertogh van Bargance. Wat instantie ende neerstighepdt en dede haeren
Ambassadeur Tristaon de Mendonze , by de Hoogh-Moghende Heeren
Staten de Staten Generael der Vereenighde Nederlanden / ende sijn
Hooghept / om secours boorz sijnen Coningh te bekomen / dat hem vergunt
wierdt / ende toe-ghesonden een soo machtighen Vloot van onse Schepen /
ende beste Soldaten. Maer hoe sy in Portugael ghetraecteert wierden /
konnen die ghene best vertellen / die daer van daen wederom ghekomen
zijn : Want de Castilianen ons Volck het thierenden deel soo niet gemineert
en hebben / als sy selver / door Moorden / Vergiften / ende door ghebreck die
meestendeel rupneerende : soo dat de rest soo ghematteert / ghemindert ende
sieck zijnde / Godt danckten dat sy in Hollandt weder ghekomen waren.
Dat waren de vuchten die ons Volck pluckten van de groote beloften
van den Coningh Don Joan : Maer is het Hoofst soo / wat sullen de Leeder
wesen ? Eyndelijck / de Vrede oft Treves van thien Jaren werdt besloo-
ten / werdt ober-al ghepubliceert / ende komt hier eyndelijck ober in
Brasil , in 't Jaer 1642. Daer werden ober-al Vreuchde-byeren ghelicht.
Doen en dachten wy niet anders / oft de ghemoederen en waren niet soo
een stercken Bandt ghebonden / dat wy sonder achterdencken ofte eenighe
sorge mochten slapen ende rusten.

Juniij 1645.

Ⓒ Dit te grooten vertrouwen / heeft ons jammerlijcken bedrogghen / ende tot een irreparabele schade ende onghelagentheydt ghebracht / jaet tot op de kant van onse uiterste ruïne. Want t'zedert den tijdt van drie Jaeren / ende onder dechfel van dese valsche Treves / hebben sy hun Rollen ende Personagien / soo in Portugael / de Bahya / als hier in dese Landen / in 't hemelijcken gheconcipeert / daer sy nu een soo bloedighe ende woerde Tragedie van hebben begonnen te spelen / dattet een Christen hert doet suchten / alleen door 't ghedencken daer van : Ende dit onghetwijffelt noch lange Jaeren sal dueren : indien den goeden Godt onser door sijne groote barmhertigheyt niet en hadde ontfermt / wy en waren heden ten dage niet eener in 't leven ghebleven / maer woedelijck vermoort gheboorden. Haer Complot was soo secreet en verborghen ghebleven / dat wy daer van niet gheweten en hebben door omtrent half Junio deses Jaers / selfs uytghebracht door een die 't moordadigh Exploit mede hadde onderteekent. Met welke ontdekkinghe wy 't gantsche Verraedt bericht wierden. Men kan wel bedencken / wat een alteratie / alarm ende verflagentheydt sulcks alhier onder ons causeerde / van sulcken onberwachten Blixem gheslagen te werden / ende op sulck een quade stant van onse saecken / wesende ontbloot van Schepen / Soldaten ende Amunitie / maer principael van Ghelt / d'welck de beste zenuwe des Oorloghs is. Wy hadden maer twee arme lompe Schepen / konden die standt doen tegen een ghemonteerde Flote / die sonder twijffel hier haest sal komen / ende trachten ons by Zee en Landt te besluypen ? Wat raedt dan ?

Nu het eerste Tragedie stuck dat sy door-bedacht hadden te spelen / was eben ghelijck de Bruptost van Parijs / in 't Jaer 1572. op den 24. Augusti ghecelebreert / die soo lange de Werelt sal staen in ghedachtenisse sal blijven. Want Anthonio Cavalcante Portugees / ende een van de siegeerende Schepenen deser Stede Mauritie / in boornemen was een van sijn Dochters op den 24. Junio uyt te hylicken / ende op dien dagh een groote feestdagh te houden ; tot dien eynde ghenoodicht hebbende de boornaemste ende principaelste Heeren alhier / soo mede van de Militie als van de Justitie / om lustigh ende vrolijck te wesen ; maer dit soude een duer ghelagh zijn gheweest / want als het op 't vrolijckste waer geweest / ende den Wijn om hoogh gheklommen zijnde / aldan met Volck daer toe bestelt wesende / soudent de Gasten ober-vallen / doot-gheslagen / oft eenighe van de boornaemste ghevanghen hebben ghenomen / ende ons boorts in der nacht eer wy daer van wisten / ober-compelt hebben / ende haer soo Meesters van dese plaetse gemaect. Maer ghedancht zo den Heer / die haren boosen aenflagh en boornemen tot schanden ghemaect heeft.

Soo haest dese aenflagh was ontdeckt / soo bluchtede ende retireerde de boornoemde Cavalcante, Joan Fernand Viera, ende Amador da Rouge, ende

fracks vergaderden sy een Croupe Volcks te samen / formerende een tamelijck Leger : Voorts in andere diuersche quartieren by Croupen vergaderende / ende soo hier en daer stroouende. Nu aen onse zijde en stiepen wy oock niet; maer daer wierdt ober-al soodanighe ordze ghestelt/als doen den tijdt ende gheleghentheydt toe-liet. Onse Oberheden by affigeren van Biljetten / deden de voornoemde Rebellen indagen / maer achteden dat al niet/ende bleven volherdende in haer boos voornemen. Wy brachten mede een tamelijck Leger te Velde/ soo van Soldaten/lype Luyden/ als Brasilianen / ober de welcke commandeerde de Oberste Luytenant Hous, ende Capiteyn Ian Blaer, die den Vyandt ober-al verbolchden / maer tot gheen standt van een Batalie komende brengen / sy altydts van d'een plaetse nae d'ander vluchtende/ niet soeckende te slaen / maer haer ander Croupen by een te conijungeren/ dat hier ende daer in't Landt verstroyt is / ende alswan met het secours dat sy uyt de Bahya soo te Landt als te Water zijn vermachende/ons met ghewelt 't hooft te bieden / ofte pets Notabels vooz te nemen. 't Succes daer van mochtmen in haest wel hooren.

Dooz dese Reboullie is alles in disordze en confusie ghebracht. De Negotie staet stil/ de Supcheren zijn tot lagen prijs / maer mochten wel haest rijfen/ Blancos gelden 14. schell. Moscobados 9. schel. d'Arab: Gheen betalinghe heeftmen van de Portugiesen te verwachten/soo lange desen Oozlogh sal dueren: Doch oock al wordt het ghestilt/ soo salder een langhe tijdt van woode wesen/ eer alles op sijn ordze raecten sal / dooz d'inguartieringe soo van ons als des Vyandts Croupen / die alles spolieeren ende verderben / ende de Carossen sonder delwelcke de Moolens niet kunnen malen/ dooz de buyst slachten. Dit zijn de vruchten van dese verbloecte Oozloge.

Wy hadden een extraordinaris schoone Saffra vooz handen/ het welcke vele Coopluyden alhier seer incourageerde / ende Reekeningh maecten dit toekomende Jaer haer betalinghe vande Portugiesen te bekomen / ende met goede Retour Hollandt te besoeken: Maer in een ooghen-blick zijn armer inder daedt gheworden/als sy te vooren rijk van goede hope waren. Het is wel een bedroeft spectaciel aen te sien / soo langhe Jaren in sulcke vzeemde Landen ghearbeydt te hebben/ om een stupber te verdienen / ende soo in een zwinck dooz Signoor Speck Jan alles sien wegh slepen. Dan wy moeten den verduldigen Job slachten/ende patientie nemen.

Julij 1645.

De Heeren Hooghe Raden / hebben op den 10. Julij als Ambassadeurs naer de Bahya ghesonden/ de Heer Balthazar vande Voorde, ende Capiteyn Hoochstraten, ober dese opstandt ende Rebelle der Portugiesen / doch houden die vande Bahya haer daer af ignozant / ende dissimuleren ofte treden achterwaerts / om als met een onverwachten sprongh ons op 't Lijff te vallen; want haer oude Schoenen weten 't ghenoech / ende de gheintercipierde Brieven zijn suffisante ghetuyghen teghen haer / die ghenoech te kennen

kennen geben/ wat ghebrou sy te samen hebben ghemaecht; ende dien volgens Vrede-brekers ende trouweloose Schelmen zijn / daer geen vertrouwen ofte gheloobe meer op is te stellen. Onse Ghesanten zijn den 28. dito alhier weder ghekomen/ met slecht onthael ende bescheyt: Soo dat wy nu de Specksche Brabaden vooz onse neuse alle wyzen zijn verwachende.

De Burgerpe alhier en op 't Reciff / moeten nu beyde de plaetsen bewaren; want weynigh Soldaten alhier legghen/ alles treckt naer 't Negher. De goede Godt wil ons te samen in sijne Heplighe bescherminghe nemen/ ende geben dat wy haest secours upt Patria moghen bekomen; want sonder twijffel sal dit in Hollandt een wackere Alarm maken / ende vele die nu in diepen slaep liggen/ op-wecken.

Wijnen lesten aen D. C. was Sr. den Moorlaen die den tweeden deses Augustus 1645. van hier verrock / by de welke D. C. schreef alle 't gene conserbeerde dese onverwachte Rebellie der Portugiesen. Zedert is 't volgende ghepasseert.

Augusto 1645.

Den 3. Augusti isser een furieuze Batalie vooz-gheballen / tusschen ons ende de Portugesen; de Wyandt op een seer abantagieuse plaetse leggende/ ghenaemt S. Anthonio, op een hoogen ende stercken Bergh; ebenwel viel ons Volck op hun lustigh aen/ soo datter een vreeselijcke schermutsel vooz-biel/ die eenighe upzen duerde / tot dat eyndelijck den nacht aenquam / ende ons dede retireren: Van ons Volck zijnder 30. a 40. op de plaets doodt-ghebleven / ende 163. ghequetsten; twee Luytenanten / als Hamel ende Huyckersloot, ende Waendrich Ringholat zijn mede doodt ghebleven/ Capiteyn Andries van Loo van Dort / is totter doodt ghewondt hier ghebracht/ die den 10. deses 'savondts is over-leden / ende des anderen daechs in 't Clooster begraven / Capiteyn Sickema, Luytenant Schot, ende Waendrich Dorville, leggen noch ghequetst: Men des Wyants zijde zijnder soo dooden als gequetsten 460. ende 6. van de principaelste Rebellen soo ghequetst als gebleven. Soo de Wyandt d' Oorloghs Experientie soo wel hadde ghehadt als wy / en hadder (naer Menschen oordeel) niet een van ons Volck konnen eschapperen; doch dit heeft hun ghemancqueert / want 't is meest een op-gheraapte hoop Kapalie en Canalie / die meerendeels noyt bloote Degenen hebben ghesien; want soo sy vooz onse Oberloopers niet geïnstrueert ende ghe-encourageert en wierden / soo souden sy haest op het Haese-padt raecten.

Den 10. dito is den Wyandt sterck 2400. Man / vooz 't Pontaet ghekomen/ ende dat aende Landt-zijde belegert / soo dat ons Volck niet anders konnen upt-komen als by de Zee-kant. De Cabo S. Anthony hebben wy verlaten/ ende is den Wyandt daer in komen nestelen.

Den 11. dito is de Portugiesche Bloot / bestaende in 28. soo groote als kleyne Schepen/ vooz 't Reciff op Ancker komen legghen / 't welck gheen kleyne

klepne alteratie en causeerde; dan soo haest sy gheanchert waren / zijn hun Ambassadeuren aen Landt gekomen / van hunlieden komste ende wat ver-richtinghe sy hoor hebben / daer van wierdt alhier seer vzeemt ghediscou-reeert: Doch dat men nae de waerheyt soude moghen oordeelen / soo zijn sy hier maer ghekomen / om naer 't spreckwoordt / ons den Honigh om de mondt te smeeren / siende buyten hare meyninghe d'Orangien Wimpels waepen; want sy niet beter en wisten of dachten / of 't Reciff was al van Don Joan Fernand de Viera, Hoost van de Rebellen / (die een halve Hoort ende Bastert is) in-ghenomen / en dachten soo met Roussen en Schoenen op de Spaensche Rodemondade na los grandeses Portugeso, aen 't Landt te wandelen; maer Speck Jan siende dat sijn hope in roock was ver-gaen / betoonden sy goede Vrienden te zijn / maer 't was per force; want onsen Admirael Lichthart, leggende alleenlijck met vijf van onse Schepen op de Reede / ende noch drie andere binnen de Haben / die door contrarie windt niet konden uytloopen / was ebenwel met sulcken kleppen ghetal / door groote moedt ende Couragie / gheresolueert hun Vloot aen te tasten. De Heere zy ghelooft dat hy ons Volck soo een goede moedt ende couragie heeft ghegheben.

Den 13. dito des Sondaghs / betroock de Portugesche Vloet van dese Reede naer Portugael toe / (soo sy seiden) naer dat sy van alle verberffinge van 't Reciff gheaccommodeert ende versien waren ghetweest / 'twelck veel op-spraech onder 't Volck causeerde / ende seiden dat de Heeren onse Span-den spijsichden / maer wiert gheantwoordt sy waren onse Vrienden; doch wat sy zijn / sal den tijdt leeren. Blijvende op de Reede 7. Portugesche Schepen / die inde Bahya t'huys hoorde.

Den 14. dito zijn de boortz. 7. Schepen t'zepl ghetogen / doch konden niet op-komen / vermits de groote stroom uyt de Zuydt afcomende.

Op dato quam op de Reede een Oost-Indies Vaerder / door quaet weer ende ghebreck van water hier ghekomen / zijnde een Jacht ghenaemt 't Zas van Gent.

Ter selver instantie / dede onsen Admirael met sijn andere Schepen hun Zeplen op halen / om by de voornoemde 7. Schepen te komen / maer alsoo den windt Zuydt-West was / konden sy by den anderen niet komen / onsen Admirael naer een wijle ghezeylt te hebben / moeste het weder op Ancker setten / alsoo hy te laegh ghedzeben was aen 't Reciff / ende onse andere Schepen verbolchden den Wpandt soo langh hun moghelijck was / die Noortwaerts drijbende. Saterdaghs quamen onse Schepen wederom op de Reede aen Ancker legghen: Toen vernamen wy gheen Portugesche Schepen meer.

Dito is 't Guarnisoen dat binnen Zernaim ghelegen heeft / alhier gheko-men / alsoo de Portugesche Vloet / hier voren ghemelt / 1500. Man aen Rio Formoso hadde ghelandet / ende daer mede als met de gherebelleerde Inwoonderen vande onleggende quartieren / 2000. sterck zijnde / de voornoemde plaets belegert / soo dat de Commandeur Samuel Lambert la Montangie

Montangie, naer 9. dagen Belegghs / door ghebreck van water als andere nootduften / op goet Accoordt hun hebben moeten over-gheben / maer de Brasilianen tot 30. toe / hebben sy wyzedelijck aen Balissaden van de Fortressen op-ghehangen: Ons Guarnisoen hebben sy 't gheweer ende Amunitie afghenomen / soo dat wy bevinden tot onse schade / dat de Portugesen Bedriegers ende Berraders zijn / ende dat sy / als bozen gheseyt / hier maer ghecomen waren om ons de Honigh om de mondt te smereen.

Den 15. dito vernamen wy dat den Wyandt naer 't Reciff afquam; ende als doen heeft ons Volck Abcouques herlaten / ende zijn aen 't Reael ghecomen / twelck van 't volck gantsch uytgheplondert wiert. Dien dagh hadden wy verhoopt dat de Oberste Lieutenant Hous ende Blaer met ons Volck in Maurits-stadt souden zijn ghecomen / alsoo dito Hous eenighe malen ordre was ghegeven / sich alhier te retireren / maer en quam niet.

Den 16. dito 's morgens met openinghe van de poorten / quam alhier een hoope volcks / soo van 't Reael als van de omleggende Plantagien bluchten / rapporterende hoe dat den Wyandt met eenighe dupsent mannen int kriicken van den dagh / den Obersten Lieutenant Hous, met alle de rest van ons Leger (die op 't Hups van Turlon gheretireert waren) hadde omcingelt / ende datter dapper aen alle kanten gheschoten wiert. Eenighe wyzen daer na quam de tijdinghe / dat de gheseyde Hous met de Portugesen hadde moeten accorderen / 't Hups ende hun allen ghevangen overgebende / soo dat de Wyandt nu ghevangen heeft dese nabolgende Officieren / te weten / den Obersten Lieutenant Hendrick van Hous, Majoor Wildtschut, Capiteyn Ian Blaer, drie Lieutenanten / als La Motte, Trelanus, ende Zacheus, voorts ontrent de 270. Soldaten. Alle Brasilianen ende Moe-latten hebben sy doodt gheslagen. De Portugesen hebben ons volck in de Dal ghekregghen / ende als de Kat de Mups doet / met 't hooft ende steert in gheslocht.

Dit verlies causeerde alhier groote verslagentheydt / ende verzwackte ons wel dapper: waer op terstont de 9. Compagnien Burgers in 't gheweer quamen / alle plaetsen rontom 't Reciff ende Maurits-stadt wel besettende / ende dagh en nacht goede wacht houdende / alsoo wy den wyandt aldoen waren verwachtende / die met sijn Leger maer een halve mijle van onse Wallen was / maer en quamen niet te voorschijn.

Den 17. dito begonnen wy de Hupsen in de nieuwe Stadt Mauritius af te brycken / dat jammer was te sien / maer principelijck het bluchten van de arme Lypden hier om woonende / die al hun welbaren ten besit van den Wyandt moesten achterlaten.

Den 18. dito continueerde het af-brycken van de Hupsen voortseint. Op dato wierde mede de Hupsen ende het schoone Hoff van sijn Excell. Mauritio int Jaer 1640. ghebout / af-ghekapt ende in brandt ghesteken / dat een deerlijck dingh was aen te schouwven / ende de schade op een groote somme gheestimeert.

Den 19. dito continueerde dito af-brycken / ende dien dagh quam alhier

een Herault en Tambour van den Wyandt / 'tghemeen seggen was / hy ons quam sommeren ons op te gheben / maer wierdt eerder ghelooft / dat het was om eenighe ghevangenen te lossen ; verstonde mede dat Hous , Blaer , ende de andere ghevangenen noch int leven waren : Wy hadden twee uren te vozen een Herault en Tambour naer hun toe ghesonden. Den 17. wiert Franchoy du Froger van ons volck door mis-verstandt inde Stadt Olinda doodt-gheschoten / ende een parthij ander volck dat met hem was / op 't Reciff ghevanchelijck ghebracht / haer nemende voor Wyandts volck / dan cozts daer naer contrarie bebonden zijnde / wierden sy weder gherelareert. Kregen mede tijdinghe dat de Venzich Hendrick Struys omtrent 't Huis van Tournalon was doodt gheschoten / was te vozen Secretaris van Zernaim : gheweest. Dito 19. storf van sijn quetsueren de Luytenant Willem Schot , die den selven dagh int Clooster begraven wiert.

Den 20. dito continueerde men noch dapper aen onse Fortificatien te wercken / ende wierden dien dagh ettelijcke personen ghevangen ghenomen / diemen suspiceert Spions te wesen ; zijn mede alle ghevangene Portugesen om meerder verseeckertheit op onse Schepen ghebracht. Dien dagh quam tijdinghe van 't Pontael / anders ghenamt 't Fort vander Dussen / dat de Portugesen drie assaulten op dito plaets hadden ghedaen / dan met verlies van eenige hondert Man moeten retireren.

Den 21. dito 's morgens / wierdt de Herault ende Tambour van den Wyandt / gheblint zijnde / weder wegh ghesonden / ende des namiddaeghs quam de onse wederom / rapporteerden als boven / dat onse Officieren ende Soldaten noch int leven waren.

Gen van onse Schepen is af-ghesonden / om onse Soldaten die aen Rio S. Francisco leggen / als mede aen Porto Calvo , t'imbarcueren / ende de Forten te demolieren / om alhier tot defensie van dese plaetse met ons te conjungeeren.

De Forten le Bruyn , Frederick Hendrick , Ernestus , ende Prins Willem , zyn dapper ghesortificeert / als mede 't Reciff ende oude Maurits-stadt / soo indien de Portugesen (ghelijck sy dreyghen) op ons met storm willen aenballen / 't selve sonder een groote bloedt-stortinghe niet sal afsloopen. Godt loff Dibzes en kost isser noch redelijck wel te becomen / soo ons 't water niet en manequereert / soo sullen wy noch een goede tijdt tegen den Wyant konnen upt-harden / alsoo onder de Burgerpe aen goede couragie niet is ontbrekende. Onse Tambour bracht ons tijdinghe / dat Jan Bergerin ende Jacob Vermeulen van de Portugesen waren doodt gheschoten.

Den 22. dito ende voorgaende dagen / wierdt ghecontinueert in het afbreken van Maurits-stadt / ende 't opmaken van onse Fortificatien ende wercken : die nu al defensijff zyn.

Den 23. dito vertoonde sich de Wyant omtrent een half myle van hier / in schijn of hy eenige wercken wilde maken en retrencheren op de plantagien vande Heer van Uffelen ; haer mede soo te voet als te paert aende Salines vertoonende. Op dato wierden de huyzen buyten 't Fort de Bruyn afgebrant.

Den

Den 24. en 25. dito continueerde het af-breken van Maurits-stadt/ ende het op-maken van onse Fortificatien. Dien dagh quam tijdinghe/ dat een van onse Barcken int uytloopen van 't Pontael / om herwaerts te komen/ dooz den Wyandt met twee groote Ponten/ op-hebbende 400. man was ghenomen/ daer in zijnde eenighe Mans ende Vrouwen personen.

Den 26. dito 's avonts ten 7. upzen/ wiert uyt de Schans de Bruyn een Chargie met Musquetten ghedaen / soo dat daer ober de Burgerp ende Soldaten int gheweer quamen / ende soo bleven tot ober 10. upzen inder nacht/maer boozders niet vernemende / vertroock een peder weder naer sijn Hogement.

Den 27. dito Sondaeghs/wiert dapper aende Fortificatien ende andere wercken ghearbept.

Den 28. dito zeylde van hier des avonts naer 't Pontael / een Galiotte met een Barcke / dan moesten dooz eenighe mancqueringhe aen de Barck weder in comen.

Den 29. dito des avonts / saghen wy eenighe Schepen vande Portu-gesche Bloote hier booz 't Reciff aenkomen zeylen / sy hadden soo langhe aen Isle de Traison (leggende 13. mijlen benoorden Pariba) ghetoest: Dat was recht naer Portugael ghegaen / soo sy ons op 't Reciff wijs wilden maecken/ en sulcke Vogels willen noch onse Vyanden geacht wesen/ &c.

Den 30. dito quam 't Schip Over-Yssel op de Ree leggen / 't Schip Soutelande dat een stuck weeghs in Zee was / wierdt van eenighe Portu-gesche Schepen verbolcht: Onse Schepen op de Ree leggende/ en konden dooz contrarie wint en stroom dito Portugesen niet by comen/maer moesten op Ancker blijven legghen. Op dato quam alhier een Capiteyn van den Wyant met een Tambour/ om eenighe ghebangenen te wisselen / en op den 31. dito wierdt hy wederom wegh ghesonden.

Tot Besluy deses Maents Augusti. Wy zijn op 't Reciff ende alhier aen de Landt-zijde gantsch beset ende belegert / soo dat wy gheen versch water noch eenighe verbersinghe konnen bekomen / ende moeten ons behelpen met Put-water/ dat soo wat brack is / 'tweelck onder 't volck groote ende zware siechten sal causeeren / dooz dien men alhier ghewent is goet water te drincken / ende verberschinghe te ghenutten / sonder welckis men hier te Lande niet wel kan wesen.

Boben de bozighe ghenseemde ghebangenen / heeft den Wyandt de vol-gende noch ghekrege/ Joannes Listry Generael vande Brasilianen / Ioannes Velthuysen, ende Ian van den Broeck: 't Pontael blijft noch belegert/ende breefe soo daer geen outset en comt van Divres / Ammunitie/ ende water/ dito plaets sullen moeten obergheben / dat booz ons een al te groote schade ende herzwackinghe soude zijn; want daer binnen ontrent de 400. mannen leggen/ soo van Soldaten als vrye Luyden/ booz Commandeur leydt daer binnen Capiteyn Dirck van Hoochstraten, ende zijn daer oock binnen ghere-tireert de Ritmeester Caspar van der Ley, (die in plaetse vande Oberste Lieutenant Hous is ghekozen / Capiteyn Ian Hijck met sijn Broeder/

Albert Gerritsz. ende andere voorneme personen; doch konnen seer qualijck
uyt 't Fort raechen/ende alhier wel noodigh dienden te wesen / waer toe sy
outboden zijn. Itijghen de Portugesen 't Montael / soo hebben sy een byse
Zeehaven / ende sullen alsdan naer haer belieben bequamelijck hare Sche-
pen met Supcker kommen laden.

September 1645.

Van den eersten tot den vijfden Septemb. is niet bysonders gepasseert/
als de continuele op-makinghe van onse wercken / daer aen vlijtigh ghe-
arbeyt werdt. De Mapoos Garfman is alhier van Rio Grande ghekomen/
men seght hy Mapoos Generael sal werden. Mede is de Heer Servaes
Carpentier van Goyane ghekomen / dan leyt seer sieck te Bedde / niet sonder
presumptie dat hem de Portugesen met een Spaensche Vijgh hebben ghe-
tracteert. Desen dagh quamen alhier twee Negros / die van den Wyandt
waren ghevangen gheweest/ende hem weder ontloopen/ die rapporteerden/
dat sy ghesien hadden dat den Wyandt inde Fahendes ofte Riet-veldt van
Sr. Grafwinckel, vijftien van ons Volck van de ghevangens hadden ont-
halst/ ende dat onse Soldaten dagelijcks van groote miserie storben / alsoo
sy onder den Wyandt geen dienst wilden nemen; maer d'Ober-loopers ende
die dienst nemen / wierden wel ghetracteert / hem voort een maendt Bagie
op de handt gebende/ te weten achtthien Gulden / ende dit doen sy maer ont-
ons Volck aen haer zijde te locken / ende soo langhe sy haer van doen sullen
hebben om te dienen/ maer hoe 't op 't eynde sal af-loopen / sal den tijdt lee-
ren / en byese dat sy haer daer naer niet en leeren het spel van corze Cabeca,
off met Paspoort op eenighe versleeten Carabellen wegh zenden / om de
diepte van de Zee te meten; want op dit half Woors gheslacht gantsch
een vertrouwen is te stellen. Desen dagh gingh onse Admirael Lichthart
met vijf Schepen t'zepl / om de Portugesche Schepen / die hy aen 't Pon-
tael of daer ontrent sal vinden/ aen te tasten: Van apparentelijck en sullen
sy d'onse niet verwachten / want het heucht haer noch al te wel hoe qualijck
haer bequam voos Dupus in Enghelandt te gast te gaen / op Blaeuwe
Boontjes met de Nederlandtsche Matrosen / daer over Don Fernand ende
Don Anthonio d'Oquendo hare Admiraelen / onse Lieve Vrouwe van
Scherpen-heubel wel dobbel voos bedancken moghen / dat sy soo goeden
koop uyt de Ilauwen vande Hollandtsche Leeu ontquamen.

Den 6. dito 's morghens voos daghe / gingh van hier t'zepl Capiteyn
Willem Lambertsz. met drie wel ghemonteerde Barcken / om de Guarri-
soenen/ Ammunitien als anders / soo van Rio S. Francisco als van Porto
Calvo te lichten/ ende herwaerts aen te brenghen / 't welck ons hier wel te
passe sal komen / ende wat verstercken. 't Is te beklaghen datmen sooda-
nighe impozterende plaetsen / die de Compagnie soo veel hebben ghekost/
soo lichtelijck ten rooff van onsen Wyandt moeten verlaten: Van 't is
per force, want ons onmogelijck is met soo wepnigh Volck als wy hier int
Landt

Landt hebben/ alle onse Fortressen te konnen besetten / of defensijf maken :
wy hebben ghenoech te doen om de voornaemste ende meest importeerende
plaetsen te besetten/ als 't Pontael, Tamarica, Pariba, Rio Grande, ende die
wel bewaren : 't Is seecker ende gheewis / dat de plaetsen die wy nu moe-
ten verlaten / onse Opanden strackis sullen in-nemen ende vast maecken/
dat ons daer naer veel kosten sal / eer wy die weder konnen krijghen. Men
Rio S. Francisco is om de Beestialen de Compagnie veel aen ghelegen / ende
daerom by haer C. sal moeten ghetracht werden de selve te recoubereren/
Godt wil ons ghenadelijck ontfarmen/ ende in sijn Heylighe bescherminge
nemen. Wy verwachten niet den eersten secours upt Patria, want soo wy
in tijds niet ghesecondeert werden/ mocht het hier wel sup² upt-sien / ende
ons geen Nieuwe Jaer aenbrengen ; doch Godt de Heere kan 't alles ver-
sien ende ten besten schicken/wien alleen de eere komt. Ende alsoo 't Schip
Leyden op sijn vertreck staet/sluyte dese totten naesten.

Den 7. dito 't Schip Leyden dese morgen ghereedt zijnde te vertrecken/
soo als hier boven is gheseydt / quam alhier een Barcke van onsen Admi-
rael afghesonden / met tijdinghe hoe dat hy de Portugesche Bloote aen de
Bahye van Tamandore by Rio Formose leggende / beset hadde : Tot dien
eynde wiert dadelijck 't Schip Leyden ende den Eenhoorn, twee a drie da-
ghen te vooren van S. Tome ghecomen / ende met zwarte Supkeren ghe-
laden zijnde/ daer na toe ghesonden.

Den 8. dito wierden voort de Schepen den Elias ende Deventer ghere-
pareert ende beerdigh ghemaect / om die te volghen / daer op gaende de
Compagnie Burgeren van Capiteyn Iacob Hamel, ende noch wel 200. an-
dere Burgeren van 't Reciff / om met couragie dese Portugesche Bloote
aen te tasten ende te slaen.

Den 9. dito 's morgens vroegh vertrocken dese twee voorsz. Schepen
met eenighe Barcken naer de Bloote van onsen Admirael.

Den 10. dito 's morgens vroegh / quam alhier een Barck / door onsen
Admirael af-ghesonden / ons een seer blijde tijdinghe mede brengende/na-
mentlijck/ dat onsen Admirael met sijn Bloote/ bestaende in acht Schepen
ende eenighe Barcken/ op den 9. deses heel vroegh/ de Portugesche Bloote
bestaende in 13. soo groote als kleene Schepen / totaliter heeft gerupneert/
maer van de meestendeel aen strandt lieven / ende de Portugesen de brandt
daer in staken / ende zijn twee Schepen ende twee Carabellen ghenomen :
Onsen Admirael is nu doende om 't gheschut/ Pluckers/ als anders vande
ghestrande Schepen te lichten ende af te brengen : Wy hebben/ Godt zu-
lof/ niet meer als drie dooden ende twee ghequetsten / maer vande Opandt
is 't ghetal onbekent/alsoo sy als Kotten ober voort sprongen / om haer aen
't Landt te salveren / maer meest verdroncken / weynighe ghevanghenen
heeft ons Dolck ghenomen/ want sy al neer kaptten wat sy kregen. D'Ad-
mirael van den Opandt is ghequetst/ende van ons neffens eenighe ghevan-
gen ghenomen : Sy waren doende om Supkeren te laden / maer aldaer
hebben sy de recognitie wel dubbel moeten betalen.

Den 11. dito. 't Is een groote Victorie voer ons / die veel heerlijcker soude schijnen / indien de selve niet en ware verduyfster met een al te bezwoefde tydinghe / die den elfden deses 's avonts alhier quam / Nammentlyck dat den Mayoor Hoochstraten Commandeur van 't Montael / op den vijftden deses maents de selve plaetse aen den Spandt heeft ober-ghelevert / ende die als een Verrader bercocht: Daer voer is hy gherecompenseert met een Cornelschap van thien Compagnien Spandts Volck: De andere Officieren hebben naer advenant belooningh ende avancement ghekreghen; maer den Rechtveerdighen Godt die en false niet met tijdelijcke maer met eeuwighen straffe beloonen / die sijn Vaderlandt ende Landts-luyden door de verbloekte gierigheyt ende begeerlijckheyt soo schandelijck sijn verradende. Dit maecht alhier onder vele groote alteratie ende verflagentheyt / maer den meesten hoop heeft Godt lof alhier noch goede moedt ende couragie. Wy sien nu wat vertrouwen men op yemandt in desen tijdt meer sal mogen stellen; want wie soude ghedacht hebben dat Hoochstraten, Ley, ende andere daer hinnen leggende / ende die de Compagnie soo trouwelijck ober de vijftien Jaren ghediend hebben / ende die men 's Landts secreten vertrouwt heeft / principelijck aen Hoochstraten, die tweemaels vervolgens tot Ambassadeur naer de Bahia is ghesonden gheweest / dat sy soodanighe trouloosheyt / meynedighheyt ende Verraderpe int minste souden ghedacht veel min ter Executie ghestelt hebben: 't Schijnt dat de vergulde Portugalsers de Ooghen van de selve heel ende al moeten verduyfster hebben / ende door de begeerlijckheyt haer wijsheyt ende verstandt verloozen. Nu wy verhoppen op Godt / op hem alle onse vertrouwen stellende / hy is in dit Onweder ende ghevaerlijcke Tempeesten onse Opper Smerman / ende roepen tot hem in dese onsen tegenwoordighen noodt / ghelijck sijn Discipulen ghedaen hebben / doen sy waren in perijckel van Schip-breucke te tijden: Heere, Heere, comt ons te hulpe, want wy vergaen, Luc. 22. Alsoo vertrouwen wy dat den Heere onsen Godt dese Tempeesten ende stormen onser Spanden sal doen stillen / ende tot schanden maecken haer voornemen.

Oughetwijffelt zijnder vele die sulck een ober-gheben meer door bedwanck als met goeden wille hebben toe-ghestaen; doch de Heere is des menschen herte beter bekent / ende weet het best. Nu moghen wy wel segghen dat wy de beste Peerlen van onse Croone hebben verloozen / ende dat de ghene die in het hoochste ghebiedt waren ghehooren / de tijdelijcke goederen meerder hebben gheestimeert als haer Eere ende Eedt: De beloften die dese Maranen haer toe-ghesepdt hebben / welke niet langer sal dueren / als haer den Eerweerdigen Wijter-drager vande Bahia / ofte een Roomsche Bulle / van die beloften ons Volck ghedaen / ontstaen; want 't principaelste Canon van 't Concilium van Trenten is / gheen beloften aende Ketters te houden / alwaert selfs van den Keyser ofte Paus onderteekent / soo het ghebleken heeft aen Johannes Hus ende Jeronimo van Prage Anno 1414. ende 1415. tot een opwekkinghe van ons allen alhier in Brasil vesteerende /

om ons niet onse ghebeden tot den Opper-Heer der Heerscharen te keeren/
ons van alle dese verhande Amalekiten ende Philistijnen te bewaren / goe-
de couragie ende eendrachtige Liefde malsanderen te draghen / ende lieker
ons goet ende leven op te offeren / ten dienste ende bescherminghe onses
Vaderlandts / als Captijven ende Slaven onder dese Maranen te wesen/
verseeckert zijnde dat Godt ons niet en sal verlaten ; maer 't herte van de
Hoogh-Mogende Heeren Staten Generael / sijn Hooghepdt / ende de Re-
genthien / tot onser secours doen pberen ende branden / en ghedencken aen
die Heerlyghe beloften des grooten Jehova : Saligh zijn de ghene die tot den
eynde volstandigh blijven.

Den 12. dito. Wy verstaen voorsecker dat den Vpandt Capiteyn Joan
Blaer hebben ghemassacreert / ende den Lieutenant La Motte levendigh
ghevilt : Dit is 't beginsel van 't goet quartier dat den Vpandt aen ons
Volck gheeft.

Desen avondt quam alhier de Compagnie Burgerp van Capt. Gillis
van Luffel op onse Catte in Maurits-stadt de wacht houden / ende wierde
over-al goede Ordre ghestelt.

Heden is de Mayoor Garfman tot Overste Lieutenant ghehooren / ende
voor-ghestelt / in plaetse van Casper vander Ley.

Dito 's avondts ten 7. upzen / heestmen dapper met Canon ende Mus-
quetten hooren schieten / van het steene Redout (alias de Joden wacht) leg-
gende omtrent een miyl van hier / onder de Bergh vande Stadt Olinda , so
dat het schieten gheduert heeft van 7. tot 10. upzen / daer op legghen 17.
a 18. Man van ons Volck ; het is een kleine Fortresse / maer seer sterck
ende sonder ingangh / men moetter met Leederen op-klimmen : Wy pre-
sumeren dat het al aen den Vpandt is / het moet met Accoort of met Ver-
raderpe vercocht zijn / want 2000. Mannen souden het niet konnen krijgen/
of het moeste uptghehongert werden / ende wy konnen van hier tot haer
secours niet komen / wy hebben ghenoegh te doen om onse plaets te bewa-
ren / Godt betert : Voorwaer wy en sien hier gheen upthomst / indien ons
gheen secours upt Hollandt comt.

Den 13. des moorghens / is alhier ghearriveert een Barck van onsen
Admirael / mede brengende een partpe ghevangens / daer by wesende d'Ad-
mirael vande Portugesen / zijnde op drie a vier plaetsen ghequetst / maer
geen doodt-wonden / een oudtachtigh Man couragieus van ghesicht / ende
seerde / hadde sijn Volck hem niet verlaten / het soude wel anders af-gheloo-
pen hebben. Onse Schepen leggen noch op de selve plaets daer sy slaeghs
zijn gheweest / zijn doende om eenige van de ghesrande Portugesche Sche-
pen af te brengen / de resterende 9. Schepen zijn verbrandt. Wy zijn onsen
Admirael alle upzen verwachtende.

Omtrent negen upzen des avondts / is dapper upt het voornoemde
Fortje gheschoten / maer werdt ghepresumeert dat de Schelmen dat sel-
ver doen / om ons upt het Reciff te hebben / ende ons als dan op 't Lijff te
vallen.

Den

Den 15. dito 's morgens/ is alhier ghearriveert onsen Admirael / ende met groote blijdschap van ons ontfangen / over de Victorie door hem ghebronnen aen Tamandere, tegen onse Opanden / de overwonnen Schepen zijn noch niet hier; alsoo onsen Admirael onthoden was / heeft hy met 't Schip Deventer moeten komen. Den Admirael Lichtart op heeden van sijn Exploict weder komende / beneffens het Rapport hoe hem alles toe-ghedraghen heeft / leverde over in de Vergaderinghe van de Hooghe Raden/ een Brieff by hem in des Opandts Schepen gheintercipieert/ zijnde gheschreven by den Cornel Martin Soares Morcive, aen de Gouverneur van de Bahia/ daer in naer behoorlijcke groet / dito Cornel den Gouverneur veel ghelucks is wenschende met ons Fort aen de Cabo S. Augustijn, ende hem de gantsche ghelegentheit van het overgaen is bekent makende: Daer van eenighe poincten zijn / hoe hy met Hoochstraten voor 18000. Guldens aen Contanten/ en een Regiment Voetvolck/ Ley met een habite de Criste ofte Kruys-Heer/ ende soo voorts was gheacordeert.

Den 16. dito hebben de Portugesen ende ons Volck omtrent de Vijfhoek ende Affogados daerby met den anderen gheschermitseert / 't welck eenighe uren continueerde: Ons Canon speelde van alle kanten lustigh onder de selve/ soo datter onghetwijffelt een parthye van de hare sullen ghesneubelt wesen. Wy konden dit spel perfect van onse Wallen sien: dit mochten wel voor-boden zijn van 't gene wy alle uren zijn verwachtende/ te weten een generale storm. Van desen ahont is op onse Caste komen waken een Compagnie Burghers / daer Capiteyn over is Bartholomeus van Ceulen.

Dito is een Barcke van Pariba ghearriveert / met Brieven aen de Hooghe Raden/ daer by berichtende / hoe dat eenen Francisco Fernandos de Buillon, by de Heer Paulus de Linge, Directeur van Pariba, was gheweest/ ende den selven ghesocht heeft te corrumpieren; doch wierdt bedroghen/ want dito de Linge hem stracks dede op-hanghen / daer nae 't Hoofst af-slaen / ende 'thoofst op een staeck en 't Lichaem op een Stadt stellen. Sulcken Derraders sulcken loon / ende wensche dat al die hier zijn 't Exempel vande Heer de Linge naer quamen / soo en soudender soo veel Stede-koo-pers niet meer ghebonden werden.

Dito quam onse Sergeant ende Tambour wederom / die wy daeghs te voren aen den Opandt inde Stadt Olinda hadden ghesonden / rapporteerden dat den Opandt onse Redoute met 5. a 600. Mannen hadde in-ghe-nomen / maer wilden ons gheen kennisse van ons Volck doen / die in de Reduyt hadden ghelegen/ soo dat wy presumeren dat sy die ghemassacreert hebben: Drepchden ons dese nacht te comen besoecken / dan die Bravade verdween als roock.

Den 17. dito Sondaeghs ten vijf uren naer de middagh/ zijn de Schepen Leyden ende den Eenhoorn, naer 't Patria veretrocken / Godt verleentse behouden Reys.

Den 18. dito is de Heer Servaes Carpentier Cornel van de Burgherpe alhier/

alhier / in den Heere ontslapen ; die den 9. daer aen seer treffelijck is begra-
ven/mede gaende 4. Comp. Burgerpe int gheweex zijnde/ ende wierdt op't
Reciff inde Kerckie begraven.

Desen dagh heeftmen dapper soo uyt de Forten als van de Baternen
naer den Wyandt gheschoten ; alsoo sy doende waren eenighe wercken aen
de Salines te maecken.

Dito des abonds ten 9. uppen / hebben wy tot threemaal Alarm in
Maurits-stadt ghehadt / de Wyandt als doen ghereedt zijnde op ons te
stormen ; maer alsoo sy eenighe uyt-sonden om 't water te diepen / waer
dooz sy mochten passeeren / ontquam een van onse ghevangen Molatten/
die ober de Rivier quam/ ende adverteerde onse Wacht/ dat de Portugesen
op ons wilden aenballen ; ende dat de Portugesen in questie waren met de
Ober-loopers/ die per force op ons de eerste aenbal wilden doen : maer dat
eyndelijck tot de aenstaende nacht was uyt-ghesest. Wat sy aenbaughen
sullen sal ons den tijdt leeren / want onghetwijffelt sal het niet veel langher
aenloopen.

Den 19. dito arriveerde onse Vloote van Tamandore met de Pijssen.

Dito kregen wy tijdinghe van Pariba, dat Anthonio Cavalgante, een
van de drie Hoofden deser Rebelle ende Bloedighe Tragedie / aldaer in
een uytbal ghequetst zijnde / aen Goyane van sijne quetsueren was ghe-
storven.

Den 21. dito is Jan alias Stomp, Trompetter van de Ritmeester Ley,
die in 't Pontael was ghevangen ghenomen / alhier by ons ghecomen/
uytghestaen hebbende 't meeste verijckel van de Wereldt / verlatende in
S. Anthony sijn Vrouw ende Kindt : Dese adverteerde ons / hoe dat den
Wyandt met sijn meeste macht naer Itamarica was ghemarcheert / om die
plaets aen te vallen ; dooz welke waerschouwinghe gheresolveert wierdt/
datter meer Volcx naer de boornoemde plaetse sal ghesonden worden / ende
dooz op alles goede Ordre te stellen.

Den 23. dito 's morgens vroegh/ is van hier t'zeerl ghegaen een Galiote
met een goede Troupe Soldaten / om die van Tamarica te seconderen/
te weten de Compagnie van de Oberste Lieutenant Garfman, daer Ca-
piteyn Lieutenant van is Ter Vielle, met de Compagnie van Capiteyn
Hendrick Advocaet.

Dito 23. waren wy de Speckse Zabaden verwachtende / doch is hun
Godt lof aen Couragie ghemantqueert : Ende dit deden sy om ons te
abuseeren / alsoo 't voorsz. Advijs van de Trompetter waer is bebonden/
datse naer Tamarica met haer meeste macht waren vertroocken / om te
sien oft sy aldaer beter kans sullen vinden als hier ; want haer en lust niet
meer die harde Nooten te kraecken / die onse halve Kartouwen hun toe-
senden ; want al diese proeben en behoeben gheen Biecht-Vader meer/
maer gaen regel-recht naer 't Dagebyer / om aldaer als Supker ghepur-
geert te werden.

Den 24. dito Sondaghs / is de Heer Adriaen van Bullestraten, Hooghe
ende

ende Secrete Raedt / op huyden vzoegh met 't Schip Deventer naer Tamarica t'zepl ghegaen / met hem nemende een goede Somme van Constanten / Ammunitie van Oorlogh / ende Dibzes / om alles aldaer te provianderen / en Oorde te stellen / om oft den Vpandt aldaer pets attenteerde / te mogen repouffeeren. 't Ghemeen ghevoelen is / sy per force pets Notabels sullen aenbangen / 't welck den tijdt sal leeren.

Mede is op gisteren ghepubliceert / dat de Oberloopers ende gheconstringeerde Soldaten by den Vpandt dienende / sich alhier sullen hebben te retireren / en goet quartier beloost / behalven aen Hoochstraten ende andere / die ick meyne haer wel wachten sullen hier te komen.

Den 25. dito des morgens vzoegh / zijn alhier twee Barken van Tamarica ghearriveert / met secker bericht ende tijdinghe / hoe dat de Portugesen op den 24. deses / op gisteren Sondaghs 's morgghens ontrent seben upzen / sterck zijnde ontrent de 3000. Mannen / soo Portugesen / Oberloopers / als van onse gheconstringeerde Soldaten / in 't Eplandt van Tamarica op de Stadt Schop waren aengheballen / maer tot viermael toe seer couragieuselijck af-ghestooten.

Ons Volck / hoewel onghelijck minder van ghetal / waren ebenwel met een onuytspreckelijcke Couragie ende mannelijckheydt op den Vpandt aengheballen / ende soo lustigh daer onder ghechargeert / (tot des na middaghs ten vier upzen) dat den Vpandt met schande de vlucht moeste nemen / soo dat dit ghebecht continueerlijck negen upzen gheduert heeft. Wy bevonden van des Vpandts dooden op de plaetse ontrent 250. die alle in groote Putten begraven wierden / behalven de ghene die sy wegh ghesleept hebben ende selfs begraven. Van de ober-ghekomene personen zijn vooz de waerheyt bericht / datter ober de 400. ghequetste zijn / daer van een deel onder weeghs zijn verbleven : Sy trocken met soodanige confusie wegh / dat soo ons Volck haer maer hadden verbolcht / een vreeselijck Banquet onder de hare souden hebben aengherecht / maer wy waren te moede. Wy hebben 15. dooden ende thien ghequetsten / Bilevelt Lieutenant van Capiteyn Sluyter, is doodt-ggeschoten / Jaques Bellan Wendzigh van de Oberste Luytenant / is dwars door sijn hals ggeschoten / soo dat hy te nauwer noodt daer van sal eschapperen / doch hopen 't beste ; hy heeft hem seer couragieuselijck vooz sijn eerste proef-stuck ghehoont / alsoo hy t'zedert weynighe dagen tot Vaendzigh was ghemaecht.

Van des Vpandts Officieren die doodt-ghebleven zijn / vernemen tot noch toe van gheen andere / als van Capiteyn Wensel Smit, in die graet by den Vpandt gheavanceert / wesende By Man / ende eenighe Jaren te vooren Lieutenant van Hoochstraten gheweest : Doch onghetwyffelt zijnder meer ghebleven / die af-ghebracht zijn gheweest. Hoochstraten was by naer ghevangen / doch ontsprongh het ; men seght hy een schamp-scheut heeft ghekrege / maer wensche hem liever een dooz sijn hert. 't Is een groote Victorie vooz ons / daer Godt de Heere vooz sy ghelooft ende ghedanckt.

Wy verhopen dat dooz dese Victorie den Vpandt soo lichte niet meer
sijn hoeft sal komen stooten aen onse Forten / het is nu viermael dat sy soo
ghedouft zijn gheweest / aen S. Anthony, Tamandere, Pariba, ende nu aen
Tamarica. Sy gheloooven dat wy haest secours uit 't Patria sullen beko-
men / daerom soecken sy ons per vive force aen te tasten ; want sy gheloooven
nu dat sy weynigh Hoofschte Negotianten meer sullen binden / om haer onse
plaetsen te verkoopen / soo nu lest ghebleken heeft aen Pariba.

Op gisteren kregen wy een ghevanghen / die ons aenbracht dat Jan Fer-
nand Viera met sijn Troupen aen de Salines was ghecomen / 't welck maer
een Canon schoot van 't Fort de Bruyn is / dan konnen dooz 't Kreupel-
Bosch niet ghesien werden.

Den 26. dito quam een andere Bark van Tamarica, dit boven-staende
confirmerende. Soo mede zijn onse ghequetsten ghecomen. De Vpandt
soude meer ghequetste hebben als hier boven ghemelt is. Cameron is dooz
beyde sijn Beenen gheschoten / hy mach nu een goet Campanist by de Wij-
ben werden / ende de sijne wel bewaren / om toe te sien dat sy hem gheen
Acteon en maecten / want de saecke niet buyten perijckel is.

Twoe Chirurgijns / als Sr. Cosmo ende Mr. Paulus, die den Vpandt
aen Turlons Hups met Hous ghevangen hadden ghenomen / zijn ghedue-
rende de slaghe op Tamarica, by ons weder ghecomen / van dewelcke wy veel
secreten van des Vpandts ghelegentheyt vernamen.

Den 27. dito 's morgens vroegh / gingh van hier t'zepl het Jacht 't Zas
van Gent, naer Oost-Indien / dat hier eenighe weken ghelegghen hadde om
te verberffchen.

Den 28. dito vernamen wy dat Joan Fernand Viera, Martin Soares, met
de andere Catessen, met haer gantsche macht op ons aen quamien sacken /
doch houden het maer booz Rodomontades, komen sy aen / soo mocht wel
den meesten part S. Anthony en S. Francisco te ghemuet gaen / ende haer int
Dagebyer vertellen / hoe de Woosten al smaecten / die de Flamengos van
S. Anthony Verckens zijn makende. N. B. Wy de Verckens worden de
Portugesen ofte Speck Jan verstaen / S. Anthony is haer Patroon / ghelijck
mede van de Verckens.

Den 29. dito arriveerde alhier 't Schip Deventer van Itamarica, met
de Heer Bullestraten, die aldaer als op 't Fort Orangien op alles goede Ordre
heeft ghestelt.

Dito des avonts / quam onse Tambour met een van onse Sergianten /
den 22. naer den Vpandt ghesonden / wederom alhier : Rapporteerden
dat Hoochstraten sijn onschult doet van 't over-gheben van 't Dontael / ende
seght dat Casper vander Ley, met de Lieutenant Jacob Flemingh, het Accoort
daer van in sijn absentie hebben gheslooten / ende dat hy oock geen Vermin-
gen van de Portugesen heeft ghenooten ; maer dit achten wy maer praetjes
te wesen / die de Oude Wijben by de Spin-rock naer moghen vertellen /
oste om klepne Kinderen in de slaep mede te wieghen : Want soo den

Werrader onschuldig was / waerom heeft hy toe-ghelaten dat andere/
minder in qualiteyt als hy / over 't ghene hem op Eedt ende Eere toe-
vertrout was / souden disponeren: Dit wordt contrarie bevonden / ende
blijckt aen sijne dienst die hy teghenwoordigh onder de Vyandt is preste-
rende. Henricus Dias versocht onse Sergeant ende Tambour te persua-
den by haer te blijven / met groote presentatien van deneiros ende avance-
ment / maer wepgerden 't plat af.

Op dato was mede van den Vyandt ghekomen een Lieutenant ende
Tambour.

Den 30. dito quam van Rio S. Francisco de Barch van Dirck Witte
Paert, die de tijdinghe bracht / dat dito plaets voor sijn arrivement met de
Portugesen was gheaccoordeert / ende over-ghegeheven / door ghebreck van
Divers ende Amunitie: Daer in laghen twee Compagnien Soldaten
van Coin ende Schackt, ende verscherden van onse Natie die daer binnen
waren gheretireert / die (soomen seght) naer de Bahia zijn ghesonden.
Dit is voorwaer voor de Compagnie ende menighe particuliere persoon
een ontweerdeerlijke groote schade / die haer langh sinerten en heughen sal;
want dito plaets was het Tresoor van ons Bestiael / ende sonder die in
groote onghelentheyt sullen gheraecken / soo tot ons onderhoudt als van
de Engenios, die sonder Offen stil moeten leggen. Van Porto Calvo en
hooren wy niet / maer vreesen dien selven gangh sullen zijn ghevolght: De
goede Godt komt ons te hulpe / want wy nu wel benaut zijn. 't Is wonder
dat de Regenthen soo slapen / ende dese Conquesten / dat soo veel goet
ende bloedt ghekost heeft / niet meer in achttinghe nemen: Wy weten niet
wat wy hier van dencken sullen / in twee Maenden maer een Schip te sien
komen / daer het nu het beste zaysoen ende tijdt is / datmen de meeste
quantiteyt van Schepen behoorde te hebben; wy verwachten die met ver-
langen / want al onse hope is daer op daer wy nu in leven / ende noch goede
moedt zijn hebbende.

Tot Besluit deses Maendts / soo blijven wy als vooren aen de Landt-
zijde noch vast belegert / ende konnen gheen verberschinghe als met groot
perijckel bekomen; want de Vyandt alle weghen ende passen beset heeft /
ende tot onser groot leedtwesen en konnen wy gheen uytvallen op de Por-
tugesen doen / soo dat sy nu Maistro del Campo zijn: Ende wy moeten
dickwils hare Zabaden stil-zwijghens laten passeeren. Onse wercken
zijn dapper ghefortificeert / ende hopen soo sy aenvallen / haer ghenoech-
saem te stutten. Indien sy op den 16. Augusti hadden aenghevallen / doen
sy de Oberste Lieutenant Hous ende ons Volck ghevangen namen / soude
het met ons suer uytghesien hebben / ende gheloopen hebben het meeste
perijckel van de Wereldt dese plaetse te verliezen / alsoo wy doen ter tijdt
gantsch open laghen / ende niet defensijff waren; maer haer vertoeben is
onse behoudenis. De Nieuwe Stadt Mauricie is nu gantsch ende gaer
verdestruert ende af-gebroken / dat voorwaer groote schade en deerlijk
om.

om aen te sien is. Veel volcks sterfter daghelijcks / dooz reden dooz desen
berhaelt: Doch onse hope is op den Heere / ende 't Ontset dat wy upt het
Patria zijn verwachtende.

October 1643.

Den eersten October arriveerde alhier 't Schip Zeelandia, ende Capi-
teyn Willem Lambertsz. met de Barchen / die tot secours van Rio S. Fran-
cisco en Porto Calvo waren gheweest / maer te laet ghecomen / soo dat sy
anders niet hebben upt-ghericht / als een Carabelle met goederen den
Opandt onttonen / ende vorders niet komende uptrechten / wederom
moeten komen. Zedert eenighe daghen hebben de Heeren van de Hooghe
ende Secrete Raden alhier / een Nieuwe Hunt op-ghestelt / ende al een
groote Somme van Goude Penningen / van drie / ses ende twaelf Gulden
gheslagen / 't welck extraordinaris wel te passe komt / om die Militairen
als andere te contenteren; werdt mede gheseght Silber ghelt sullen staen /
dat den tijdt sal leeren. De bligtighe ende sozghvuldighe neerstigheydt die
haer Ed. nemen ober dese ende andere plaetsen bescherminghe / is niet ghe-
noegh te prijsen / maer te verwonderen / alsoo sy dagh ende nacht op alles
goede Ordre zijn stellende.

Den 2. dito des avondts / wierdt een van onse Soldaten ghevangen in-
ghebracht / die van meyninghe was aen des Opands zijde ober te loopen.

Den 3. dito des morgghens / kregghen noch als boven eenighe van ons
volck ghevanghen / die mede meenden ober te loopen. Ick hreese dat die
Hennip riecken sullen / want mogelijk sullen sy morgen tusschen Hemel en
Herde de wacht houden.

Den 4. dito zijn noch diverse van onse Soldaten ghevanghen ghe-
bracht / die alle van meyninghe waren by den Opandt ober te loopen / 'twa-
ter te bergheben / de stucken van 't Fort d' Affogados te vernagghelen / den
brandt inde quartieren te steken; dan is alles uptghecomen / ende een deel
van de selve alreede ghepijnicht.

Den 5. dito quam alhier een Sergeant Mandoz van den Opandt met
een Tambour / soo veel men met seeckerheydt daer van kan verstaen / is
dat hy versoekt drie Maenden stilstandt van Wapenen / mede de lossinghe
van haren Admirael / teghen vijsthiem a seshien van de onse / dan werdt
Hoochstraten vooz de selve gheepscht / 't welck de Portugesche Admirael
niet toe-staen wil / segghende / vooz gheen Berrader verwisselt te willen
wesen / ende hy een Cerlijck Cavalier zijnde / sulcx vooz hem geen ecr soude
wesen. Hoe dese wisselinghe sal gaen / sal den tijdt leeren.

Den 6. dito. Desen morgghen wierdt Krijghs-kaedt ober de boven-
ghenoemde Soldaten ghehouden; ende op dato aen verscheyden dapper de-
questie ghegheven / die eenighe Joden beschuldicht hebben / daer van twee
ghevangen zijn ghenomen.

Wierdt mede op dien dagh by Openbare Placcaten ende Crommel-
slagh in-gheboghwaert Dirck van Hoochstraten, ende Barent Hendricksz.
die het Fortje aende Stadt/ aen de Portugesen heeft vercocht / om binnen
acht daghen haer lieden alhier te komen verantwoerden. Maer wy ghe-
looben datse soo wijs wel sullen zijn achter te blijven; want al waren hun
Baerden soo dick gheswassen als die van de Ouden Griekische Ajax, soo
soude Meester Hendrick die met een zwijnck soo gladt scheeren/dat sy gheen
Barbier meer van doen souden hebben. Het is te beklaghen / dat sooda-
nighe personen/ die soo veel goets ende eere is bewesen/ 't Vaderlandt om
een handt vol Gouts soo schandigh hebben verraden / haer selfs / haer
gantsche gheslacht ende Nacomelingshen / een eeuwigh ende onuytwisse-
lijke infamie zijn naerlatende: Want Hoochstraten, Godt/ eer ende Ede
hebbende vergeten / heeft met Don Anthonio Telles da Silvia, Gouverneur
van de Bahya / ghecomplotteert over alle dese aenslagghen / daer van de
effecten ende uptcomste soo bloedigh zijn gheweest / ende noch niet en zijn
gheeyndicht / maer veel eer begonnen: Maer weer die ghene die oorzaecke
daer van zijn / 't Onnoosel ghestorte Bloedt roept wraecke over haer in
den Hemel / ende Godt die het alles siet ende Rechtveerdigh is / sal over
dese wreede Tyrannen wraecke nemen/ende hare Raedt-slagghen tot schan-
den maecken.

Den 8. dito betroock de Ghesant van de Vpandt / sonder yets uptghe-
recht te hebben.

Den 9. dito quam de Compagnie van David Sluyter van Tamarica alhier
in Maurits-stadt leggen / in wiens plaetse tot Tamarica is ghetreden Ca-
piteyn Willem.

Den 10. dito schoten de Forten de Bruyn ende Ernestus, diverse schoo-
ten met Canon naer den Vpandt/ alsoo ons volck doende was om de Oude
Redoute aende Salines af te vrecken. Soo veel wy in der waerheydt bericht
werden/maeckt de Vpandt eenighe Forten in 't Landt/ om ons over-al de
Passen te besluypen.

Den 11. dito wierde alhier een Italiaen ende Wael op-ghehangen / die
naer den Vpandt hadden willen over-loopen: De andere onschuldigh be-
bonden zijnde/ wierden gherelaxeert.

Den 14. dito des moorghens / quam een parthye van ons Volck weder
binnen/ die 's nachts in Embuscade hadden ghelegen / ende een parthye van
de Vpandt hadden doen loopen.

Dito is ghemonstert een nieuwe Compagnie / upt de Burgerye alhier
gheworben/daer van Capiteyn is Kilian Snijder, Lieutenant de Jager, ende
Waendrygh Helleman, alle byre Luyden.

De Heer Adriaen van Bullestraten Hooghe Raedt / is eenighe dagen ghe-
leden van hier naer Pariba met 't Schip Zeelandia vertroocken / om aldaer
op alles Orde te stellen / alsoo de Portugesen met haer meeste macht daer
na toe zijn ghetrocken / om 't Affront dat sy aldaer hebben ghekregeen (soo
't schijnt) weder soecken te rebengeren. De seckerheyt ende 't succes daer
van

van zijn wy met den eersten verwachtende: Doch bytense aen/ hopen wy/ sy niet beter sullen varen als aen Tamarica, ende onlanghs aen Rio Grande, daer ons volck/ met de Brasilianen ende Capovers / de Portugesen doodt-ghestagen hebben / die haer aldaer tegen ons op-gheworpen hadden. Verhoopen oock/ dat alreede aen Pariba soodanighe goede Orde is ghestelt/ dat sy weynigh kans sullen hebben dito plaets aen te tasten.

Den 16. dito. Heden ist twee Maenden dat wy belegert zijn / 't welck ons dunckt wel een Jaer te wesen / de tijdt ons seer verdrietigh vallende/ soo binnen gheslooten te wesen. 't Causeert groote siekten onder velen/ ghebreck van verberschinghe ende goet water hebbende: Oock ist Bestiael al op/ alle dingh wordt soo duer / dat een ghemeen Persoon niet langher weet aen de kost te komen. Godt come ons te hulp/ duert dit twee Maenden langer soo/sonder Schepen te comen/wy moeten ons ober-gheven ofte van hongher vergaen: Wy hoopen op Godt / ende het verwachtede secours.

Den 18. dito kregen wy een Brasiliaen vande Vpandt ghevangen / daer by verstonden wy de ghelegentheydt van de selve / confirmerende dat den Vpandt naer Pariba was ghetrocken / soo dat hier maer een deel van haer Leger is blijven leggen: Ende indien wy eenighe macht hadden / soudent nu pets Notabels konnen vooz-nemen/doch konnen qualijk volck missen; want de Vpandt heeft dese morgen ses van ons volck ghevangen ghekregen/die upt waren ghegaen om wat verberschinghe te becomen / daer onder was de Constapel van 't Fort de Bruyn.

Alle onse wercken zijn dubbelt ghesortificeert / soo dat den Vpandt nu weynigh kans daer meer op heeft / als wel te voren / ter tijdt sy de Oberste Lieutenant Hous ghevangen namen: Want sonder twijffel hadden sy doen aengheballen/ 't soude met ons heel slecht uptghesien hebben / ende ons onmogelijck zijn gheweest hun tegen ghestaen te hebben.

Den 19. dito. Gisteren en desen avondt hebben de Portugesen dapper ghevandt / wy presumeren alhier / dat het de Kriedt-velden van 't Graef ende Verginies zijn: Soo sulckis alsoo is / sal apparent wesen dat Speck Jan van hier vertrecken wil / alsoo sy van verscheyden noodighe dinghen groot ghebreck zijn lydende / 't welck groote sterfte onder haer causeert. Werden sy wederom van Pariba ghedonst / soo mach haren Padre Vicarius sijn Spillen wel op-packen / ende S. Anthony Litanye wel singhen / Ora pro nobis S. Anthony, &c. Ende segghen dese quartieren den lesten A deos.

Den 20. ende 21. dito hebben sy ghecontinueert met branden / ende is een parthij van 70. sterck uptgheweest / ende hebben eenighe doode Lichamen/ den 18. dito ghebleven / begraven / bevonden dat een van ons Volck Neus en Ozen was af-ghesneden / buyten alle Krijghs-recht; doch 't is d'oude Spaensche Tyrannische aerdt / die noch in haere herten in-gewortelt is. Ons Volck stelden hier ende daer eenighe Billietten aen / dat alle onse Soldaten / die welke door den Vpandt gheconstringeert waren
dienst

dienst onder haer te nemen/ by ons souden ober-comen / ende goet quartier werden ghegheben; maer andersints/ dat die ghene die in rescontre / slaen/ Embuscade/ ofte anders/ ghevanghen souden werden ghekreghen / gheen quartier willen gheben / maer alle doodt-slaen. Daer is nu geen quartier meer/ uyt oorsaecke sy onse Brasilianen geen quartier willen gheben/ maer al doodt slaen dat sy krijgen: Dit wil Speck Jan bangh in 't gat maekken / want alreede verscheyden door dese oorsaecke ende ghebreck haer naer de Bahia retirerem / om buyten 's Landts te wesen: segghende/ dat wanneer by ons gheen quartier werdt ghegheben / Os Flamengos saon todos Diablos.

Den 22. dito arriveerde alhier een Galiotte van Pariba, met Advijs/ dat de Portugeesen haer aen de Moelen van Jonghe Neel dapper waren versterckende. Deseu avondt gingh van hier een Croup op Embuscade.

Den 23. dito 's morgens ten twee uren/ hoorde wy alhier ghevoeldigh schieten / ende was ons Volck aen de Salines met den Vpandt schermutselende / 't welck twee uren continueerde: Van des vbandts zijde waren 7. dooden ende eenighe ghequetsten / die ontkomen zijn. Het waren meest Overloopers daer wy mede te doen hadden/ want de Portugesen soo langh niet staen en souden. 't Fort de Bruyn schoot een stuck af / waer ober al de Burgerpe int gheweer quam.

Op dato arriveerde de Heer Adriaen van Bullestraten, met drie Barcken van Rio Grande, alwaer hy / als mede aen Pariba, goede Orde heeft ghesielt. De Brasilianen ende Capopers hebben 20. mijlen in 't ronde alle de Portugesen doodt gheslagen/ die sy hebben konnen becomen/ soo dat het seer desolaet in de booyndemde quartierem staet / ende de wilde Capopers nu aldaer naer haer ghelieven de Meester zijn spelende.

Den 24. tot den 28. dito / hebben de Hooghe Raden alle de 9. Compagnien Burgerpe den Eedt van ghetrouwighedyt af-ghenomen / doende alle daghen twee Compagnien door haer compareren / de welcke de selve ghedaen hebben.

Dito 's avonts quam alhier een Ghesant van de Vpandt / die des morgens vroegh weder wegh ghesonden wierdt / alsoo sijn aenbrengen niet veel bysonders was / wierde hy te weyniger gheacht / hy versocht twee a drie dagen alhier te blijven / dat hem af-gheslagen wierdt / ende moeste voortz wegh trecken.

Onse Schepen ende ander Vaer-tuygh / werdt wacker veerdigh ghemaeckt/ om te gaen cruyssen/ ofte pets anders ten af-breucke vande vyant/ by de handt te nemen.

Den 30. dito arriveerde alhier 't Schip ghenaemt 't Huys te Merwe, uyt Patria 9. weecken gheleden / vertroocken zijnde / 't welck alhier een extraordinarische groote breuckde causeerde / want het meer als 10. weecken was gheleden / dat gheen Schepen uyt 't Patria waren ghecomen: Van dito Schip was ghedestineert naer Angola, maer of het hier blijven sal/ ofte naer Angola ghesonden sal werden / sal den tijdt leeren / alsoo wy dito

Schip

Schip met de Soldaten hoochnoodigh van doen hebben. Van Angola en hebben wy in twee Maenden gheen Schepen vernomen / soo dat wy niet konnen weten hoe het aldaer ghestelt mach wesen / alsoo by gheintercipieerde Brieven upt de Bahya aen den Spaandt gheschreven / bericht zijn / sy naer Angola vier Schepen met 4. a 500. man hadden ghesonden / soo dat onghetwyffelt het aldaer ghelijck alst hier doet / sal haperen / ende moeyte vallen : Want indien Angola verlossen gaet / dat Godt verhoede / soo ist half met Brasil ghedaen. Want soo Godt de Heere / (ghelijck wy verhoopen en vertrouwen) ons d'oberhandt laet behouden / soo sullen de Negros dapper rijzen / ten aensien de Portugesen alle de Negros die sy alhier becomen / naer de Bahya zenden / alwaer sy twee a drie hondert stuc-ken van Achten gelden / ende sonder Negros ist onmoghelijck Brasil te kon-
nen behouden.

Den 31. dito is ghearriveert 't Schip de Witte Hoop van Amsterdam / 13. weecken onder weeghs gheweest zijnde / 't welck als boven / onder 't Volck groote vzeuchde causeerde : Sullen met verlanghen de andere Schepen met 't secours verwachten.

November 1645.

Den eersten November is de Daendigh Jaques Bollan weder alhier ghecomen / sonder sijn Exploict te konnen berichten / alsoo de Portugesen sterck inde weer waren / ende dapper naer ons Volck schoten / soo dat sy ten lesten de retrace mosten nemen.

Den 2. dito quam alhier de Boot van 't Schip Over-Yssel, met advijs / dat 't Schip Hollandia upt Patria komende / te laegh bezuden de Cabo ver-
vallen was ; ende dito Schip niet beter wetende / of 't Pontael was noch ons / meynde met de Boot in de Haven te loopen / om water ende verber-
schinghe te becomen / 't welck sy groot ghebreck hadden ; maer comende daer omtrent / schooten de Portugesen eenighe schoten van de Baterpe die op den Bergh aen de water-kant staet : Ons Volck wiste niet wat dit be-
duden wilde / weynigh denckende datter Portugesen in onse Forten la-
ghen ; doch t'allen gheluck was 't Schip Over-Yssel by haer ghecomen / dat daer omtrent was crupfende / die haer verhaelde / hoe dat het Pontael dooz den Derrader Dirck van Hoochstraten aen den Spaandt was vercocht /
ende den 11. Septemb. ober-ghelebert / soo dat een yeder op het Schip Hollandia wel vzeemt toefagh / sulcks te hooren / ende dat het hier soo schie-
lijck was verandert. Indien de Portugesen niet hadden gheschoten / sou-
den sy Hollandia lichtelijck konnen ghelmeit hebben / of ten minsten de Boot met 't Volck daer in wesende : Het schijnt Speck Jan bangh was dat Hollandia op hem woude comen stormen / soo bangh zijn de Derraders /
ende sy vzesen onse Schepen meer / als S. Anthony ofte S. Francisco : Want hooren sy maer simpelijck den naem van onsen Admirael noemen / soo beben sy / ende maken meer als een Centje Crupffen. Het Is een groot
gheluck

gheluck ende ghenade van Godt / dat Hollandia de Mooren-dans soo ont-
sprongen is / het was groote schade / ende vele Luyden verderff ghewoest /
alsoo het een wel gheladen Schip was / ghedanckte sy de Heere van sijne
ghenade. Dit Schip heeft ons extra-ordinaris verquicht / ende is wel te
passe ghecomen / alsoo de Vijzes ons begon te manqueren / de Boter was
op / ende op vijf a ses guld. 't pondt ghehouden / Speck 14. stuub. 't pondt /
Erwteten 14. stuub. de Kan / Farinie die eer wy belegert waren koste vijf
a ses schell. d'Alchor. (dat is een Maet van 26. Kan) gelt nu 28. schell.
ende voorts alle dingen naer advenant : 't welck voortwaer voort de arme
Ghemeente en Burghers / ende die weynich te verteeren hebben / groote
kummer ende benauthent causeert / alsoo daer nu niet te winnen is / voort de
arme Duytsche ghebluchte Boeren ende Antwoonderen alhier / de sterfte
grasseert dapper / soo onder de Burgerpe als de Soldaten / doort besmette-
lijck sieckten / ghecauseert doort ghebreck van goet water ende verber-
schinghe / 't welck jammerlijck ende bedroeft is te sien ende hooren. Doch
wy hoopen dat de goede Godt ons niet en sal verlaten / maer dat ten eersten
alhier een goet secours sal komen / om alsdan te moghen dit Moorsque
ghebroedt aen tasten / ende dat eer Februarij aen komt / sy bebinden mo-
nen dat wie veel aenbanght / (als dese Schelmen ghedaen hebben) 2. Febr.
Licht-mis is / en haer weder doen keeren / daer alle haer Bahy de todos los
Sanctos wonen / om van haer hulpe te becomen / eer sy van de Flamengos
(soo noemen sy ons) gheconstringeert werden / eerder naer 't Purgatorium
te Bebaerden / als naer onse Lieve Vrou van Scherpen-heuvel. Sy hebben
sonder Wil wel konnen sien onse Schepen upt 't Patria aencomen / van de
Redoute van Olinda : Soo dat sy den Alder-Heyligen dagh / eersten deses
Maents / alle haer Sancten wel ober-dubbelt hebben aengheroepen / met
een Ora pro Nobis, haer van de Flamengos te bewaren / ende hare Sancten
groote Wasse Kaerffen beloofst ; die nu een Schips ladinghe daer van by
Signoor hadde / soude nu in Contant oft Supckeren / meer als met een
Centje profijt die vercoopen / ende daer van in corten een goet Retour / aen
een deel vijse ende haestighe Marcadoorts konnen doen. Ick gheloove dat
de minste tot de meeste wel wenschte te wesen / daer hy van daen ghe-
komen is.

Den 3. dito's moorgens vroegh / hebben de Portugesen ghebrert / (heb-
bende de Feeste van Alder-Heyligen ende Alder-Zielen) met een Extra-
ordinarische Rodomontade, haer voort onse Wallen vertoont. Wy hadden
een parthy van ons Volck buyten / die dapper met den Wyandt schermut-
seerden / 't welck meer als een wyz continueerde / ende wy perfectelijck van
onse Wallen konden sien. Ons Canon / soo van de Forten Waerdenburgh,
Ernestus, als de Bruyn, schooten dapper onder de selve / daer mede sy pligh-
het Hase-padt koosen : Onghetwijffelt zijnder Blaren ghevallen / die haer
soo zwaer ghewoogen hebben / dat daer eenighe onder versmacht zijn / ende
die het toecomende Jaer aen haer Heylighen de beloofde Wasse-Kaerffen
niet:

niet sullen behoeven te betalen. Ons Volck retireerde met goede Orde/ en wierden met de Boot van 't Fort Waerdenburgh over-ghehaelt.

Den 4. dito quam alhier wederom Gasper Boheem, die met een Barcke (als vooren vermeld) was uytghebaren / om te vernemen den standt van Porto Calvo, ende meynende aen Bargerande te landen / vonden de selve plaetse soo beset van de Portugesen / die soo dapper byer op ons Volck gaben / dat sy 't Roer moesten omsetten / ende wederom keeren daer sy van daen ghecomen waren. 't Is secker en ghewis / dat alhier veel Verraders moeten wesen / die den Vyandt van standt tot standt adverteren alle 'tghene alhier passeert / daer den Vyandt sneedigh op vast / ende sijn profijt daer mede wel weet te doen : Want hier niet om en gaet / oft de Verraders doen 't haer weten. Verblindt zijnde door de Goude &. Maer wee die 't doen.

Den 5. dito is 't Schip Hollandia op dese Reede in salvo ghearribeert. Ende op dato is alhier begraven Gerrardt Kick, Signoor de Engenios de Massape.

Den 6. dito is de Capiteyn Hendrick Advocaet, van de Kamer van Enckhuysen, in den Heere ontslapen / in de Kiedoute ghenaeemt Iuffrou de Bruyn, ende 's ander daeghs int Clooster begraven.

Dito is van hier naer Pariba t'zevl ghegaen 't Schip Wtrecht, om aldaer Suycker te laden / ende 't Schip Zeelandia dat aldaer is / alhier komen / alsoo onsen Zee-Heldt ende Admirael Lichtart dat by hem wil hebben. Men spreekt alhier van een Bloot die op Novo uyt Portugael soude komen : Maer ghedaencht zy de Heere / wy hebben nu soo goede Zee-Waerden op de Ree / en oock binnen de Haven / dat onsen Dromen Wimpel-man haer soo goeden koop niet en sal laten Anckeren / ende verberschinghe bekomen / ghelijck sulcx in Augusti lest-leeden is gheschiedt ; maer past op haer als een Argus, en die blytigh soo met Schepen als Barcken / alle haer boornemen bespiedt : Soo dat wy Godt lof / van de Zee-kant Speck Jan niet hebben te vreesen.

Den 9. en 10. dito. Desen avondt is van dese plaetse een stercke Croupe van onse Soldaten / byre Luyden / en Brasilianen / uytghegaen / daer ober Commandeerde de Capiteyn Rijnbach en La Montangie, met de Lieutenants Jacob Heldt ende Harsteyn, beneffens Willem Robberts ende Jeronimo Helman, Daendzichs / sterck wesende omtrent de 300. Mannen / altemael kloecke Soldaten. Ons Volck lagh die nacht in Embuscade / verwach- tende 't succes dat Monsieur Blaeu aen ons had aenghedient / datter vyff hondert bande gheconstringeerde Soldaten / soo aen Turlons Huys / het Pontael / als Over-loopers / by ons wilden over-comen / midts van ons Volck ghesecondeert wordende. Maer ons Volck aencomende / is con- trarie bevonden / ende dat d' Over-loopers sulcx aen de voornoemde Blaeu maer hadden wijs ghemaect / om de onse te knellen ende t'ober-vallen : Soo dat ons Volck meynende Vrienden te krijgen / vonden Vyanden / die op haer voordeel lagen / ende op de onse soo flancqueerden dat wonder was / zijnde niet weynigh int ghetal / maer ober de 2000. sterck.

Wy en verlossen de Couragie niet / maer Rijnbach siende hoe wy beraden waren / viel met een heus ghemoedt en Couragie op den Wyandt / ende geeft sulck een chargie onder haer / datter een deel met de Heus in 't zandt vielen / ende 't op-staen wel sullen vergeten : Harsteyn secondeert hem / geeft een Chargie / ende valt te naer aen den Wyant / want 't ongheluck van een Kogel treft hem / ende blijft doot : De slag gaet aen / elck van ons doet sijn best / ende betsoonen een siechtbaerdigh gheboelen te hebben / ende waeck te willen nemen over 't Affront van hare Landts-Luyden / ende nu verbloecte Ober-loopers en Schelmen : Vallen met een furie op haer / ende zenden een deel naer Plutoos Rijck. Ons volck ghenoech ghesien hebbende dat sy beraden waren / retireren / doende als de wijse Seuerman / die een groote storm ende Onwedder sach aankomen / de Zeylen strijckt / tot dat 't Onwedder over is. Sy comen dan met goede Orde onder de gunste van 't Canon van onse Fortresse Wilhelmus, chargeeren op nieuws op den Wyandt / ons Canon vergeet niet haer Salvo te gheben. Spudelijck retireren de beyde partheyen / en laten Don Joan tijdt op sijn S. Anthony te dencken / ende sijn Pater Noster en Ave Maria te preutelen en tellen / ende dancken hare Sancten, soo goede coop van de Flamengos gheexcapeert te wesen.

Want soo de Wyandt van hier niet en ware beradberteert gheweest van dese onsen Menlagh / onghetwijffelt souden wy haer groote schade ende Affront hebben konnen doen : Maer 't is te beklaghen / dat niet een van onse Menlaghen bedeckt konnen blijven / ende dat wy binnen dese plaets soo dooz Verraders beklapt werden ; want daer en passeert 't minste niet / of het werdt strax aen den Wyandt gheschreven / soo dat daer dooz menigh goet Exploit dat ter handt ghenomen werdt / vrychteloos achter blijft / tot groote schade van dese staet ende Compagnie.

Wy hebben soo ghequetsten als dooden in de 40. Man / met de Lieutenant Harsteyn, Daendich Helman is ghequetst ; de meeste dooden ende ghequetsten zijn byre Luyden / die als Voluntairen mede ghegaen waren / ende te hittigh op de Portugesen en Ober-loopers / (als desperate Menschen) in-vielen / ende al wat vooz de vuyft quam / was matte, matte : Want gheen quartier werdt meer ghehouden. Niet te min soo hebben de selve furieuse chargien van onse Roers / Musquetten / ende Snap-hantend den Wyandt niet weynigh beschadicht / ende in confusie ghebracht ; want dat is secker / datter vijf tegen ons een soo ghequetst als ghebleven zijn. De meeste van haer Volck / behalven de Ober-loopers ende Soldaten van de Bahia, zijn een deel Jongens / Moelatten / ende sulcken ghespuys / onerbaren een Musquet oft Roer af te schieten / ende Volck beter tot slaven en wercken ghewent / als bequaem tot den Oorlogh. Maer wee Jan Fernand Viera, Cavalgante, Amador da Rouge, ende andere / die oorzaeck zijn van soo veel Onnoosel Bloedt / dat alhier om harent wille is ghestort / ende noch ghestort sal werden : Ten lesten Oordeel sal 't selve van hare handen gheepscht werden. Hoochstraten ende Albert Gerritsz, Wedda warendere mede

mede by / Wedda was te Waerde by de Portugesche Lanciers / daer men
saght by Capiteyn van een Compagnie Waerden te wesen / ende dzeben
hant Volck op d' onse aen te vallen. Wie soude opt ghedacht hebben / dat
onse Patrie / op heden de occasie soo schoon hebbende / niet en souden ghe-
tracht hebben by haer eygen Lants-luyden en Dzienden te comen ; wy die
haer met een soo goeden ende open hert waren verwachende / ende daer
mede haer selfs vande Slavernye verlost / ghenietende de name van Cer-
lijcke Patriotten.

By een van de Dons , op de plaetse doodt ghebleven / wierdt in sijn sack
ghebonden een Journael van 't ghene by haer ghepasseert was / beneffens
een Brieff van sijn Vader / upt de Bahia aen hem gheschreven / ende noch
een toe-gheslooten Brieff / adresserende aen Jan Fernand Viera ; daer by die
vande Bahia verstaen hebbende de Rescontre met ons Volck aen Itamarica,
hem was schryvende / hoe sy vooz eerst geen secours van haer en hadden te
verwachten ; soo dat het schijnt sy in haer onbedachte Furie ende brandt/
water beginnen te gieten.

Den 11. dito 's mozghens vzoegh / trock van hier upt een Troupe van
ons Volck / om de dooden aldaer daeghs te voren ghebleven / te begraven :
Brachten mede het doode Lichaem van de Lieutenant Harsteyn, dat heden
in 't Clooster is begraven.

Dito arriveerde alhier 't Schip Zeelandia, van Pariba.

Dito quamen by ons over een Trompetter en twee Soldaten / die op
Tourlons Hyns waren ghevangen ghenomen.

Den 12. dito is van hier t'zepl ghegaen de Bark van Symon Slecht,
met 40. Joden / ghecommandeert van een Joodsch Capiteyn / haer Cours
naer de Noozdt nemende / sullen aen Itamarica met eenighe Brasilianen
ghesecondeert werden. Wat haer dessey is / sal den tijdt leeren.

Den 14. dito des Dingsdaghs 's mozghens ten 7. upzen / is by ons over-
ghecomen van den Wyandt / een Compagnie van ons Volck / sterck
65. man / onder Capiteyn Claes Claesz. en sijn Waendzigh Thomas Kock,
by den Wyandt daer toe gheconstringeert zijnde / wesende van 't Volck dat
int Pontael hadde ghelegen / altemael kloek ende schoon Volck / ende die
ons gresote schade deden. Wy ende sy waren blijde van hare overcomste /
om dat sy de Wolven dans soo ontsprongen waren / dewyl den Wyandt de
voorznoemde Capiteyn met een quaet Oogh begonde aen te sien / waer vooz
hem best doch sijn seurette te soecken / ende voorzcomen 't quaet en 't verijckel
dat hem boven 't hooft was hanghende : Want by de Portugesen de be-
loften aen Ketters (soo sy ons noemen) ghedaen / haer maxime is / die niet
ghehouden zijn te houden / soo als hier voren is bewesen : De beloften/
schoon semblant / en wonderlijcke affertie / soo rozt te voren (om ons Volck
te locken) bewesen / waren nu by verandert / nu de Cer-namen en lieffe-
lijke woorden die sy ons Volck gheben / zijn / Cassiores Filles da Ponte Vil-
liacos de Flamengos : En gaen sy maer byten 't quartier / soo worden sy
vande Moordenaers ghematst / ghekneelt / ende doodt-gheslagen / ofte in de
quartieren

quartieren ghehaerquebuseert: Ende die niet willigh zijn te dienen/zenden
sy naer de Bahy de Baxe, want sy die onder weeghs in Boffchen oft buyten-
wegen massacrereren en doot slaen.

Het minste woordt ofte reppinghe van ons Volck/is een doot-sententie/
die dan van d'een Fielt oft d'ander als Onnoofele Schapen ter slachtbank
werden gheleedt.

Capiteyn Blaer, Albert Holl, Schout van S. Anthony, ende David van
Kessel, met meer andere personen van qualiteyt / hebben sy van kant ghe-
bracht. O verblaecte en wreede Tyrannye / wreede Maracien / sal uwe
wreetheydt van soo veel Onnoofel Bloedt te storten / noyt verzadicht wer-
den? Doen wy u overwonnen / hebben wy met de ghene die haer onder
onse bescherminghe begaben / soo gheleest? Wreede Tegers en Bloedt-
dorstighe Maranen / wy hoopen uwe loop haest ghestut / ende een eynde sal
nemen / ende dat het onschuldigh ghestorte Bloedt / door Gods rechtbeer-
digheyt op u en uwe kinderen vier-boudigh ghelozoken sal werden.

De ober-comste bande boornoemde Compagnie / sal onghetwijffelt een
grote alteratie onder de Portugesen causeeren / want wy by de selve van
punt tot punt van al des Wyandts gheleghentheydt gheinformeert zijn / dat
tweedracht en Jalousye tusschen Jan Fernand Viera ende Hoochstraten was
gherefen / en mis-bertrouwen op de Ober-loopers ende gheconstringeerde
zijn nemende / die sy onghetwijffelt alreede sullen ontwapent hebben / ende
saecken maer de gheleghentheydt om haer een Cabriole de Corde te doen
dansen / ofte Corte Cabeca te spelen. By haer manqueert Justitie ende
Krijghs-discipline / 't welck de steunffel des Oorloghs is: En daer-en-
hoven zijnder by haer soo veel Signores Commandores, dattet een rechte
Chaos is: Soo dat wy bertrouwen / dat ghelijck sy dese Ongoddelycke
Oorloghe / sonder fundament / recht ofte reden hebben aenghevangen / dat
't selve niet langhe sal konnen bestaen / maer dat sy tot schade ende schande
sullen komen / alle die oorsaek zijn gheweest van de selve: 't Welck Godt
gheve.

Desen abont zijn van hier uyt ghecommandeert twee Troupen van ons
Volck / waer na toe sal den tijdt leeren.

Den 15. dito is Jaques Bollan mede met een Troupe Volcks / met een
Barck / op een Entrepzinse uytghevaren.

Den 17. dito is van des Wyandts zijde by ons een Molaet ober-gheco-
men / die bracht ons tijdinghe / dat soo haest de Portugesen verstaen had-
den / dat de Capiteyn Niclaes by ons den 14. deses was ober-ghecomen /
sy alle ons Volck hebben ghedisarmeert / ende dat sy die naer de Bahya
zenden / maer 't is de Bahya de Baxo. Dit is door ons een droeve tijdinghe /
soo veel fraey Volck soo ghemassacreert te werden: Sy hebben daer door
met haer slijcker arm de rechte arm afghesneden: want ons Volck waren
haer Voor-bechters / ende Speck Jan volchde die Crabbe gaech: Een
van ons volck dede ons meer schade dan thien Portugesen; de Experientie
heeft het ons ghenoech bethoont. Nu dat de Jalousye onder dese Cerberus
Hoofden

Hoofden regeert / sal haer Rijk haest een eynde nemen / ende de Rebelle
vande Portugesen / ende meynedighedyt van die vande Bahya / die de
Vrede hebben ghebroken / den Hemel soodanighe straffe ober haer sal uyt-
storten / dat soo langhe de Wereldt sal staen / de Macomelinghen daer van
sullen weten te spreken ; want de Goddelijche rechtveerdighedyt noyt on-
ghestraft laet passeeren / de gheene die in soodanighe Acte van Vrede te
mainteneren / sijn Heyligen Name aenroepen / Vrede te onderhouden / ende
daer naer die soo lichtveerdigh verbroeken. Oock sullen de ghene die haer
Vaderlandt ontrouwd sijn / ende Verraders daer van werden / de straffe
niet ontgaen die sy ghemeriteert hebben : Maer die ghetrouwd ende vol-
standigh sijn ghebleven / sulchs goede moedt ende Couragie gheben /
ende van den Heere onse Godt een goede ende salighe uytcomste hebben te
verwachten.

Den 18. dito is ghearriveert van Terra Nova , 't Jacht ghenaeemt
Phoebus Paleys, met Bacquelliau gheladen / dat vooz ons wel te passe comt /
heeft vijf Maenden uyt Patria gheweest / daer het metten eersten weder nae
toe afghebaerdicht sal werden.

Dito is de vooznoemde Compagnie van Capiteyn Claes ghemomstert.

Den 19. dito is op 't Reciff ober-leden Sr. Hendrick Hamel de jonghe /
Sone vande Heer Hendrick Hamel , Hooghe Raedt van Brasil , de welke
was Capiteyn Lieutenant van de Heer Servaes Carpentier Zal. die den
20. dito alhier / met een Compagnie Burgerpe in de Kercke begraven
werdt.

Den 21. dito quam een Bark van Tamarica , daer by wy verstonden /
dat de Joodsche Troup hier voren ghemelt / aldaer noch was / ende alles-
nelijck op goede wint waren wachtende / om haer vooz-ghenomen desseyt
int werck te stellen.

Den 22. dito arriveerde alhier een Bark / comende van Rio Grande,
die ons berichtede / hoe dat Jaques de Bollan met verscheyden Barken /
aldaer was ghearriveert / ende soo met de Brasilianen als ons Volk /
ober de vijf hondert Man sterck was / ende regel-recht naer den Wyandt
trock.

Dito sijn twee Brasilianen van den Wyandt / by ons comen overloopen /
Rapportereren als voren / dat alle de Flamengos ontwapent sijn / ende naer de
Bahya waren ghesonden : Dat Hoochstraten ende de Commandeur vande
Redout / beyde in Arrest waren ghenomen. Wat daer van is / kan men niet
secker schryven ; doch kan wel waer wesen.

Den 25. dito is alhier een Negro gheapprehendeert / toe-beslozende
Hoochstraten , was hier ghecomen met een Banneca ofte Cozff vol alder-
hande vruchten / die vergiftigh waren / eenighe daer van gheproeft heb-
bende / begonden strack Bloedt ende alderhande vuyghedyt ober te gheben /
soo dat de Soldaten die daer by stonden / de Cozff namen met de vruchten /
ende wierpen die int water. Sy Verraders / die met een mannelijck hert
ons niet derben onder de Oogen sien / soecht met vergift en moorden ons
om

om te brenghen. Hoochstraten en weet niet wat Duybelsche practijcken hy aenrechten sal / om hem te wreken over de Sententie / die teghen hem ende de Commandeur van 't Redoutje / is upt-ghesproken / ende aen de Galghe gheaffigeert / daer sy als Verraders ghecondemneert zijn / onthooft ende ghebierendeele te werden / met Confiscatie van alle hare goederen.

Den 26. dito is Peter Duynkercker Capiteyn op onse Caravelle / alhier in-ghecomen / mede brenghende een Caravelle van den Vpandt (naer de Bahia gaende) die hy ghenomen hadde / gheladen zijnde met 165. Dijen Madere Wijnen / en verscheyden Coopmanschappen ; daer op waren 40. Mans ende ettelijcke Vrouwen-persoonen. Welcke Drijs booz ons ende de Compagnie niet quaijck te passe sal komen / om somtijds op het brack water / een Roemer of twee te drincken.

Den 27. dito quam onse Dagh-boot weder binnen / die upt cruyssen was ghemeeft / dan niet vernomen.

Dito. Een Vrouw naer de Affogades gaende / is onder meeghs van de Vpandt ghenomen / ende van haer aen 't Raed de Bon Jesus ghebracht / sy dreyden de Vrouw op te hanghen : Van van de Vrouw verstaende het nemen van de booznoemde Caravelle / ende datter Vrouwen in waren / songh Speck Jan een ander Liedt / ende lieten de Vrouw los / haer Gelt ende verscheyden verberfchinghe mede ghebende : Soo dat sy den selven avondt weder quam / mede brenghende een Brieff aen de Capiteyn Niclaes , dooz Cornel Hoochstraten aen hem gheschreven : Den Inhoudt was / dat Hoochstraten van de booznoemde Capiteyn begeerde / ten eersten het booz-ghenomen desseynt te willen executeren / van dese plaets aen den Vpandt ober te gheben / ende dat Hoochstraten versocht / dat dito Capiteyn ofte sijn Vaendzigh / op sulcken tijdt teghen ober de Brugghe van Boaviste by hem wilde comen / om van het boozschreven desseynt mondelijck ende breeder te spreken. Maer dit alles was maer gheinventeert / om de booznoemde Capiteyn aen de Galghe te helpen ; die boozsichtig was / want doen hem de Brieff ghebracht wierdt / de selve soose gheslooten was / aen de Hooghe Raden ober-gaff / die wel sagen 't verract van de booznoemde Hoochstraten, ende de Judassche listen / om dito Capiteyn om den hals te brenghen : Want Hoochstraten niet wetende hoe dat hy hem op de selve Capiteyn sal wreken / heeft met sulcke practijcke ghesocht / hem by ons suspect te maken / ende in ruijne te helpen. Doch al is de Leughen suel / de waerheyt achterhaeltse wel ; want wy dito schrijvens / noch al haer Rodomontades weynigh zijn achtende.

Den 28. dito arrivbeerden alhier twee Schepen van Angola, het eene gheernaemt de Charitas, ende 't ander de Vlucht, zijnde een Olie-boot / mede brenghende ontrent 500. stucks Negros / die den vierden deses van S. Paul de Loande waren vertroocken. Wy hadden in meer als drie maenden geen Schepen van daer becomen / soo datmen hier anders niet en dacht / oft de Portugesen hadden Angola weder in-ghenomen : Maer Godt zy loff / het heel

heel anders als wel der Portugesen boornemen was/ is uytgheballen; want sy meenden met den eersten sprongh alles in te nemen / maer is mislucht / soo dat sy aldaer tegen malcanderen in Oorloghe zijn. Maer soo van de boorsz. plaetse gheschreven werdt / soo houden eenighe haer noch bedeckt. De Crebes heeft ons bedrogen / ende 't vertrouwen op sulcke Schelmen. Dit ist Advijs uyt Angola gheschreven.

Den 30. dito is 't Schip 't Huys te Merwe, ende de Cat sonder Ooren, met de Heer Ouman Generael van Angola, naer Angola vertrocken.

December 1645.

Den eersten Decemb. hebben wy de ghevanghene Portugesche Vrouwen naer den vyandt ghesonden / daer beneffens van hare Madere Wijn / Bacqueliau / Booter / Broodt ende Kaes : Op dat sy moghen sien (Godt loff) dat wy alhier noch Divzes hebben om van te mogen leven. De sterfte grasseert dapper onder ons / soo onder de Burgerpe als de Soldaten / het welck ons boorzaer gheweldigh verzwackt / ende oordeele sulckis voortkomt van het quade water dat men drinckt / ende manquement van verberschinghe : Want het volck is hier in een dagh ghesont ende doot. De Heere wil sich over ons ontfarmen / ende door sijne ghenade ende Barmhertigheyt te hulpe komen / want dese Pestilentielle siechte / ons alsoo verzwackt / dat het niet te schryven en is / ende soo het continueert / soo zijn wy t'eynde raedt : Doch hopen dat Godt noch alles ten besten dirigeeren sal.

Den 2. dito arriveerde alhier 't Schip de Swaen van Delft, den 16. Octob. van Goeree t'zeyl ghegaen / in compagnie van 't Schip Omlandia, dat alle wyzen verwacht werdt.

Dien dagh is by ons over-ghecomen een van Jan Fernandes Viera Turcken / ons berichtende / dat onder de Portugesen van alles ghebreck quam te rijzen : Waer door de Croupen van de Bahya mutineerden / ende vertrecken wilden.

Den 3. dito arriveerde alhier een Bark / komende van Rio Grande, met de Waendrygh Jacques de Bolla : Heeft aldaer den vyandt aenghetaft / die haer versterckt hadden / soo dat het qualijck aen haer was te komen / evenwel dat naer een wijle met haer gheschermitseert te hebben / ons volck de retraitt namen / met verlies van een Man / ende 24. ghequetsten. Hoe veel dat van den vyandt ghebleven zijn / konnen wy eygentlijck niet weten.

Den 6. dito is een Brasiliaen van den vyandt / by ons komen overloopen / die een Lijste mede bracht / soo van de sterckte van des vyants Croupe uyt de Bahya ghecomen / als oock mede van ons volck / by haer wesende / te samen twee duysent twee hondert Man sterck / ende noch twee

twoe duysent van de gherebelleerde Inwoonderen / waer mede wy nu beleght zijn. Onse Soldaten hebben sy den vierden deses met de meeste Tyrannye van de Wereldt omghebracht: Eenighe van de Officieren / die in haer dienst waren / souden sy mede doodt gheslaghen hebben. Ende soe de selve Brasiliaen rapporteert / hebben sy de Witmeester Casper vander Ley, mede van kant ghebracht. Sulche wreedthepdt doet een Christen Mensch het hant te berghen staen / als men daer maer op denckt: Godt de Heere en sal sulcken wreedthepdt noyt onghestraft laten / maer t'sijner tijdt 't Onnoosel ghestorte Bloedt / van dese boose Tyrannen weder affeysschen. De Vrouwen ende Kinderen hebben sy tot Slaven onder haer upt-ghehept / jae eenighe ghepynicht ende omghebracht. Het en is niet te beschrijven / wat een verbitteringhe dit onder ons volck causeert: Gheeft ons de Heere onse Godt Victorie ober haer / men sal dese Maranen oock soodanighen tractement ende straffe aendoen / ende met reden / gheen kindt van haer in de Dieghe te laten leven; want dese Derraders waerdigh zijn / van der Aerden verdelghet ende uptgheroept te werden / diese niet waerdigh zijn te betreden. Dat onse Voester-Heeren ende Vaders onses Vaderlandts / de Hoogh-Mogende Heeren Staten Generael / recht wilden doen / Keyzsalien in ghelijcke maniere op haer te nemen / dat wy verhoppen sy doen sullen: Franckrijck ende Enghelandt sal het soo lichtelijck niet vergheten / want vele Fransche ende Engelsche zijn mede om-ghebracht. Het schijnt de Coningh van Portugael Don Joan de IV. hem ober dit werck / van de Rebelle der Portugesen excuseert / ende daer van niet weten wil: Doch het selve is contrarie ghebleken / upt eenen gheintercipieerden Brieff / by hem selfs onderteechent / ende gheschreven aen Salvador Coree sae Benavides, Admirael der vloote van Rio Genero, dat hy sal hebben te volghen de Ordre die hem ghegheven sal werden / door Antonio Telles de Silva, Vice-Kon van de Bahya / die daer op weder ghecommandeert heeft / dat hy niet sijn vloote / bestaende in twee-en-dertigh Zeylen / soo groote als kleene Schepen / soude blijven boor de Reede van 't Recife legghen / den tijdt van twee Maenden / om ons alsoo te water te beleggen / ende op onse Schepen te passen. Boorwaer een wel ghepractiseerde Menflagh / doch door Gods ghenade tot niet berdwonen.

Werdt mede boor waerachtigh van de boornoemde Brasiliaen gherapporteert / dat Hoochstraten met de vallende siechte somtijds oberballen wierdt / ende alsdan soo ontstelt is / dat men hem wel nauw moet bewaren.

Wat daer van is / is ons niet seckerder bekent / als de Rapporten boornoemt: Doch dat is secker ende ghewis / dat sijn quade Conscientie / en die oorzaeck is van soo veel Bloedt-stortinghe / hem soodanighe quellinghe causeert / ende dat het Onnoosel ghestorte Bloedt ober hem wraeck is nemende.

Dito

Dito arriveerde alhier upt Patria 't Schip Omlandia, wel versien van Cruyt ende Loot/ dat ons alhier wel te passe comt / alsoo wy van Immunitie seer schaers waren versien.

Den 9. dito is 't Schip Soutelandia (een van onse Cruysfers) alhier op de kreedde ghecomen / die Nacht op een Caravel ghemaect hadde; maer wierdt de selve door onse andere Cruysfers verbolcht / van haer succes hopen (met Gods hulpe) haest goede tijdinghe te hoozen.

Den 10. dito quam alhier tijdinghe/ dat de Vpandt met 1500. Man aen Pariba was ghecomen / wesende meest volck van Marignon af-ghecomen: Wat sy aenbangen sullen sal de tijdt leeren.

Den 11. dito is onse Galliotte in-ghecomen / mede brenghende een Caravelle by Mongarpe ghenomen / gheladen met Spaensche Wijnen/ Meelen/ Oly / ende andere Coopmanschappen / die naer de Bahya meenden te komen/maer 't is juist alhier gheweest.

Den 12. dito vertroock van hier 't Schip Zeelandia, naer Patria, Godt ghebe hun behouden Reys.

Den 13. dito quam alhier van Tamarica, de Compagnie bande Overste Lieutenant Garfman, ende is weder naer Tamarica ghetrocken de Compagnie van Capiteyn Vosterman.

Den 15. dito arriveerde alhier een Bark van Rio Grande, ons advijs brenghende / datter 7. a 800. Brasilianen als Capopers (comende van Zira tot ons secours) waren ghecomen.

Den 16. 's morghens / zijn van hier naer Rio Grande vertroocken met een Galliotte / Capiteyn Rijnbach ende de Capiteyn Lieutenant Dorville, om soo veel van ons volck als hy lichten kan / met de vooznoemde Brasilianen hem te boeghen. Dit sal onghetwijffelt onder de Portugesen een groote schrick causeeren; want dito Capopers zijn menschen-eters / ende doodt-vpanden van de Portugesen/ghelijck haer mede zijn de Brasilianen/ en datter nu gheen quartier wesende / een groote bloedt-stoztinghe sal omgaen. Watter passeert / sal ons de tijdt leeren.

Seben a acht Man van ons volck / gaende naer de Affogades, zijn onder wegen van den Vpandt die in Embuscade lagen / doodt gheslaghen. Maer ons Canon / soo van de Affogados als de Vijf-hoeck, schoot soo dapper onder haer Croupen / dat volghens 't Rapport van de Ober-loopers/ wel inde 80. van haer volck/ soo ghequetst als ghebleven zijn.

Den 17. dito zijn drie Barken van hier na Tamarica ghebaren/ 'tschijnt een desseyn booz handen is / dat den tijdt sal leeren.

Den 19. dito is by ons een Joode ober-ghecomen / die van de Portugesen ghebangen was gheweest / Rapporteerde dat den Vpandt een Generale Monsteringhe hadde ghedaen / ende ons drepchden met den eersten op 't Lijf te vallen/doch wy breesen hare Rodemontados weynigh.

Den 23. dito quam alhier een Portugees met een Tambour / van de Vpandt af-ghesonden / mede brenghende Brieven van onse Officieren/

die in de Bahya ghevangen stten. Zijn versoek was om ses weken stilstand van Wapenen; doch wierdt hem 't selfde af-gheslaghen / ende most dadelijck vertrecken.

Den 27. dito arriveerde alhier een Barch van Isle Fernande, brengende bericht van den slechten standt aldaer: Soo dat de Hooghe Raden / die van meyninghe waren 't Schip Tamandere, met vijf a ses hondert Negros aldaer te zenden / resolbeerden die naer de West-Indien te zenden / om die aldaer te verhandelen / alsoo 't onmoghelijck is / door ghebreck van Vuyzes ende verberschinghe / die alhier te konnen onderhouden; maer by menichte / tot groote schade van de Compagnie / zijn sterbende. Dit is secker ende ghewis / dat indien de Compagnie dese Conquesten moghen behouden / de Negros extra-ordinaris duer sullen werden / ende niet ghe-noeghsaem tot de Op-bouwinghe van de Wools ende Landeryen / te becomen sullen wesen; alsoo de Portugesen alreede een groote quantiteyt Negros naer de Bahya hebben ghesonden / ende by soo verre sy moeten retireren / doorts de rest sullen af-senden.

Den 31. dito is van hier upt-ghetrocken een stercke Croup van ons Volck / maer quamen 's anderen daeghs smorgens weder binnen / sonder pets te verrichten.

Hier mede dit Jaer beslyptende / bidden den Heere onsen Godt / sich over ons ghenadelijcken te willen ontfermen / ende ons te hulpe wil comen / ons te verlossen upt de handen aller onser Opanden / om sijns Naems eere wille / Amen.

Eynde des Eersten Deels.

H E T

T W E E D E D E E L.

Januarij 1646.

Wij treden nu door Gods ghenade in 't Nieuwe Jaer / ende
 bidden Godt ons int selve te willen zeghenen / bewaren / en be-
 schermen / ende beter gheluck te verleenen als in 't voorsz- leden /
 'twelck wy van sijn Goddelijcke ghenade sijn verhoopende :
 En sullen voorts beginnen te beschrijven / wat hier is ghepasseert in dese
 Portugesche Oorloghe / hoewel 't weynigh is / ten aensien onser besluyp-
 tinge in dese plaetse ; 't welck met het verwachte secours upt Patria, verhoope-
 int cozte te ontsuypen / ende meerder materie van importerende saecken te
 beschrijven / sal werden ghegheven.

Den eersten Januarij is alhier een Reger ghebanchelijck ghenomen /
 die verscheyden Regros met Vergift heeft omghebracht / ende in pre-
 sentie van verscheyden persoonen / een Reger met hem een dronck graep-
 (oft Snycker) Bier drinckende / soo haest hy ghedroncken hadde / valt
 mozt doot / ende sijn by de voorsz. de Regra verscheyden Vergiften
 ghevonden / die in sijn Kiste laghen / waer mede hy van meeninghe was de
 Putten alhier te verghen. 't Is sonder twijffel datter eenighe Verra-
 ders haer personagien hier onder speelen. De Portugesen met openbare
 macht ende couragie op ons niet winnende / soecken of met Verraet of met
 Vergift / haer boosen aenslagh te effectueren / door Verraders / die sy soo
 met Doubletten als met groote beloften (int midden onder ons woonende)
 sijn boedende ; die Creatueren vande Portugesen / sijn de Spaensche Dou-
 bletten / konnen wonderbaerlijcke Operatie wercken : Want daer en pas-
 seert alhier niet soo cleyn / oft den Vpandt en weet het stracks / soo met
 ghevangen ghenomen Regros / naer den Vpandt toe gaende / ghenoegh-
 saem is ghebleken.

Den 2. dito is by ons ober-ghetomen een Negro / voorsz. desen sijn Excell.
 toebehoort / met namen Franciso, die by de Vpandt voorsz. desen ghevanghen
 was ghenomen : Rapportheerde dat den Vpandt op drie persoonen na / alle
 ons Dolck dat by haer was / doot gheslagen hadden ; dat sy oock de Kitz
 meester Casper vander Ley, eerst doot gheslaghen / en daer naer ghevieren-
 deelt hadden ; doch de seeckerheydt van deses / sijn wy naerder verwach-
 tende. Men kan nu sien / wat vertrouwen op 't Speckis quartier te stellen
 is / wy hopen / ons secours ghetomen wesende / haer met ghelijcke Munte
 sullen

sullen beralen. Rappozteert mede / datter groot ghebreck van alles onder haer is / principelijck Zout / Oly / en Wijn / &c.

Den 6. dito is van hier t'zepl ghegaen de Heer Pieter Ianssen Bas, Hooghe ende Secrete Raedt / naer Rio Grande, met Capiteyn Riinbachs Compagnie / om aldaer ende d'omleggende plaetsen Ordre te stellen; als mede te besichtigen de Brasilianen en Capovers / die tot onse hulpe af-ghecomen zijn. Indien ons secours upt Patria ghecomen waer / 't soude ons nu een goede occasie gheben / om den Vyandt van achteren en van bozen te kommen benauwen / maer per manquement van dien / moeten patientie nemen. Mede werdt hier gheseght / dat de Portugesen drie Barcken naer Zira hadden afghesonden / om met de Brasilianen aldaer te accordeeren (die aen Zira gheschat werden 700. Man sterck te wesen) Maer alsoo de Ghesanten vande boorsz. Brasilianen alhier op 't Reciff waren / sloegen sy de Portugesen doodt / en verbrandende hare Barcken / ende zijn dito Brasilianen alreede aen Rio Grande ghecomen.

Den 7. dito is van hier vertroocken 't Schip Tamandere (een van de Prjssen) met omtrent 400. stuckis Swarten / om de selve in West-Indien te verhandelen. De intentie van de Heeren Hooghe Raden was / die aen Ine Fernande ghesonden te hebben / dan alsoo daer gheen Wilzes ofte berber-schinghe boorz soo veel volcks was te becomen / is de resolutie genomen / ende hebben die naer West-Indien ghesonden.

Den 8. dito is een van des Vyandts Brasilianen by ons ober-ghekommen / doch konden van hem weynigh kennisse van des Vyandts ghelegentheydt becomen.

Den 9. dito heeft de Vyandt / tusschen de Affogados ende Vijff-hoeck, twee van onse Brasilianen ghevanghen ghenomen / ende een doodt gheslaghen.

Den 10. dito is den Verrader Rodrigues de Barros ghepijnicht / alsoo hy als bozen is ghemelt / Brieven en Advertissement aen den Vyandt was schryvende / ende doorz Negros sijn Brieven dede bestellen; maer hy negeert alles wat hem opgheleghet wordt / de Negros en hy zijn teghen den anderen gheconformeert / die by 't boorogaende persisteren. Dito de Barros is een rechte Verrader / die al tot viermael toe ghepardonneert is gheweest / doch dit mocht wel de leste mael wesen.

Den 11. dito is van Angola alhier een Jaecht ghearriveere / mede bren-gende omtrent 250. Swarten. Ons Volck hebben aldaer een dapperere rescontre met de Portugesen ghehadt / sy werden vande onse van een zy / en vande Swarten aen een andere kant soo dapper aengheballen / datter tusschen de drie a 400. op de plaetse ghebleven zijn / soo dat de rest haer met de vlucht mosten salveren.

Den 12. dito des abonts omtrent de kloek acht upzen / quamen de Portugesen boorz ons Fort Waerdenburgh eenighe brabaden maken / 't scheen of sy daer een aenbal op wilden doen; maer ons Canon heeft haer soo ghewellecomt / dat sy met een lange Peus mosten retirecen.

Den

Den 15. dito is alhier een van onse Cruyffers op de Reede ghecomen/die
door de Bahya gheruyft heeft/seght datter 24. Zepelen in de Bahya leggen
in ladinghe. Werdt mede gheseght/datter een Vloot/ soo upt Rio Genero,
als Portugael hier sal comen; doch zijn daer door weynigh bezyest / alsoo
onsen Admirael goede Couragie heeft / haer noch eens te tracteren/ als hy
aen Tamandere ghedaen heeft / alsoo wy nu / Godt loff / veerthien kloecke
Schepen ende ander Vaer-tuygh hebben / daer wy den Vyandt 't hoost
mede konnen bieden.

Dito is van hier een Galiotte met een Bark met Wibzes gheladen/nae
Rio Grande vertrocken.

Den 17. dito is 't Vacht de Tonijn upt cruyffen ghebaren.

Den 18. dito zijn alhier vier Negros ghegeeffelt ende ghebantmercht/
die de Brieven van Rodrigo de Barros, ende andere Verraders / ghewent
waren aen den vyandt te dragen.

Den 19. dito is beginnen te maken een Route Wambey's / tusschen de
Vijf-hoeck ende de Affogados, om de passagie tusschen de voorsz. plaetsen
verplich te houden/alsoo de Portugesen de selve heel onbep maken / ende da-
gelijcks van ons Volck doot slaen / ofte ghevangen nemen. Werdt mede
't Kreupel-bosch by de Affogados af-ghetapt / alsoo de Vyandt aldaer ghe-
meenelijck in Embuscade is leggende.

Den 20. dito was dito Fortje al in defensie ghebracht.

Den 21. dito arriveerde alhier 't Schip de Trou van Vlissingen, die ons
seer blijde tindinghe mede bracht / namentlijcken 't veroveren vande Stadt
Hullt, door sijn Hoogheyt inghenomen: Oock dat het secours upt 't Patria
haest soude comen/ dat wy met verlangen verwachten / alsoo wy door dese
langhduerighe Belegeringhe hoe langer hoe meerder benaut zijn / en door
ghebreck van verberschinghe groote sterfte onder 't Volck rijst / ende vele
sieck zijn leggende/ende met dicke en ghezwoollen beenen ghequelt/daer veel
Menschen van versticken/ 't brack water moet daer van de meeste oorsack
wesen. Wy hopen dat de Troupen van de Bahya af-ghecomen / hoorende
de comste van ons secours/ sal doen retireren/om haer eygen Best te bewa-
ren/ dat Godt ghebe.

Met Brieven by dito Schip ghecomen / werdt gheschreven / dat Gaspar
Dias Ferera, in Hollandt in apprehensie is ghenomen/ als kennisse hebbende
vande Verraderpe der Portugesen alhier / ende oock Correspondentie met
die van Portugael ghelouden heeft. Wy zijn alhier niet weynigh ver-
blijdt/dat dese schelm-stucken ontdeekt zijn/ ende dat de Vogel is gheknipt/
wenschten sy allen (die ons soo verraden) soo gheknielt waren / want wy
schendingh verraden worden: Daer en passeert hier niet / of de Portugesen
weten het stracks; doch in 't eynde sullen sulcke Verraders haer loon wel
krijghen.

Den 22. dito 's morgens vroegh / is de Oberste Lieutenant Garfman,
met omtrent 4. a 500. Man/ ghelicht upt alle onse Forten/ met twee Velt-
stukjens/naer 't Nieuwe Fortien ghemarcheert / leggende twee Troupen
Volck.

Volck in 't Kreupel-bosch in Embuscade: De Spandt daer niet van wetende / passeerden die verby / maer wierden onbesiens soo ghegroet / datter een parthij 't weder op-staen vergaten / ende weder over de rivier moesten retireren: Ons Canon speelden niet mis / soo dat sy omtrent de vijftigh dooden en ghequetsten krieghen / ende door 't gheweldigh schieten van ons Canon het Vase-padt moesten nemen. Ondertusschen dat ons Volck met de Spandt schermutserde / wierde 't Kreupel-bosch af-gehaept: Van ons Volck hebben wy gheen dooden / maer vier ghequetsten ghekrieghen.

Dito 's abondts heeft Pieter Duynkercker een Prijs inghebracht / zijnde een Caravelle / gheladen met 225. Kisten Suicker / komende van de Cabo S. Augustino, ende meynende naer de Bahia te gaen. In dito Caravelle was Albert Gerritsz. Wedda, die hem met 't ander Volck aen Lant salveerden.

Den 24. dito heeft men alhier in alle Kercken Godt den Heere Dancksegginghe ghedaen / over de Victorie van Hulst, door sijn Hoogheydt den Prince van Orangien verobert / met wyerighe ghebeden tot Godt / dat hem gheliebe ons tegen onse Spanden te helpen / ende dat wy haest het secours uyt Patria mogen becomen. Naer ghedane Dancksegginghe / zijn de Burgers en Soldaten in 't gheweer ghecomen / ende hebben rontom de Wallen en Forten drie Chargien ghedaen / soo met Canon als Musquetten. In somma (naer onse bedroefde ghelegentheyt) is alhier alle vrechde-teekenen betwesen van blijdschap. Wy hoopen / met de hulpe Gods / haest onse verlossinghe te sien / uyt dese groote benaetheden / daer wy nu ses Maenden in gheseten hebben. Nu werdt alhier alle Woensdaghs Bidt-dagh ghehouden over dese ghelegentheden / door Orde van onse Overigheiden / die verscherden Placaten hebben gheemanereert / ten dien eynde / des Heeren Sabbath ende Bidt-daghen behoorlijck moghen onder-houden werden.

Den 25. dito quam een parthij van des Spants volck / soo voor de Bruyn als Boaviste brabeeren / met roepen en schreeuwen: Vein aca caciores de framenges, Vein baseair farinha, acayous lovanges, &c. Ons Volck riep weder: Comt haelt u Schepen en Caravellen / met uwe Wijnen en Suickeren / &c. die wy van u ghenomen hebben. Een vande Specken kilom op een Boom / om luyder te roepen; maer een van de onse schoot den Vogel dat hy neder viel / soo dat hy te ghelijck / 't roepen ende 't leven eyndichde.

Den 27. dito arriveerde alhier een Barck van Pariba; met advijs / dat Capiteyn Peetro Brasiliaen / met twee Compagnien Brasilianen / een groote Croupe vande Portugesen hadde gheslaghen / ende datter 30. op de plaetse waren blijven leggen / behalven die sy wegh ghesleept hebben / alsoo haer manier is sulcx te doen / met Couwen die sy expzes daer toe by haer mede nemen / soo dat men selden veel dooden vint leggen; hoe veel gequetste datter zijn / is onbekent. De Brasilianen brachten wel voor 100. Man gheweer binnen / dat den Spant int vluchten wegh ghesmeten hadde.

Den

Den 31. dito kregen wy secker tijdinghe / dat Cameran met 700. Man
sich aen Rio Grande hadde versterckt / ende dat ons Volck met alle onse
Basilianen / onder 't Commando van Capiteyn Rijnbach, en de Capiteyn
Lieutenant Dorville, naer de selfde marcheerden / soo dat wy met den eer-
sten van een treffen wel mochten hooren.

Februarij 1646.

Den eersten Februarij zijn 't meestendeel van onse Scheyen op de Reede
voor 't Reciff op Ancker gaen legghen / de rest die binnen de Haven leggen/
sullen mede volgen: De spraeck gaet hier / dat een Portugesche Bloote sal
komen / doch Godt loff / wy verwachten haer met goede devotie / want
met onse Scheyen die uyt crupssen zijn / konnen een tamelijcke Bloote by
een brengen / maer volck manqueert ons. Godt ghebe 't secours haest uyt
't Patria mogen becomen / want om de waerheydt te spreken / den staet van
Brasil hanght nu aen een zijde draedt.

Den 2. dito arriveerde alhier een van onse Barcken van Isle Fernande,
met een goede quantiteyt van Hoenders ende Milie / dat voor de siecken wel
te pas comt / maer voor de armen clepne baet / alsoo 't stuck bys a ses Guld.
alhier werden vercocht.

Den 3. dito is de Barcke van Capiteyn Dirck Witte Paerdt naer Rio
Grande met eenighe Soldaten vertroocken / en sal noch aen Tamarica eenigh
volck innemen / om Rijnbach te seconderen.

Den 4. dito des Sondaghs / arriveerde een Barcke van Rio Grande,
met tijdinghe / hoe dat ons volck op den 27. der verleeden maendt / sterck
wesende omtrent de 1100. Man / soo van ons volck als Basilianen / den
byandt hadden aenghetast / die hem beschant hadde by de Moolen van
Conjaou, ghelegghen tusschen Pariba ende Rio Grande: Capiteyn Rijnbach
viel met ons volck eerst aen / maer wierde zwaerlijck in sijn schouder met
een Kogel ghequetst / soo dat hy most af-trecken. In sijn plaetse succe-
deerde Otto ter Ville, Capiteyn Lieutenant van den Obersten Garfman,
die met de eerste aenbal dwars door sijn hert gheschoten wierdt / ende neder
viel sonder een woordt meer te spreken: In wiens plaetse quam de Lieu-
tenant Brantsma, die mede ghequetst wierdt; alsoo dat naer twee uren
ghevechts / ons volck de retraicte namen / dat met goede Orde gheschiede /
ende bleben noch wel een goet uyt in Batalie staen / in 't ghesichte van den
byandt / die sy ghenoeghsaem terchden / om te sien of sy de Couragie hadden
om eens uyt te vallen / maer 't schijnt dat het haer daer aen ghemanqueert
heeft; van ons zijnder 26. Man ghebleben / ende omtrent de 70. ghequet-
sten. Het schijnt dat 't ghebreck van Dibzes ons volck heeft doen verhae-
sten / den byandt aen te vallen; want indien sy niet meer als vijf daghen den
byandt hadden mogen besloten houden / hadden sy hun van selfs moeten
ober-gheben / ofte door-slaen / dat by wat zwaer om te doen was / ten
aensien datter maer een nauwe Passe was / daer door sy moesten gepasseert
hebben /

hebben / 't welck ons volck lichtelijck konden beletten : Maer alsoo ons
volck nu soodanighe bitterhepdt ende wrake teghen de Portugesen hebben
inghenomen / soo iset onmogelijck gheweest / haer vrandende gramschap
in te kinnen houden / ober de wreethepdt ende Tyrannye die de Portugesen
aen onse Landtslieden ghepleeght hebben / 't welck met de Penne niet te
schrijven is / niet alleen betoont aen onse ghebangen Officieren / Soldaten /
Inwoonderen / en Brasilianen ; maer selfs aen die van Zersaim , die im-
mers soo vzwilligh haer onder subiectie van de Portugesen hadden be-
gheben / soo ons op den 17. deser voorszeden Maendt is bericht / hebben sy
de Duytsche Inwoonderen vermoort / haer beschuldigende / dat sy ons
souden veruitticht hebben / van de ghelegentheyt van haer Vloote / die aen
Tamandere van ons volck is gheruijneert. Roelandt Carpentier , besittende
de Moolen aen Rio Formose , was met de Portugesen gheacordeert / ende
alsoo in sijn Moolen onder hare Salvegarde ghebleven ; doch om haer van
dese vette brock Meesters te maken / hebben hem / Godt weet met wat
pzetert van Verradpe beschuldicht / ende soo / sonder forme van Justitie /
onthalt. Waer is opt in Christenrijck van sulcke Tyrannye ghehoort /
soo lichtbaerdigh sijn beloften en ghegheben Salvegarde te breken ? Maer
dit comt upt 't ghene vooz desen den 11. Septemb. daer van hebben be-
schreven : Die van Zersaim dragen nu de straffe / van datse soo lichtbeerdigh
op der Portugesen beloften hebben vertrouwt ; mede dat sy haer met Ede
haer verbonden hebben onder hare ghehoorsaemheyt / ende Vpanden van
Gods Kerche en Landts-lieden sijn gheworden / daer sy immers neffens
d'anderen / alhier wel hadden kinnen retireren.

Den 7. dito is alhier upt 't Patria ghearribeert 't Schip 't Huys van Breda,
in negen weken vijf dagen van daer ghezeylt / heeft aen Cabo Verde ghe-
weest / alsoo sulcx sijn Ordre was / ende quantiteyt van Vuyden in-ghela-
den. Werdt met Brieuen upt Patria gheadviseert / dat Caspar Dias Ferere,
die kennisse van al dit spel der Portugesen in dese Landen heeft ghehadt /
ghevanchelijcken in den Haghe was ghebracht / beneffens sijn Cousijn
Matthijs Ferere Rebelle , ende Gaspar Dias Ferere Dienaer ; dat hy in den
Haghe was ghewozt / en daer na ghevierendeelt : De seeckerheyt sullen
met de naeste Schepen verwachten. Godt zy ghedanccht / dat dese be-
hendige ende secreete Menlagen van dese Verrader sijn ontdeckt / ende dat
dooz een extra-ordinarische wijze : Want t'zedert 't vertreck van desen
uptsupper van bloet ende goet der arme Menschen alhier / misbruyckende
't Credit by sijn Excell. ghenietende / ende met hem in 't Jaer 1644. als
een groote Don ende Signoor naer Hollandt vertroock / alwaer hy sijn Per-
sonagie soo destigh heeft weten te spelen / met sijn Adherenten ende Con-
plicen / dat wy Inwoonderen van Brasil , de smerte der schade die wy daer
dooz hebben gheleden / ons leven langh wel sullen gheheughen / ende soo
mede de Coopliden in 't Patria , die alhier ghenegotieert hebben ; want
menigh mensch daer dooz verdozen is / die alle hun welbaert in dese Lan-
den hebben gherisigueert. Dit alles is niet te ghelijcken / by soo veel On-
nooselen /

nooselen / dooz de meneen en schelm-stucken van dese ende dierghelijcke
Verraders / 't welck dooz de throone Gods wzaeck roept / oock dooz de
lebende Weduwen ende Weesen / die daer dooz tegenwoordigh in groote
ellende / miserie ende armoede moeten leven. Wie sonde oyt ghedacht heb-
ben dat Gaspar Dias Ferere in soodanighe eere ende respect by ons alhier /
ende in Patria ghehouden wesende / soodanighe valscheit ende Verraderre
soo veel Jaren in sijn herte soude hebben konnen verbergen. Want wat is
aen hem by de Grooten alhier niet ghedaen / tot sijn hoogste respect / eer /
welbaert en Rijckdom. In somma / dat ons eygen Natie in 't minste deel
niet en is gheschiet / hoe trou sy dese Landen zijn gheweest. Doozwaer de
ondanckbaerheyt van dese Gaspar Dias is te groot / ende te qualijck loont hy
sijn weldoenders.

Op wat maniere dat dit sijn Verraedt is ontdeckt / wordt gheadviseert /
dat de booznoemde Gaspar Dias Ferere een Scheepje hebbende gheladen /
met een parthye Roers ende Ammunitionie van Oorloghe / om na Portugael
te zenden / 't Scheepje van de Roovers van Algiers ghenomen is / ende dat
een Joodse aldaer woonende / dito Ferere Brieven ter handt zijn ghecomen /
die de selve ghelesen hebbende / ende siende de groote consequentie van dito
Brieven / de selve boozts op Amsterdam aen een andere Joodse heeft ghe-
sonden / die sulcx aen de Compagnie heeft aenghedient / ende soo boozts aen
haer Hoogh-Mogende de Brieven hebben ghesonden: Waer uyt ghevolcht
is / dat dito Ferere ghevangen is ghenomen. Het eynde van dese Tragedie /
verhopen met de naeste Schepen te hooren.

Den 10. dito 's nachts / quamen de Portugesen / dooz de donckerheydt /
tot aen de Palissaden van onse houte Wambeyss / ende begonnen aen de Pa-
lissaden te brycken ; 'twelck de Schiltwacht hoorde / dede een schoot / waer
dooz die van binnen op den Vpandt schoten / soo dat sy siende dat sy ontdeckt
waren / retireerden.

Den 12. dito is Anthony Mendes , een boozname Portugees / alhier over
dese Verraderre langhe tijdt ghevangen gheseten hebbende / inde gheban-
kenisse ghestorven / men ghelooft dat hy sich met Vergift heeft om-ghes-
bracht / alsoo hy op heden gherecht soude zijn gheweest / hy wierdt op een
Horde dooz Negros naer de Galge ghesleept / ende met de beenen om hooge
ghehangen.

Den 14. dito is een Barck van Rio Grande gearriveert / met advijs / dat
de Portugesen den selven nacht dat ons Volck op haer aengeballeen hadde /
naer Pariba waren opghetrocken / ende haer Fortjen verlaten : Onse doo-
den die onder haer wercken waren blijven leggen / ende die wy niet konden
af-bryngen / hebben wy noch soo gheleedt ghelonden : Sy hebben mede
een quantiteyt dooden inde schermitinghe ghekregen / ende de bryese die sy
hadden / dat wy noch eens op haer souden aenballeen / moet oorzaeck wesen
van haer retireren.

Den 17. dito is 't Schip Vlissingen , alhier van Zeelandt wel gearri-
veert / mede bryngende omtrent de vyftigh Soldaten : Brycht mede advijs

van 't secours / ende dat dito alle uyzen hadden te verwachten. Doozwaer een goede troost / vooz onse benautheydt / Godt ghebe wy sulckis haest moghen sien.

Den 21. dito is Capiteyn Claes met een stercke parthy van ons Volck uyt-gheweest / dan gheen Vyandt vernomen / als alleen hier en daer eenighe Sentinellen : Het schijnt als of den Vyandt sijn macht by een wil vergaderen / op de tijdinghe vande comste onfers secours / ende dat wy haer als dan wel mochten aentasten / dat wel konde ghebeuren.

Den 23. dito is Capiteyn Killiam Snijder, met een Troupe van sebentig Mannen uyt-gheweest ; doch sonder eenighe verrichtinghe weder in-ghekomen.

Den 27. dito heeft den Vyandt ons een furieusen Alarm ghegheben / soo dat wy meer als drie uyzen tijds op de Wallen int gheweer waren / ende wierde uyt onse Fortressen dapper met Canon onder de selve gheschoten / soo dat sonder twijffel eenighe van des Vyandts volck haer beste Roeken aldaer hebben moeten laten : Sy schoten dapper van verre op ons / sonder ons schade aen te doen / ende daer mede retireerden wy elck naer onse quartieren.

Den 28. dito is 't Volck aen boort ghebaren / die met de Schepen Elias ende Orangie Boom naer 't Patria vertrecken / mede gaende tusschen de 50. a 60. Vrouz personen / met een parthy vyve Luyden.

Martius 1646.

Den eersten Martij zijn de voornoemde Schepen naer 't Patria vertrocken / Godt verleentse een behouden reys.

Dito zijn alhier ghebauckelijck ghenomen een Peger met een Pegerin / die (soo alhier gheseght werdt) van wille waren onsen Admirael te vergheven.

Dito 's avondts / hebben wy weder in Maurits-stadt een Alarm ghehadt ; 't schijnt Speck Jan daer in plapsier moet hebben / ons soo by nacht wacker ende uyt onse slaep te houden ; maer was ons secours alhier / wy souden haer wel op een ander maniere travailleren.

Den 2. dito zijn alhier twee Barcken van Rio Grande ghearriveert / met advijs / dat de Capiteyn Rijnbach van sijn quetsuere was over-leden / 'twas een bzaef ende cloeck Soldaet / die dese Landen langen tijdt heeft ghedient : Edoch tegen de doot is geenen raedt.

Den 3. dito. Een parthy van ons Volck van Tamarica zijn uytgheweest / ende hebben een Huys in district van Igracou , daer op 32. Portugesen / soo Mans / Vrouwen en Kinderen waren gheretireert / aengheballen / ende 't selbe Huys / met alle die daer in waren / verbrandt / behalben een Portugees / die sy alhier hebben ghebracht / dewelcke vermeldt / dat de Portugesen wel 400. sterck aen Pariba leggen. Wat sy met sulcke macht sullen aenbangingen / leert den tijdt.

Op dato zijn onse Soldaten van Rio Grande wel ghelandet / ende weder naer sijn Guarnisoen ghetrocken.

Den 7. dito is een Brasiliaen by ons ober-ghecommen / die mede seght dat den Vyandt al naer Pariba retireerden / oft 't selve gheschiedt dooz breefe van onse Bloots / of dat sy wat anders in den sin hebben / is ons onbekent.

Den 9. dito vooz den daghe / was een parthy van ons volck (daer ober Commandeerde Jan Maes, Lieutenant vande Heer Mapooz Pistoor, uytghetrocken / sterck wesende by de 50. Mannen / om het Boeren Hups / staende ober Boaviste, in brandt te steken; dan wierden van den Vyandt ontdeckt / soo dat ons volck ende den vyandt aen 't schermutsen raecten / dat omtrent twee uren gheduerde; maer alsoo den vyandt van alle kanten secours toequam / ende sy wel thien tegens ons waren / soo retireerden wy onder 't faueur van ons Canon: De Vyandt ebenwel avanceerde op ons aen / ende meenden ons de pas aff te snijden / maer sy en kregen gheen avantage op ons. De Boet van 't Fort Waerdenburgh haelden ons volck ober / soo dat wy Godt loff / gheen dooden noch ghequetsten hebben ghekregen.

Den 10. dito. Dese nacht heeft onse Fortresse van de Affogados dapper naer den vyandt gheschooten / die wat te naer waren ghecomen: Op welck gheschiet de Burgery alhier in 't gheweer quamen / doch epudelijck bevonden wy dat het anders niet als een Specksche Rodemontados was / en soo is elck een naer hups vertrocken.

Den 11. dito arriveerde een Barck van Pariba, met advijs / hoe dat ons volck / met de Brasilianen / waren uytgheweest / om eenighe avantage op den Vyandt te soecken; doch dat ons volck te haestigh wesende / sonder de Brasilianen te verwachten / die noch achter waren / op den vyandt waren aengheballen / die te cozt quamen / alsoo de vyandt onghelijck stercker was / soo dat sy ons volck omcingelden / daer ter nauwer noodt seshien a twintigh van oncomen zijn / ende tusschen de 40. a 50. Mannen soo dooden als ghequetsten hebben ghekregen. 't Was een groote fout van ons volck / dat sy nae de Brasilianen niet en wachten; alsoo onghetwijffelt de saccke beter afghelopen soude hebben. Al dese kleine verliefen en schade die wy in soo veel resccontres hebben ghekregen / zijn ons niet weynich verzwackende / alsoo wy 't volck ten hochsten noodigh zijn hebbende.

Den 12. dito Sondaghs ten 9. uren / heeft den Vyandt een furieusen aenval ghedaen / op onse Houte Wambey's ghenamit Kijck inde Pot, wel met thien a twaelf hondert Man. In dito Fortje lagh vooz Commandeur de Lieutenant Crol, een Sergiant en twintigh Soldaten / die haer dapper en mannelijck hebben gheweert / alsoo de vyandt de Walissaden die daer om lagen / meest hadden afghekapt ende neer-ghetrocken / ende met Rijs-bossen / die sy met menichte daer hadden ghebracht / alreede den brand aen 't hout en plancken van 't Fortje hadden aenghesteken / soo dat wy van de Wallen alhier het heldere licht konden sien: De Vyandt heeft tot ober

thwee wyzen inder nacht daer op ghestoymt / ende soo dicht daer aen ghe-
weest / dat sy de Roers en Piecken uyt ons volck handen trocken / ende soo
vreeselijck schooten / dat 't wonder was te sien / hoe sy dat arme Fortjen
hebben door-ghenagelt / ende selfs de Winnen met schieten neer-geschoten.
Eindelijck most de vbandt retireren / eenighe dooden / die sy door haestig-
heyt niet konden wegh sleepen / (naerbolgens haer ghebruyck sulcx te doen)
laten leggen : Wantom het Fortje lagh het vol Bloedt / soo datter onghewij-
ffelt veel volck is ghebleven ; den Lieutenant is zwaerlijck ghequetst /
ende de Sergiant met twee Soldaten doodt ghebleven. Het is te verwon-
ren / hoe ons volck daer binnen soo langen tijdt sulcken harden aenstoot en
schieten hebben kunnen uytstaen / 't was oock op 't uiterste / alsoo dat indien
den vbandt noch eenmael aengheballen hadde / onmogelijck waer gheweest
meer teghenstandt te hebben kunnen doen ; want door den roock van 't
brandende Fortjen by naer mosten versticken / gheen water hebbende om
hare dorst te mogen laben / ende oock soo vermoeyt van hare Musquetten
af te schieten / datse crachteloos waren gheworden ; Doch Godt is ons te
hulpe gheweest / daer ober wy hem moeten loben ende dancken. Terwijl
dit ghebecht duerde / soo sliepen wy niet / maer waren op onse Wallen ghe-
reedt / met devotie haer verwachtende / ende ons Canon / soo van de Affo-
gados, Vijff-hoeck als Catte / gaf soo dapper byer daer onder / datter een
deel eerder naer 't Purgatorium zijn ghebaren / als sy een Ave Maria wel sou-
den kunnen ghelesen hebben. Wy hopen ten eersten van des vbandts verlies
by eeder te schryben.

Den 13. dito des morgens vroegh / is ander volck naer 't boorz. Fortje
ghesonden / om aldaer in plaetse vande vermoeyden in Guarnisoen te leg-
ghen / 't Volck liep met menichte om te sien hoe 't ghestelt was : Tot repa-
ratie van 't selve isser dadelijck Orde ghestelt / ende is nu soo wel versien en
sterck ghemacckt / dat Speck Jan gheen lust meer sal hebben in de Pot te
kijken.

Den 14. dito des morgens / is een van des vbandts Negros ober-ghe-
comen / Rapportteert dat den vbandt in den boornoemden Menbal / twee
Capiteynen met veel Volcks hadden verloozen / oock vele ghequetsten :
Dito Negro is by provisie in Arrest gheset / alsoo sy dickmaels maer
ober-komen / om ons een spelle op de mouw te setten / ende alsdan haer
personmagie hier ghespeelt hebbende / naer den vbandt weder ober te
loopen.

Den 15. dito zijn alhier eenighe Negros ghepynight / die mede eenighe
dagen te voren ober-ghecomen waren / 't schijnt of sy eenigh Verraedt in
de sin hebben ghehadt / dat den tijdt sal leeren.

Den 16. dito arriveerde alhier een Caravel ghenaemt Bullestraten , en
heeft tot door de Bahya aen Landt gheweest / aldaer eenighe ghevanghe-
nen becomende ; van den vbandt daer van condschap krijghende / veer-
dighde stracks drie Carabellen met Soldaten / peder acht stucken op-
hebbende /

hebbende/ ende meenden onse Carabelle te knellen; maer door een Crabade is 't noch ontcomen.

Een deel van onse Carabellen / Schepen / ende ander Vaer-tuygh / zijn noch in Zee om te crupffen.

Capiteyn Claes is met sijn Compagnie/ met een Varch Noordtwaerts ghebaren/wat sijn verrichtinghe sal wesen/ leert den tijdt.

Den 18. dito is de Heer Admirael Lichthart, met Capiteyn Claes, negghen Varchen / en omtrent de 400. Man sterck zijnde / naer S. Laurens de Prayes ghebaren / om eenighe Farinien ofte Wortels die daer abundant zijn/ te becomen/ van 't succes deser Tocht sullen wy haest hooren.

Den 21. dito arriveerden alhier twee Guinees Vaerders/ met de Generael Ruychaver, om van ons alhier met Bibzes gheaccommodeert ende versien te werden / ende alsdan hare Seps naer Patria te vorderen: Doch eylaes! wy zijn alhier selfs soo benaut ende ghebzeckigh daer van / dat het niet te beschrijven en is / ende comter in haest geen secours / soo willet met ons slecht uptsien / gheen Broodt en isser om ghelt tot de Backers te becomen / het pondt cost ses stuyb. een Kan Erweten/ Bonen/ Soort/ Farinie/ 14. a 20. stuyb. een pondt Boter 28. a 36. stuyb. een pondt Vleesch 10. a 12. stuyb. ende soo alle dingen naer advenant; soo dat onse benautheyt ende ellende van daghe tot daghe grooter en grooter werdt. Voorwaer 't secours komt niet Hoode Schoenen aen/ doch teghen Godt ende weer en is niet te doen / ende wy moeten ons in dese gheleghentheydt / met goede hope vertroosten / ende ons submitteren de Goddelijcke wille des Heeren.

Ladinghe van dese Schepen / den Eendracht van Amsterdam, ende den Eendracht van Enckhuysen, uyt Guinea met den Generael Ruychaver op den 21. deses ghearriveert.

1600. March Gouts.

50. Last Guinees Gzeyn.

14500. lb Olyphants Tandem.

22840. lb S. Tome zwarte Suyckeren.

Den 22. dito arriveerde 't Schip de Swaen, dat uyt crupffen was gheweest / bracht mede een Portugees ende vier Negros / die sy omtrent de Bahya aen Lant ghenomen hadden. Soo wy van dito ghebangens relaes konnen weten/ is dat die bande Bahya alreets een parthy van ons ghebangen volck naer Portugael hebben gesonden/ ende datter noch wel by de 300. inde Bahya waren / die niet de eerste Vloote mede naer Portugael sullen ghesonden werden; dat indien sulcks waer is/ ons seer verblydt/maer daer werdt aen ghetwijffelt / lichtelijck spreekt den ghebangen sulcks om sijn leven te salbeeren; doch de Confirmatie deses / sullen wy niet verlangen uyt Patria verwachten.

Den

Den 23. dito des morgghens vroegh / arriveerde alhier een Barck van Tamarica, door onsen Admirael aende Ed. Heeren Hooghe Raden af-ghesonden / met advijs / hoe dat sijne Tocht was ghesuccedeert / ende hoe dat hy in Salvo aldaer was ghearriveert / met quantiteyt van Farinie Wortelen. Dito Barcquier seide vijff Zeplen in Zee ghesien te hebben / doch presumeren Cruysers te zijn.

Den selfden dito des avondts arriveerde alhier van Tamarica onsen Admirael / Capiteyn Claes, met onse Croupen / hebbende tot Tamarica aen Farinie wortels door 900. a 1000. Alquerqueen ghelaten / dewelcke ons seer wel te passe comen / ende al hadden wy thienmael meer / souden daer mede goede wegh weten.

Den 24. dito des morgghens vroegh / zijn hy ons over-ghecomen drie Turcken / van Gaspar Dias Ferere, met bericht als bozen / dat de meeste macht van den Spandt naer Pariba ende om de Nooyt was / ende datter maer twee Compagnien Molatten / ende vier dito Negros / met eenighe Portugesen / soo by Jan Fernand Viera, als hier omtrent laghen / datse al bys hangh begomen te werden / door de comste van ons secours / ende alreets een deel 't Oogh naer de Bahia draeyen. Dit is 't Rapport van de voornoemde Turcken.

Dito arriveerde van Zira 't Carabel Lichthart.

Dito heeft de Heer Paul Anthonio Dames, Schout deser plaetse / soo op 't feciff als Maurits-stadt / een Generale Beschrijvinghe van de Burgers en Huys-ghesinnen ghedaen: Ende alsoo wy gheen Broodt van de Backers meer konnen becomen / sullen de Heeren Hooghe Raden aen de Burgers weeckentlijk Kantsoen van Broodt laten verdeelen / door 's ghelt / dat wel komen sal / alsoo wy sonder Broodt niet by leven konnen blijven.

Den 26. dito is een Barck van Pariba ghearriveert / met advijs / dat den Spandt met omtrent 4. a 5000. Mannen om Pariba leydt / soo datter niemandt uyt onse Forten mach buyten gaen. Wat sy daer met sulcken macht willen aenrechten / leert den tijdt.

Den 28. dito arriveerde alhier van Isle Fernande, 't Gallioot ghenaeemt de Vlucht, aldaer een parthy Negros ghebracht hebbende / ende heeft in passant aen Rio Grande een parthye Kalck gheladen / ende alhier ghebracht.

Den 29. dito des morgghens ten drie uren / arriveerde uyt Patria het Zeeusche Fregat / negen weken gheleden uyt Zeelandt vertrocken zijnde / met tijdinghe / dat onse Bloot soo in Texel / Zeelandt / als andere Kameren / ghereedt lagh om herwaerts te comen. Dese tijdinghe causeerde een generale blijtschap / Godt de Heere geeft datse haest mach comen / op dat wy eenmael uyt dese benaude Belegeringhe en miserie verlicht ende verlost moghen werden.

Den 30. dito des avondts / is de Overste Lieutenant Garisman, met Soldaten ende Barcken naer Rio Grande vertrocken / om aen onse plaetsen / om

aen de Nooydt leggende / dese goede tijdinghe mede te deelen / ende voort's
ober-al goede Orde te stellen.

Den 31. dito des Saterdaghs voer Waesschen / is het Kantsoen-Broodt
aen de Burgerpe uptghedeelt / te weten drie pondt Broodt 's weecks / daer
voer aen de Hooghe Raeden ses stuph. voer peder pondt werdt betaelt :
Daer mede moet men hem tot d'aencomste van onse Schepen behelpen.
Aen de Negros werdt niet ghegeven / dat veroorzaecken sal / dat sy met me-
nichte sullen verloopen.

Dito is van hier verrocken 't Jacht de Tonijn , naer Isle Fernande , met
een parthy Negros / gheschut / en Ammunitie van Oorloghe / tot Fortifi-
catie van 't Redoutje dat aldaer is ghemaecht.

Aprilis 1646.

Den eersten April zijn by de Affogados eenige Brieven door den Spandt
ghestroyt / ghebonden / dat wy met alle onse Schepen op de See leggende /
van meyninghe zijn om naer 't Patria te verrecken / ende dat door hongers-
noodt / ons presenterende voer peder persoon drie Alcueren Farinie op de
Sees mede te gheven. Onse benautheydt gheeft den Spandt groote Cou-
ragie / ende hebben daer ober van haer nieu ghemaechte Fort T'areal de
Bon Jesus, soo met Canon als Musquetten dapper ghebpert.

Den selven dagh quamen sy voer Kijck in de Pot , ons Volck toe roe-
pende / sy souden ober-comen / ende goet quartier hebben ; maer wy riepen
niet veel / maer antwoorden met halve Haecken en Musquetten / daer mede
was 't roepen ghedaen.

Den 3. dito zijn drie van onse Soldaten by den Spandt ober-ghelopen /
klagen van dat haer Kantsoen-broodt vermindert is / en 't schijnt dat het
d'oorzaeck daer van is ; doch hoe 't is / sy en sullen 't by den Spandt soo goet
niet binden als sy wel meenen.

Den 4. dito arriveerde 't Jacht Argijn uyt Zeelandt.

Den 6. dito is een Soldaet vande Affogados alhier ghevangen gebracht /
die men seght 't Krupt-huyt van 't voersz. Fort wilde aen brandt steken /
ende dan voort's naer de Spandt ober-loopen.

Den 11. dito zijn een deel van onse Schepen / Caravellen / Galiotten /
ende ander kleyn Vaer-tuggh / uyt crupssen ghelopen.

Den 12. dito arriveerde alhier een Bark comende van Tamarica , mede
brengende twee ghevanghen Portugesen / by Mare Farine bekomen / d'een
wesende de Soon van een Portugees ghenaemt Ramaille , ende d'ander
een Molaet : De selfde rapporteren / dat Joan Fernand Viera aen Tama-
dere lagh / ende naer de Bahya sal verrecken. Oock dat de Portugesen
door breefe vande Bloot die wy uyt Patria zijn verwachtende / begonnen te
retireren.

Den 14. dito is de Heer Garsman alhier op Maurits-stadt wel gearriveert.

Den 16. dito isser een Wyous-persoon/die naer den Wyandt meende ober-
re gaen/ by 't Fort de Bruyn op-ghebischt / alsoo sy de passagie vande Re-
vier onbekent was/ in de selve was verdroncken.

Den 19. dito des Donderdaeghs / zijn van hier naer Patria t'zepl ghe-
gaen de Schepen Deventer, Wtrecht, de Trou, 't Huys van Breda, met de
twee Guinees Vaerders. Godt verleentse gheluck en behouden Reys.

Dito des avondts / zijn van hier vertroocken omtrent 170. Roers / met
Capiteyn Claes, naer de Noordt; 't schijnt datter weder een Menslagh
dooz handen is/ waer van wy haest wel wat vzeemts mochten hoorzen.

Den 20. dito des nae-middaeghs / hebben de Portugesen verscheyden
byeren aenghesteken/ ende met Musquetten ghechargeert / sonder dat wy
konnen vernemen tot wat eynde sulcx gheschiet is.

Den 21. dito heeft den Wyandt tot tweemaal toe op een dagh / Brieven
op stocken ghestelt/die dooz ons Volck zijn af-ghehaelt; doch wat den In-
houdt is/ is ons onbekent.

Den 22. dito des Sondaghs morgheus / is by ons ober-ghecomen een
Molaet ende een Reger / dooz desen Beeste-wachter van sijn Excellentie
Mauritio gheweest zijnde: Declareren / als dat Joan Fernand Viera naer de
Bahya is ghesonden / dat Hoochstraten dooz de Portugesen naeu op-ghe-
sien werdt / dat de Portugesen haer aen de Verginies vergaren / om ons
Houte Wambeyss aen te tasten / datter van beelderley dinghen groot ghe-
breck onder de Portugesen was / dat mede Vleesch / Olve ende Zout haer
manqueerde; voorts dat hare Gasthuysen vol siecke en ghequetste persoo-
nen laghen / ende van sulcks seer wel bericht was / dooz dien dat hy langen
tijdt int Gast-huys in de Verginies heeft ghedient: Seght mede / dat de
Ober-loopers soo haest sy aen haer zijde comen/ op-ghehangen ofte doodt-
gheslagen werden. Dit ist Rapport vande Reger / de waerheydt daer van
sal den tijdt openbaren.

Den selven dagh is een Pinckje op-ghesonden/dooz de Cat sonder Ooren,
op de Cust van Angola verobert / daer in waren twee Capucijnen ende een
Jesuyt: De saecken in Angola stonden noch redelijck wel. Doch heeft de
Coninginne van Angola met hare Swarten / een parthye Portugesen ghe-
slagen / soo datter wel 100. op de plaetse ghebleben zijn / ende de rest op de
vlucht heeft ghebracht.

Den 23. dito is Jaques de Bollan, met twee Soldaten / alhier op het
Reciff ghebanckelijcken ghestelt / dooz doozsaeck van de doodt-slagh aen
Capiteyn Jacob, Oberste van de Capovers / lest aen Rio Grande bedreben.

Den 24. dito is de Oberste Lieutenant Garlman, op 't Schip Hollandia
in Arrest ghebracht / ober de boven-staende questie.

Den 27. dito arriveerde alhier onsen Admirael / met het Fregat ghe-
crupst hebbende tot dooz de Bahya: Van onse Schepen ende Carabellen
niet vernemende / is onverrichter saecke alhier weder ghecomen.

Dito is mede naer Rio Grande vertroocken Capiteyn Moncheron ende
Capiteyn

Capiteyn Deniger, om weghen de saecke van de Heer Garisman informatie te nemen.

Den 29. dito is de Capiteyn Claes Claesz. van sijn Tocht weder ghecomen/ met soodanigh succes als volght: Op den 19. dito van hier vertrocken zijnde / arriveerde hy Saterdaghs den 21. dito aen Cataame by Tamarica. Des Sondaeghs morghens zijn by hem van Tamarica ghecomen den Commandeur Capiteyn Willem Lamberts, met Gaspar Honinckhuysen, Commandeur der Brasilianen / soo dat onse Croup / daer by ghereeckent de Brasilianen / sterck was 500. Man / ende zijn des avondts schiep ghegaen/ ende 's Maendaghs morgens vroegh aen de Riviere van Tisucapape ghearriveert / ende aldaer ghelandt: Des Wyandts volck hadden een of twee cleynen wercken op de passagie op-gheworpen / daer sy van ons Volck upt-ghedreven wierden/ marcherende voort naer haer groote Fort/ dat sy daer hadden ghemaect; maer soo sterck en soo wel versien/ dat soo 't ghebleecken heeft / weynigh gheweldt op konde ghedaen werden / ende voort ons weynigh profijt daer upt konden trecken: Evenwel sonder dese consideratie in achttinghe te nemen / heeft ons Volck tot ses mael toe daer op aen-geballen / maer t'elcher reyse af-gheslaghen / soo dat sy eyndelijck mosten retireren/ende zijn op de plaetse dootd ghebleven/Capiteyn Willem, en Honinckhuysen, twee Lieutenanten / Thomas Kock en Hans Wermlich, twee Sergeanten/ 18. a 20. dooden/ende soo veel ghequetsten. Wy konnen tot noch toe niet vernemen hoe veel van des Wyandts volck ghebleven zijn. De Portugesen waren al twee daghen te voren van onse comste verwitticht / ghelijck sulcks gherapporteert werdt van een Duytse Chirurgijn/ die wy ten selven tijdt van desen aenslagh ghebanghen namen. Voorwaer wy werden alhier schendigly verraden / doch mochten de Schelmen wel eens voort den dagh comen / ende ghestrafst werden naer behooren. Dese Tocht was meest aenghebanghen om Farinie te becomen / alsoo de voortnoemde plaetse de Schat-Kamer daer van is: Daer comt noch wel eenighe Farinie van Rio Grande, die de Ed. Heeren Hooghe ende Secrete Raden / ghestelt hebben niet hoogher als 10. guld. d'Alcq. te moghen vercoopen: Maer om datter gheobtimeert is / te stellen hoe veel men de Kansal vercoopen/ dat ghereeckent zijnde / op 7. stuyb. comt; evenwel een partijne schackers ende bloedt-suygers van de armee Ghemeente ende Soldaten / schamen haer niet die tot 18. a 20. stuyb. de Kansal te vercoopen / dat voortwaer een al te groote schackerye ende woeker is / ende niet behoort gheleden te werden / soo dat onghetwijffelt de Ed. Heeren van de Hooghe Raden sulcx wetende/ daer in wel sullen remedieren.

Mayus 1646.

Den 4. dito is van hier naer Tamarica verrocken de Heer Adriaen van Bullestraten, met de Compagnie Oper-Roers van Capiteyn Hilt, die aldaer Guarnisoen sal houden / ende in sijn plaetse sal hier comen de Compagnie van Capiteyn Vosterman.

Den 8. dito. Doorgaens dese Beschrijvinghe / ghelijck mede te voren is verhaelt / dat den Vpandt alhier van dese plaetse dagelijcks van 't gene hier passeert / adbertissement wierdt ghegheben; 't selfde is heden door Gods ghenade eensdeels ontdeckt / ende aen 't licht ghecomen: Want secker twee Portugesen / met namen Jan Viera d' Allegro, ende Francisco Rebero, die beyde een tijdt langh op 't Reciff ghewoont hadden / waren alleen van alle de Portugesen by ons ghebleven; doch Godt weet / ende den tijdt sal 't upt-bringen / wat Verraderpen ende Communicatien sy met den Vpandt hebben ghebrouwen: Want dese Jan Viera d' Allegro aen sijn zijde beweeght hebbende een Molatte / om een Doosken daer in eenighe Brieven waren / aen den Vpandt te brengen / heeft den selven Molaet dito Doosken aen 't Hooghe Raden ghebracht / die het selve van stonden aen open deden / ende daer in vonden Brieven met Cijffer-Letters gheschreven: Soo hebben datelijck eenighe van de Heeren persoonlijcken met eenighe Soldaten / de voorsz. Portugesen ghebanckelijck upt haer Huys ghehaelt / ende den voorsz. noemden Viera (die Schrijver van de Brieven was) af-ghevoerdert / dat hy de voorsz. Brieven soude ontcijfferen / ende declareren den Inhoudt der selver; maer sulcks heeft hy seer opiniaterlijck gheweyggert te doen / sulcks dat hy daerom op de Dijn-banck wierde ghebracht / eventwel wilde niet ter Werelt bekennen. Ghedurende die tijdt / zijn de Doorten soo van Maurits-stadt als 't Reciff / gheslooten ghehouden / soo datter niemandt in noch upt mocht gaen: Onghetwijffelt zijnder groote Secreten onder dito Brieven schuyplende / aen de welcke te weten / den Staet deser Landen veel aen gheleghen is / het welck in 't cozte wel mochte upt-komen; Want soo sy niet bekennen willen / sullen noch eens op de Dijn-banck moeten comen.

Den 10. dito is van Tamarica ghearriveert de Heer Adriaen van Bullestraten, met het Fregat de Hasewindt, op 't Eylant ende de Forten goede Ordre ghestelt hebbende. De Compagnie Oper-Roers van Capiteyn Hilt is aldaer in Guarnisoen ghebleven / ende in sijn plaets is in Maurits-stadt ghecomen de Compagnie van Capiteyn Vosterman. Van Tamarica bereeden wy advijs / als dat de Portugesen eenighe honderden Sengalen ghereedt maken / tot wat voornemen / sal den tijdt leeren.

Den 11. dito arriveerde een Bark van Rio Grande, met de Capiteyns Moucheron ende Deniger, met advijs / dat de Vpandt sich aen Mongoaype heeft verstercht; daer tegen hebben de onse 't Huys van Jan Lestou dapper ghesfortificeert. Ander veel nieuws konnen wy daer van daen niet vernemen.

Alsoo

Alsoo onse Bloote soo lange tardeert te comen/ ende onse Bibzes schaers werden / soo is op heden ons Kantsoen van Broodt vermindert : Soo dat wy niet meer ter weck ontfangen als twee pondt Broodt / en dat schaers van ghegewicht/ende moeten ons daer mede soberlijcken behelpen/ tot dat het Godt ghelieft dat onse Bloote sal comen.

Den 14. dito is met de saecke der ghevangen Portugesen gebefoigneert/ soo dat ten eersten haer Proces sal ghemaect werden.

Dito is een Oude Portugees op het Kieeff woonachtigh / op een van onse Schepen ghevanghen ghestelt ; dit is de leste die wy noch onder ons hadden wonen / maer offer geen meer onder de Joden wonen / ende onder haer schuplen / is Godt bekent / die metter tijdt wel sullen gheopenbaert werden.

Den 15. dito zijn vier van onse Soldaten aen des Wyandts zijde overghelopen.

Den 16. dito des nachts tusschen twaelf ende een upzen / heeft den Wyandt vooz onse Forten hem comen presenteren / maeckende mijnen of sy een aenbal wilden doen ; maer wierden over-al soo welckom gheheeten/ soo met groff Canon/ Musquetten en Roers / dat naer drie upzen geschiet aen beyde zijden sy retireerden. Het schijnt dat de Ober-loopers haer wonderlijcken gheincourageert moeten hebben / weghen enen standt alhier/ ende daer dooz een proeff hebben willen doen/ of wy soo machteloos waren/ gheen gheweer meer te konnen ghebropcken ; doch (Godt danck) sy hebben contrarie bevonden / ende moghelijk sullen dese Ober-loopers vooz loon van haer aenbrengen/ met een Stropada Corde betaelt werden / 'twelck onghetwijffelt sy alreeds sullen hebben ontfangen.

Dito saghen wy van 't Kieeff verby onse Keede zeylen naer 't Zuyden/ een Carabelle/ wy meynden eerst dat het een Prijs was/ die onse Cruysers hadden verobert ; maer 't was een Portugees / die of berdzenen was / of onse Keede quam besichtighen. Onse Fregat den Halwindt die cruyst nu omtrent de Cabo S. Augustino, Godt ghebe sy dat rescontreren mach : Het schijnt dat dito Carabelle vande Eylanden / met eenighe Advijzen ofte Wijnen is af-ghesonden.

Dito zijn weder by van onse Soldaten naer den Wyant over-gelopen.

Den 17. dito tusschen twaelf en een upzen inder nacht/ hebben de Portugesen al weder op nieuws beginnen te schieten / dan niet anders vooz-ghe-nomen/ 't schijnt sy ons soecken te matteeren.

Dito is alhier ghearribeert een Tambour met een Portugees / van den Wyant af-ghesonden : Het was meer als ses Maenden gheleden / dat van haer Volck hier was ghesonden / alsoo sulcks dooz de Hooghe Raden / aen haer was verboden / van sich niet te verflouten pemandt alhier meer te zenden/ ofte die stracks te sullen op-knoopen. Alhier wordt gheseght / dat sijn aenbrengen is / seckere Brieff upt Portugael van den Coningh Don Joan gheschreven / waer in vermelt soude wesen / dat de Staten Generael ende de West-Indische Compagnie / met den Coningh van Portugael/

wegen dese Landen van Brasil, waren veraccordeert / den Coningh doende re titutie van alle Onkosten / die de Compagnie van aenbegin af hebben ghedaen; dat Oranckrijck/Hollandt en Zeelandt/ alhier sullen vermoghen te handelen/ dat eenieder int besit van sijne goederen sal vermoghen te blijven/ mee meer andere Articulen / daer van de Ratificatie met een van onse Jachten soude comen; (soo sy seggen) maer wy en ghelooben noch achten al haer seggen niet / maer veel eerder dat het een Jesuytsche Inventie is/ om ons daer door te verbaren/ende van 't secours te doen despereren; want wy niet konnen ghelooben/ dat de Heeren Staten noch de Compagnie dese Congreessen aen Don Joan sullen vercoopen/ sonder weten ende kennisse van de gheinteresseerde alhier woonende: Oock en achten wy Don Joan soo suffisant niet / om het vierendeel van 't Capitael te konnen voldoen. Soe dat wy dese Ambassade en Rodemontados niet en achten.

Den 18. dito is de selve Portugees ende Cambour weder wegh ghesonden / ende met een Compagnie Soldaten tot boorby de Affogados gheconvoceert / alsoo de Burgerpe door verbitteringhe teghen de Portugesen opghenomen / hun met ghebwelt van boven neder de Brugge int water wilden smijten / soo dat men de Bruggh moste gheslooten houden / tot dat sy daer over ghepasseert waren.

Den 21. dito is de Fregatte den Hasewindt alhier ghecomen / met een Carabelle door hem verobert / tusschen de hoochte van Olinda en Tamarica. Dito Carabelle quam van Rio Genero, gaende naer Portugael / gheladen met 225. Kisten Supcker / soo Blancos als Moscobados / daer op waren 22. Eters/die alhier mede ghebracht zijn.

Den 22. dito zijn verscheyden Soldaten ghevangen ghestelt/die int Fort Ernestus mutinatie meenden aen te vangen wegen 't Kantsoen.

Desen dagh is de Compagnie Burgerpe van de Heer Coznel Walbeek ghemonstert/ ende sterck bevonden 83. Man.

Den 23. dito heeft Capiteyn Hans vander Goes ghemonstert/ende bevonden 85. Man sterck te zijn.

Den 24. dito heeft ghemonstert de Mapoor Matthijs Becx, sijn Capiteyn Lieutenant Jooft van Bullestraten, sterck 89. Koppen. Beneffens de Capiteyn Bartholomeus van Ceulen, 88. Koppen sterck.

Den 25. dito is Francisco Rebero Portugees ghepynicht / die eenighe daghen gheleden met Jan Viera d'Allego ghevangen was ghestelt / ende heeft een secker Fransch Coopman / met namen Louys Heys, aen-gheklaecht/ die daer over met sijn Couzijn alhier in hechtenisse zijn ghestelt.

Den 26. dito. Desen dagh is ons Kantsoen-Broot op een pondt des weecks ghestelt/ daer voor moeten wy betalen aende Hooge Raden 4. stupb. 't welck voorwaer voor ons arme Burghers seer zwaer valt / met twee Onzen Broot 's daeghs te moeten leven; want die nu een Hups vol klepne Kinderen heeft / eplaes wat sullen die doen? Wy en konnen het niet bedencken/de schootinghe oft waer aen het haperen mach / dat wy in de tijdt van thien Maenden dat wy beleghert zijn gheweest / gheen ofte weynigh Schepen

Schepen met Dibzes ofte Dictalie upt Patria en hebben ghekregghen / daer
by voer dese Oorloghe soo overbloedigh van Dibzes upt 't Patria wierden
versien / ende daer mede ten overbloedt 't gheheele Landt konden probian-
deren : Voerwaer het is te droevighe saecke om te beschrijven / dat onse
Lants-Luyden ons soo wepnigh ghedachtigh zijn. Godt ghebe dat het
met ons niet en gae / als met die bande Bahya in 't Jaer 1624. die de selve
plaetse voer ghebreck van Dibzes en hongers-noodt aen de Spandt mosten
over-gheben ; want onse Bloot quam tot secours / maer doen wast te laet :
Ebenwel soo is de Couragie van de Burgerp soo upttermaten groot / dat
alles hier wel soude gaen / soo daer maer wat te eten waer ; Dan ebenwel
sullen sy lieber met de Degen inde buyst sterben / dan hun aen de Spandt
over te geven / noch op Godt de Heere goede hope hebbende / upt dese onse
groote benautheyt int corte verlost te sullen werden.

Den 28. dito arriveerde alhier een Barcke van Tamarica, met tijdinghe/
hoe dat thien a twaelf van onse Brasilianen van de Portugesen ghevangen
waren ghenomen / die om verberschinghe ende Dibzes te becomen / waren
uytghetrocken.

Dito isser een Brieff op de Crappen van Domine Ongenae ghebonden/
voer eenighe moedtwillighe Boeven aldaer gheleydt ; addresserende aen
onsen Admirael / Officieren van de Militie / als Burgherpe / Ec. vol sedi-
tieuze woorden / ende tot mutinatie steeckende / mede drepgementen inhou-
dende. Waer over de Heeren van de Hooghe ende Secrete Raden / secker
Placaet dies aengaende hebben ghe-emanereert / van den Inhoudt / dat soo
wie den Auteurs deses sal kunnen aentwijzen / beloven tot een Vereeringe
de somme van ses hondert Gulden / met stil-zwijghen van sijnen name ;
wierd oock beloofst aen den Auteur desselfs / indien hy mochte berou heb-
ben / ende sulchs aengeeft / ghepardonneert te werden / ende boven dien drie
hondert Guldens tot Vereeringhe ghegheben sal werden. Dese Brieven
moeten van sonderlinghe importantie wesen ; doch soo veel by daer van
konnen vernemen / willen de Soldaten dat men de Oberste Lieutenant
Garfman sal ontslaen / ofte willen hem met ghewelt upt halen : Ongetwijffelt
zijnder groote Raders die dese Wagen doet om-loopen / die metter tijdt wel
sullen gheopenbaert ende ghestraft werden.

Den 30. dito is Jan Viera d'Allego Portugees / alhier op 't Reciff ghe-
recht / eerst onthooft / ende daer naer ghebierendeelt / de vier quartier
zijn bukten onse Forten op-ghehangen / soo dat de Portugesen deselve wan-
neer het haer ghelust / konnen aenschouwen / ende oock voer alle Verraders
tot een Spiegel sal dienen.

Twée van onse Soldaten van 't Fort Prins Willem ofte Affogados upt-
ghegaen wesende / om wat Crangeses en hout te soecken / wierden van de
Portugesen / die dicht by 't Fort in 't Kreupel-bosch laghen verborghen/
ghevangen ghenomen / die de Soldaten mede namen / ende teghen haer
sejden : Ghy en hebt in langhe tijdt u becomste niet ghegheten / eet die mi/
ende gaven haer Vlesch / Farinie en Backovens / met een stuck gelt om te
drincken /

byncken / ende lietense weder naer 't Port gaen / daer sy haer weder-baren te kennen gaben ; daer op soo wierdt datelijck een Sergiant met Soldaten naer hun toe ghecommandeert / die op de selve plaetse trocken / om den Brandt te attrapperen / maer was al verroocken ; doch bonden in een sacken van haer aldaer ghelaten / eenighe Brieven / de welcke desen avondt alhier in-ghebracht zijn.

Den 31. dito heeft de Heer Anthony Dames, beneffens de Heeren Schepenen van Maurits-stadt / een generale Visitatie soo van 't Reciff als Maurits-stadt ghedaen / om te sien wat Dibzes noch resteerde ; doch gantsch wepnigh ghebonden / soo dat ons leste hope is / een generale uptbal op den Brandt te doen / ende te sien de uptcomste die Godt de Heere ons sal ghelieben te verleenen.

Junij 1646.

Den eersten Junij heeft den Brandt sich aen Boaviste ghepresenteert / ende een Brief op een stockken gheselt / die booz een van onse Sergianten met twee Soldaten wierdt af-ghehaelt / ende boozts aen de Hooghe Staden ghebracht.

Den 3. dito zijn onse Cruysers weder ghecomen / die derthien Schepen van de Portugesen in Zee hebben ghesien / waer naer toe haren Cours is / leert den tijdt.

Den 4. dito is een Generale Vasten ende Bede-dagh met de Crommel-slagh af-ghecondicht / de welcke Woensdagh ghehouden sal werden.

Den 5. dito hebben de Burgerpe op nieuw de daghwacht ghehouden.

Dito is 't Schip Omlandia van hier naer Rio Grande t'zepl ghegaen / sal in passant de Brasilianen ende haer Vrouwen / soo van Tamarica als Pariba mede nemen / ende aen Rio Grande brengen / alsoo hier gheen Dibzes meer en zijn om aen de selve te gheben / noch booz ons om te leven / ende onmoghelijk is langer te harden. Godt beware ons / dat d' Inhout des Briefts den eersten deses alhier van de Portugesen ghesonden / niet waerachtigh en sy / ons te moeten in hare handen ober-gheben ; want in dito Brief sy ons sommeerden / ons in drie a vier dagen te moeten ober-gheben / ofte dat naer d' Expiratie van de selve tijdt / gheen quartier en sullen hebben te verwachten / maer alles tot de Kinderen inde Wieghe / massacreren ende doodt slaen : De Joden soo sy Christen wilden werden / sullen quartier hebben / ende soo niet / willen sy haer mede doodt slaen. Dit zijn de Rodemontados daer sy ons mede dreygen.

Alles is hier soo dier ende schaers te becomen / dattet niet te segghen en is / want booz een pont Bacquelliau half verrot moeten wy betalen 12. stuy. een pont Stockvis 16. een pont Meel 56. stuy. een Kan Farinie 56. stuy. een pont Stijffel 42. stuy. een pont Water 5. Guld. ende alle dingen naer adbenant / versche Dis eens soo veel als te bozen. In somma / geen Penne kan onse miserie ghenoeghsaem beschrijven.

Den

Den 6. dito is alhier een Generale Vasten-dagh ghehouden / de welke alle Woensdaghs ghecontinueert sal werden / tot dat onse Bloote ghecomen sal wesen.

Den 7. dito heeft den Wyandt een Cambour met een Portugeses met Brieven ghesonden / maer niet verder ghecomen als tot aen de Vijff-hoeck, alsoo de Hooge Staden aen haer geen Audientie wilden gheben / hebben sy onberrichter saecke met de Brieven moeten retireren.

Den 8. dito is alhier een Chirurgijn / ghenaemt Meester Christoffel, onthooft / die in Compagnie dienst was / ende doen den Wyandt Zersaim innam / by de selve dienst nam / ende sijn Vrouw met vier Kinderen tot Zersaim liet sitten. Hy wierde by Tapaycienen ghevanghen ghenomen.

Desen nacht is naer den Wyandt ober-ghelooopen een Jode met sijn Vrouw / met namen Manuel da Costa, anders ghenaemt de Prins van Pariba.

Den 10. dito des Sondaghs avonts / is Capiteyn Claes met een Croup Volck van hier uytghetrocken / ende heeft by ons Houte Wambeps snachts in Embuscade ghelegen.

Den 11. dito des morgens / heeft den Wyandt onse Embuscade ondeckt / soo datter dapper aen beyde zijden wierde gheschoten / 't welck wel een uyz langh continueerde; 't Houte Wambeps / alias Kijck inde Pot, schoot dapper onder de Portugesen / soo datter onghetwijffelt een parthy Specken ghebleven sijn. Capiteyn Claes quam weder binnen / mede brengende een Negro / die by de Hooge Staden ghebracht wierdt / rappozteerde datter een Carabel van Ille Madera in 't Bontael was ghearriveert / dat van de Eylanden was af-ghesonden / om haer te adverteren / dat onse Bloote daer doorby was ghepasseert.

Desen avondt quam alhier een loopende tydinghe / dat onse Bloote / ofte eenighe Schepen van dien / tusschen Pariba ende Rio Grande soude ghesien sijn gheweest. Godt gebe dat sulcx waer wesen mach.

Dito des nachts sijn 7. van onse Soldaten aen den Wyandt ober-ghelooopen / die de selve van onsen miserabelen standt wel sullen hebben gheadverteert / dat den Wyandt niet weynigh en sal verblijden / ende Couragie gheben ons op 't Lijff te vallen; want soo de booznoemde Negro rappozteert / soo maectt de Wyandt groote preparatie van Jangades / om ons eer onse Bloote comt / aen te vallen / daer ober sy van alle plaetsen by een komen; doch wy vertrouwen op Godt. Boozwaer de Soldaten hebben weynigh reden om wegh te loopen / alsoo sy soo goet kantsoen krijghen / dat sy daer mede seer wel konnen toe-comen / maer de arme Ghemeente ende Burgery hebben meer reden om te clagen / die gantsch niet en krijghen als een arm kroggen-broodt van een pondt booz een weeck / dat elck oordeele / est een persoon daer by kan leben / ende ebenwel moeten de Burghery soo wel waken ende dienst doen als de Soldaten: Ja soo veel ghedaen / dat aen de Burgery (naest Godt) de eere comt / van dat dese plaets behouden is.

Desen avondt is een Compagnie Swarten uyt-ghetrocken / die des nachts ober de Brugh van Boaviste in Embuscade hebben ghelegghen /

ende des morgens meer als een upz langh gheschermitseert; de Vpandt meer als 500. sterck zijnde/en doerst upt het Bosch niet comen / maer schoot daer upt à la volée, sonder een van de onse te raecken. Ons Canon schoot van alle kanten dapper Boschwaert in / soo datter onghetwijffelt een deel onder de Bladeren zijn ghebleven / ende retireerden onse Negros met goede Orde over de Bugghe van Boaviste, die van daer in Salvo alhier ghecomen zijn.

Van den 12. tot den 15. dito heeft de Vpandt niet upt-gherecht / als ons alle nachten met sijn schieten in allarm te houden.

Den 16. dito quam een Negro ober-loopen / die ons adverteerde dat den Vpandt van sins was op ons een aenval te doen / maer 't was anders niet als een bravade.

Den 18. dito is alhier een Barck van Tamarica ghearriveert / met advijs / dat de Portugesen met een stercke Croup / daer omtrent ende op 't Eplandt waren ingheballen / ende de drie Barcken die aldaer op de wacht lagen / hadden verbrandt. Hier werdt gheseght / dat de Forten van Tamarica sullen gheslecht werden / alsoo dooz ghebreck van Dibzes / niet moghe-lyck is die langer te konnen houden.

Den 20. dito isser een Turck upt het Pontael by ons op een Jangade ober-ghecomen / met advijs / datter van onse Schepen upt Patria comende / in Zee waren ghesien / Godt geve die haest hier mogen comen.

Den 22. dito zijn twee Barcken van 't Fort Orangien ghearriveert / met het Volck dat op Tamarica ghelegen heeft / alsoo het selve dooz Orde van de Hooge Raden hebben verlaten / 't gheschut vernagelt ende in de Vesten ghesmeten : Soo haest ons Volck daer upt waren ghemarcheert / is Hoochstraten met 11. Compagnien daer in ghetrocken / soo dat sy onghetwijffelt de selve plaets sullen verstercken / ende haer daer in vernestelen / dat booz de Compagnie groote moepten sal kosten / om de selve wederom te winnen. Met de boorz. Barquen is tijdinghe ghecomen / hoe dat de Constapel ende Busschietter van 't Fort Orangien, miscontentement hebbende ober 't uptdeelen van 't Kantsoen / mutineerden / de Constapel ende Busschietter zijn by de Vpandt ober-ghelopen; noch een Busschietter die mede meende deur te gaen / wierdt ghekregen / de welke ghepynicht zijnde / bekende / hoe dat hy met noch een ander Busschietter / van sins waren ghe-weet / de Portugesen op een bande zwackste plaetsen te doen aenballen / ende hadden de stucken soo gheladen / dat sy de Vpandt gheen schade souden hebben ghedaen. Dito twee Busschietters zijn opghenaghen. De Heer Bas sal naer 't Fort ten eersten gaen / om op alles aldaer Orde te stellen.

Dito zijn mede van Rio Grande vier Barcken ghearriveert / met een parthye Farinie ende beesten / dat ons upttermaten wel te passe comt / alsoo wy gheheel bupten raedt waren / dooz ghebreck ende manquement van Dibzes.

Dito is de Vaendzigh van Loo met een parthye Soldaten ghebanghen ghestelt; deselve Vaendzigh werdt gheseght naer de Vpandt wilde ober-loopen /

loopen/ maer alsoo de Soldaten sijn Orde hadden ghevolcht / ende niet en wisten wat sijn intentie was / soo werden sy den selven dagh gherelaxeert.

Dito sijn (Godt loff) upt Patria alhier ghearriveert de Schepen / de Elizabeth ende de Vergulde Valck, van Amsterdam / wesende Schepen van onse Bloote / die acht weecken gheleden met noch 15. Schepen upt Texel waren ghezeylt / doch twee daer van in Texel berongheluckt / Rapporterende dat 34. van onse Schepen vooz hun vertreck / eentighe weecken te vozen van alle Cameren waren ghezeylt ; doch dat sy wel mochten in Engelandt dooz contrarie windt en Ontweder sijn gheretardeert. Met de vooz-ghe-noemde Schepen sijn ghetomen twee Compagnien Soldaten / omtrent de 200. Man sterck zijnde / hebben oock groote quantiteyt van Meelen en Bibres mede ghebracht. Over welck ontfet wy den Heere onsen Godt niet ghenoechsaem konnen loben ende dancken / dewelcke ons in onse over-groote uytterste nootd ende ellendigheyt / dooz sijne groote barmhertigheyt dit onberwachte secours heeft toeghesonden / ende soo spoedigen Reys verleent / waer dooz onse zware hunger wat verzadicht sal werden: De Bloote verwachten wy met den eersten / de Heere wil die vooz ongheluck ende tegenspoet bewaren / ende dat sy in Salvo alhier mach komen / op dat wy doch eenmael upt dese zware ende benaude Beleggheringhe moghen verlost werden. De comste van de vooz 3. Schepen / heeft alhier een Generale vreuchde ende blijdschap ghecauseert / ende is desen aboundt / soo van de Schepen als van alle Forsten / 't Reciff ende Maurits-stadt / 't Canon ende Musquetten ghelost / en Salvo gheschoten.

Tot ghedachtenisse deser onser ontfet / hebben wy dese wepnighe Verssen gheannexert / by dewelcke men de standt onser saecken sal konnen sien / ende daer mede over een soo groote verlossinghe / onsen Heere Godt loben en dancken.

L Aet ons met danckbaerheyt den Heer prijsen en loven,
Die in ons groote nootd, ons zendt sijn hulp van boven
Wt d'Hemel, uyt sijn Throon, aensiet d'ellendigheyt
Van sijn verdruckte Volck, die den dootd was bereydt
Door den wreeden Maraen, die met gapende monden
Eylaes! sonder Gods hulp, ons nu al had' verflonden:
Door hunger, door ghebreck, van Lijf-tocht, en van Broodt,
Wy waren buyten raedt, wy waren in dootds nootd.
Wy hadden 't lef Rantsoen; daer was noch vier Meel Vaten,
Mocht dat, eylaes! mocht dat, acht duysent Zielen baten?
Geen Menschen hulp, geen hoop, geen ontfet meer verwacht,
't Water was op de lipp', wy waren sonder kracht.

Daer was geen ander raedt , te soecken noch te maecken,
 Als met ghemeen gheweldt aen ons Vyandt te naecken :
 Daer toe Burger, Soldaet , en yeder was ghemoedt,
 Voor Godt, en 't Vaderlandt, te storten eer sijn Bloedt,
 Dan onder den Maraen sijn dienstbaer Jock te treden,
 Veel liever wel ghemoedt, en tot sterven te vreden :
 Want het Maraens ghebroedt , noyt sijn gheloft en hout,
 Want die'er op vertrout, hem dat wel haest berout.
 Wat voordeel geeft ons doch , den Treves met de Specken,
 Een Helle vol verdriet , met Eeden sy maer gecken.
 Wy lijden nu een wijl , maer Godes stercke handt,
 Sal met een snelle straf, haer doen vallen tot schandt,
 Doen voelen sijn gramschap , doen voelen sijne plagen,
 End' als den boosen *Cain*, van steed tot steed verjaghen,
 Wreken 't Onnoosel bloedt , in overvloedt ghestort,
 Die d' Hemel over haer, tot wraecke stadigh port :
 Die ons ghenadelijck, nu heeft willen aenschouwen.
 Laet ons alleen op hem , nu hoopen end' betrouwen ,
 Die ons beschermt, bewaert, ons Burcht, ons Vastigheyt,
 Tot besluyt : Danck en loff, den Heer in Eeuwigheyt.

Den 23. dito arriveerde van Zeelandt 't Schip den Regenboogh , met
 Capiteyn Oyens en sijn Compagnie Soldaten / sterck 136. Koppen / met
 secker advijs / dat het Schip Zeelandia by Engelandt was veronghelucht /
 ende weynighe personen waren ghesalveert / gheen goet ghebergh / maer
 alles was ghebleven. Dit is boozwaer een groote schade / de Heer wil de
 gheinteresseerders in een ander recompenseren.

Dese dagh is van hier t'zejl ghegaen de Heer Pieter Jansz. Bas, Hooghe
 en Secrete Raedt / met de Galiotte Heemstede , om ober de boozgaende
 Troubelen in 't Fort Orangien gheresen / ende boozts over-al goede Orde
 te stellen.

Heden zijn alle onse Brasilianen / die in de Forten alhier hebben ghele-
 gen / met een Barch naer Rio Grande ghesonden / daer mede zijn de 4. Padres
 Capucijnen / booz desen inde Pinck veroveret / wegh ghesonden.

Dito is ghearriveert de Carabelle Lichthart, van Rio Grande, met Far-
 rinie en Beesten.

Den 24. dito is alhier upt Patria ghearriveert 't Jacht Hagen en Veldt,
 bande Camer van Zeelandt / mede brengende 84. Soldaten.

Den 25. dito is alhier een Sergeant gheharcquebuseert / die naer de
 Vyandt (met eenighe Soldaten die hy ghedebaucheert had) wilde over-
 loopen. De Soldaten / als mede de Waendzigh van Loo (daer een Paer
 booz gheplant was) zijn booz booz-bidder van de principaelste Vrouwen
 alhier / ghepardonneert ; ebenwel is van Loo van sijn Waendel ghedepor-
 teert / ende is daer mede Balen Joppen versien.

Desen

Desen dagh is alhier een ongheluck gheschiet; de Soldaten met Hagen en Velt ghecomen/verby't Hups van de Heer Bullestraten marcherende/ en Salvo schietende/ isser een bande Soldaten doodt gheschoten.

Met dito Tacht werdt gheconfirmmeert 't blijven van Zeelandia, ende datter 40. personen ghesalbeert zijn; de Sack daer de Brieven in waren is ghebercht/ ende voorts naer behooren bestelt.

Den 28. dito is 't Schip den Salamander dooz onse Barcken in Zee ghesien/ tusschen de hoochte van de Stadt Olinda ende Tamarica; maer dooz dien de windt en stroom contrarie is/ soo kan het niet op-komen. Op dito Schip is Capiteyn Gerardt Schut, met sijn Compagnie van 150. Koppen/ die wy met de eerste goede windt alle upzen zijn verwachtende.

Den 29. dito heeft de Wyandt een van onse Boots/ geladen met Wibzes/ gaende naer 't Fort bande Affogados, ghenomen/ een bande onse is doodt gheschoten en drie ghevangen ghenomen.

Dito is de Capiteyn Ghelweldiger van dito Fort naer den Wyant overghelopen.

Julij 1646.

Den eersten Julij is 't Schip de Salamander van Zeelandt/ alhier wel ghearriveert/ met Capiteyn Schut en sijn Compagnie. Onse andere Schepen zijn wy met verlangen verwachtende.

Den 2. dito is alhier ghearriveert 't Fregat de Sterre, van de Camer van Zeelandt/ met 10. Soldaten/ die een Carabelle op de hoochte van Porto Calvo, heeft verobert/ gheladen met 350. Kisten Suicker/ dat alhier met 28. ghevangen en binnen ghebzacht is; quam bande Bahya/ ende was naer Portugael ghedestineert/ met noch 4. andere Carabellen/ die onse kleine Fregat meenden te knellen/ dat by groot perijckel liep/maer wiert dooz de Fregat den Hasewindt daer omtrent crupssende/ ontset: quam wat te laet/ om een goede Wyjs te maken/ alsoo de Carabellen haren Cours waren vervolcht. Dit is (Godt loff) rebengie van onse Boot/ dooz den Wyandt op de Rivier bande Affogados den 29. deses ghenomen.

Den 3. dito heeft de Wyandt twee Soldaten by Kijckinde Pot bisschende doodt gheschoten.

Dito is ghearriveert de Fregatte de Rhee van Vlissingen, met 63. Soldaten; onder weeghs gheweest hebbende 14. wecken.

Den 4. dito heeft men alhier aen de Burghery dubbelt standtsoen van Broodt uytghedeelt/ met noch een Kan Erwteten: Eenighe personen soo verhongert wesende/ hebben van dat onse Schepen mede ghebzacht hadden soo gulsighe ghegeten/ datter verscheyden sieck zijn gheworden/ ende daer af ghestorben: Woorwaer den honger is een scherp zweet.

Den 5. dito zijn van hier eenighe Barcken naer Rio Grande vertrocken/ met de Compagnie van Capiteyn Claes, La Montaigne, ende een van de nieuwe ghecomen/ sullen haer aen de Moolen van Conyau verstercken/ ende

ende met de Brasiltanen conjungeeren; om soo waimeer onse gheheele
Vloote is ghecomen/ de vbandt van Noort en Zuidt aen te tasten.

Den 6. dito is de Heer Bas van Tamarica wederom ghecomen / met de
Compagnie van Capiteyn Blauwen Haen ende Coenraet Hilt: De vbandt
heeft den Bergh van Tamarica met de Stadt Schoppen wederom ghequit-
teert en verlaten/ ende ses stucken gheschuts mede ghenomen; 't Huys van
de Directeur aldaer hebben sy in vbandt ghesteken / ende voorts alles ghe-
spolieert.

Den 7. dito is Capiteyn Claes met een parthij uytgegaen/ die den 8. dito
weder is ghecomen/ sonder de vbandt gherescontreert te hebben.

Den 11. dito is ons Jacht Argijn, dat een wijl tijds in Zee heeft ghe-
crupst/ alhier binnen ghecomen.

Dito is 't Schip Soutelandia, 'welck op vrant-wacht lagh by de Bate-
rye naer Olinda, ende met Supkeren gheladen/ verongeluckt/ ghestrandt
en gheboosten / dooz dien dat sijn Kabel-Cou dooz desen harden Stroom
was dooz 't af-spoelen van sijn Ancker ghebroken; meer als 200. Kisten
zijnder nat gheworden / 'welck een groote schade is / alsoo de Supkeren
tegenwoordigh soo hoogh van prijs zijn / datse noyt in Brasil soo gheweest
hebben / de Blancos zijn vercocht vooz 51. a 52. schell. d'Arrob / Mosco-
vados niet veel minder. 't Schip de Swaen heeft mede groot perijckel ghe-
staen/ alsoo dooz 't breken van sijn Cou aen 't Reciff was ghedreven / maer
schoot een stuck af / daer mede 't strax ghescondeert werdt vande Boots/
soo dat hy Godt loff/ noch geen schade heeft gheleden.

Den 12. dito is ghearribeert 't Schip Loande, met de Heer van Goch,
ende de Compagnie van Capiteyn Willem Hamel, sterck 120. Koppen.

Den 15. dito des Sondaghs/ is de voornoemde Compagnie aen Landt
ghecomen/ sterck 120. Man / daer onder een deel siecken/ vande Loop ende
Scheurbuyck / alsoo sy 20. weken onder weeghs zijn gheweest. De Heer
van Goch is mede niet wel te pas aen Landt ghecomen / ende heeft sijn
Logement by provisie in 't Huys van de Heer Bullestraten ghenomen. Godt
gebe dat onse Vloote haest comen mach/ op dat wy eenmael van dese langh-
duerighe Belegeringhe mogen werden verlost.

Den 16. dito des nachts / zijn 11. van de ghevangene Portugesen / met
de Boot van Soutelande naer den vbandt gheblucht / claechden seer/ dat sy
naer behooren geen Kantsoen en kregen.

Den 18. dito zijn alhier verby ghezeylt vijf Oost-Indies Vaerders/ die
een Brieff alhier hebben af-ghesonden / den Inhoudt wesende / hoe dat sy
14. dagen gheleden/ 11. van onse Schepen herwaerts comende / 6. graden
benoorden de Linie hadden ghesproken / daer in waren de Heer Schoonen-
burgh, Colonel Henderson, ende de Vice-Admiraal Banckert, soo dat wy de
selve alle upzen zijn verwachtende.

Den 19. dito is van hier een stercke Troupe uyt-ghetrocken / om den
vbandt af-breuck te doen / doch zijn onverrichter saecke alhier binnen
ghecomen.

Den

Den 25. dito is alhier van S. Thome ghearriveert 't Schip de Groote Christoffel, met Supckieren gheladen.

Den 26. dito is een Negro van den Vpandt ober-ghetomen / met aenzinghen / dat de Portugesen al bangh beginnen te werden ober de comste van onse Bloote. Wy verhoppen die volcomentlijck hier haest te sullen sien / om als dan den vbandt met gheweldt te moghen aentasten.

Den 27. dito zijn ses Soldaten van Capiteyn Schuts Compagnie / naer de Vpandt ober-ghelopen.

Den 28. dito is alhier een Barck van Rio Grande ghearriveert / met adbijs / hoe dat het Schip 't Wapen van Medemblick, aldaer was verballen / daer in wesende de Heer Mapooz Stackhouwer, met Soldaten ende Wibzes.

Den 29. dito arriveerde 't Schip den Ringh van Zeelandt / met 46. Soldaten. Ende de Fregat den Arent, met 60. dito / 9. weecken onder weeghs gheweest zijnde.

Den 30. dito is een Negro van den Vpandt ober-ghetomen / doch anders niet konnen vernemen / dan dat de Vpandt ober al goede wacht was houdende / door breefe van ons volck overbullen te werden.

Den 31. dito Dinsdaghs / zijn alhier ghearriveert van de Camer van Amsterdam / de Schepen / de Goude Leeuw, daer op den Gouverneur Sigismondus van Schoppen, den Blauwen Haen, daer op de Heere Hooghhe Raedt Abraham Trouwers, ende 't Schip Graeff Enno, met omtrent seban hondert Soldaten.

Augusti 1646.

Den eersten Augusti is een Landt ghetomen / de Heer Gouverneur Schop, met de Heer Trouwers, die met groote blijdschap wierden ingehaelt / 't Canon van Maurits-stadt / Reciff en Forten / wierdt tot dziemacl ghelost / twee Compagnien Soldaten en twee dito Burghers / stonden int gheweer / om hun in te halen. Nu verhoopen wy van Godt een haestighe openinghe deser plaetse / ende dat hy den schrick int herte van dese verraderische Portugesen sal zenden.

Desen dagh sagen wy weder de twee Zeylen die wy op den 31. dito ghesien hadden / die ghenomen werden vooz 't Schip Middelburgh, het ander vooz een Fransch-baerder / dan waren te laegh verbullen. Godt ghebe sy in behouden Haven mogen comen.

Den 2. dito is alhier van de Gout-Kust ghearriveert 't Schip Haerlem, mede brengende:

1600. Marck Gouts.

15000. lb Olpphants Tandem.

Den 4. dito is de Heer Gouverneur des avonts van hier upt getrocken / met 5. a 600. soo Roers als Musquettiers / ende tusschen dese plaetse ende
Olinda

Olinda in Embuscade ghelegen/ hy heeft eenige Negros op condtschap uyt-
gesonden; de Portugesen ober de Ribier leggende/ meenden na haer seggen
dat wy Haa maou de framengos waren / passeerdende 't water / ende doen sy
in midden water waren/ gaf ons Volck wyer op haer / ('t welck voorwaer een
woeynigh te vroegh was/) daer op de Wyant antwoorde / en daer mede was
Capiteyn Hilt ghereet/ die uyt syn Embuscade op-sprongh / en soo wacker
wyer op Speck Jan gaf/ datter een deel int water neer vielen/ sonder ordze
ghestelt te hebben hoe veel Ziel-missen / om haer verdoemde Zielen uyt
't Daghe wyer te trecken / ghesongen sullen werden. De Gouverneur is in
sijn een been geschoten/ doch is de schoot niet periculeus/ 's morgens quam
de Heer Gouverneur met de Troupen weder binnen; syn quetsuer is wey-
nigh/ alsoo hy noch heden uytghegaen is.

Den 7. dito is Capiteyn Claes met syn Compagnie / en een Compagnie
Negros/ om avantage te soecken/ van hier uytgetrocken.

Dito heeft de Gouverneur met de Hooghe Raeden/ de Forten Prins Hen-
drick ende Prins Willem wesen besichtigen.

Dito arriveerde alhier 't Schip de Goude Son, vande Camer van Zee-
landt/ met 200. Soldaten/ 19. weken onderweeghs gheweest hebbende.

Den 8. dito arriveerde alhier 't Schip 't Wapen van Dordt, met de Heer
Hooghe Raede vande Camer vande Wase/ met 150. Soldaten/ onder weegs
gheweest hebbende 23. wecken.

Dito is 't Fregat de Rhee van hier naer West-Indien verrocken.

Des avondts zijn van hier 8. a 900. Man uyt-getrocken / om eenighe
avantagie op den Wyant te soecken.

Den 9. dito des morgens / trocken hier uyt ober de Ribier aen Boaviste,
30. Man/ die niet soo haest ober waren/ of de Portugesen quamen met haer
schemutseeren/ soo dat wy 't selfde perfect vande Wallen konden sien. Ons
Canon schoot dapper onder haer. Cyndelijck/ de Wyant te sterck aen ko-
mende/ most ons volck retireren/ wy hebben drie ghequetsten/ doch hoe veel
van des Wyants volck is ghebleven/ konnen wy eygentlijck niet weten.

Desen avondt is onse Troupe onberrichter saecke weder binnen gheco-
men/ ende stracks weder een ander uytghesonden.

Den 10. dito is weder een parthy uytghegaen / doch zijn beyde onder-
richter saecke weder in-ghecomen.

Den 11. dito 's avondts / is de Heer President Schoonenburgh, met de
Hooghe Raedt Hendrick Hoecx, seer heerlijck alhier inghehaelt/ alle de Bur-
gerp ende Soldaten waren in 't gheweer / ende naer dat 't Canon van alle
plaetsen tot dziemael was gheloft / hebben de Burgerpe ende Soldaten tot
dziemael ghechargeert / soo dat het scheen of alles in lichten brandt stondt.
Wat Speck Jan hier van denckt/ kan een peder wel oordeelen: Wy hopen
met Gods hulp haer haest eens gaen te besoecken / ende haer de selve be-
nauthept aenjagen/ die sy ons aenghejaecht hebben.

Den 12. dito Sondaghs avondts / is de Heer Gouverneur Schop, met
10. a 1100. Man van hier uytgetrocken/ met de Heer Admirael Lichtart,

drie

drie hondert Matroosen / ende 6. stukken gheschuts / naer de Barette ; al-
daer comende vonden niemant / alsoo de Wyandt op 't Hups van Cavalgante
was gheretireert / soo wierter datelijck dapper ghearbejt aen een Fort dat
9. puncten sal hebben.

Dito des nachts / wierdt de Schipper vande Swaen , door een van onse
Schilt-wachten aen de Barette doot gheschoten / alsoo dito Schipper
met noch twee andere achter om 't Leger gaende / ende de Sentinelle twee
mael Warda roepende / ende niet sprekende / sijn gheveer op hem loste / ende
soo doot schoot.

Den 13. dito trock de Gouverneur naer 't Hups van Cavalgante , met
300. Man / daer een schermutsel vooz-viel / van des Wyandts volck sagh
men vijf a ses neer ballen / ende eenighe ghequetst ; aen onse zijde zyn drie
ghequetsten / ende een doot.

Den 15. dito trocken wy naer 't Melck-hups de Corcoranes ende S. Bar-
tholomei (een Ingenio alsoo ghenaemt) ende van sijn bedt ghehanghen ghe-
haelt Fernand Vale, Heer vande ghesepde Ingenio, ende noch 9. andere Por-
tugesen / die alhier ghevangen ghebracht zyn.

Den 17. dito was 't Fort aen de Barette in defensie ghebracht / ende is
ghenaemt Schoonburgh , naer denaem van de Heer Generael / daer leydt
vooz Guarnisoen 200. Man / ende Commandeur Capiteyn Blauwen Haen.

Den 18. dito zyn vijf vande ghevangen Portugesen met Paspoorten na
hups ghesonden ; wat vruchten die doen sullen / leert den tijdt.

Den 19. dito is de Heer Abraham Trouwers , Hooge ende secreete Raedt /
naer vier of vijf dagen sieckte / ten 4. wyzen inden Heere gherust.

Den 21. dito is de voornoemde Heer / seer heerlijk inde Kercke op 't
Keciff begraven ; de Burgerp ende Soldaten 400. sterck / gheleyden 't Lijck
tot inde Kerck / ende gaben alsdan drie Chargien met Musquetten.

Den 24. dito is alhier een Barck van Pariba ghearriveert / met advijs /
dat de Portugesen de Stadt hebben verlaten / en waren naer de Verginies
gheretireert / doch hebben de Moolens verbrandt en verdestruert.

Dito arriveerde een Barck van Isle Fernande , met Milie en Hoenders.

September 1646.

Den eersten September arriveerde 't Schip 't Wapen van Delft , wel ses
Maenden onder weeghs gheweest zijnde / met 105. Soldaten ende Wibzes
gheladen.

Den 6. dito zyn alhier twee Portugesen met een Trompetter van den
Wyandt ghecomen / doch zyn onberrichter saecke weder wegh ghesonden.

Den 7. dito arriveerde alhier het Schip 't Wapen van Dordt , segghe
Mauritius van Amsterdam / met 150. Man / den 30. Mey daer van ver-
trocken.

Desen dagh is Willem Robberts Lieutenant / wederom van Baroe-
Grande ghecomen / heeft aldaer eenighe Hupsen gheplondert / ende de

Portugesen alhier ghebanchelijck ghebracht. Hoochstraten was ses dagen te hozen daer gheboest.

Den 8. dito. Dese dagh is alhier een Soldaet ghehanghen / ende twee ghewipt / om datse naer de Wyandt wilden ober-loopen.

Den 10. dito zijn de 9. Compagnien Burgerp bukten 't Reciff ghemonstert / en ontrent de 700. Man sterck bebonden. De Heer Hooghe Raedt Beaumont, heeft dooz Oratie de Burgerp int generael / ober haer getrouwe ende goede dienst aende Compagnie bewesen / ten hoochsten bedanckt / met versoek daer in te willen continueren.

Den 10. dito des avondts / is de Gouverneur met 7. a 800. Man van hier naer de Barette ghetrocken / 't is onghetwijffelt om de Portugesen op te nestelen / daer van wy wel haest tijdinghe mochten hozen.

Den 11. dito 's morgens met vrecken van den daghe / heeft ons volck de Wyandt aen Rookos Pote-boomen / drie mijlen van hier / gherescontreert / alwaer een furieuse Rescontre met de Portugesen is vooz-geballen: Wy lagen bloot aende strandt / ende de Wyandt inde Boschagie tot sijn voozdeel leggende / gaf dapper vper daer upt / ende meende ons te besetten; maer de Gouverneur noch wat achter wesende met drie Compagnien / ontfette de ons volck / ende gaf soo dapper vper onder de Portugesen / dat sy int Bosch moesten retireren. Wy hebben 26. dooden ende 94. ghequetsten: Van den Wyandt isser sonder twijffel niet min ghebleven.

Den 13. dito arriveerde 't Schip 't Wapen van Medemblick, dat soo lange aen Rio Grande hadde ghelegen.

Den 14. dito is de Cornel Hinderson ghearriveert / met 't Schip der Vere, zijnde een vande Staten Oorloghs Schepen.

Den 17. dito is een Generael Wardoen ghepubliceert / vooz alle Portugesen / egeene uptghesondert / behalven vooz Dirck van Hoochstraten, Caspar vander Ley, ende Albert Gerritsz. Wedda, doch gheloooven hier dat de Portugesen weynigh sullen achten / ende effect nemen.

Den 18. dito is de Gouverneur Schop van hier betrocken naer Goiane, met de Compagnie van Capiteyn Claes ende Capiteyn Kill.

Den 19. dito zijn van hier naer Patria betrocken / de Schepen de Swaen ende de Ringh, Godt verleentse behouden Keps.

Den 25. dito zijn aen dese zijde ober-ghecomen drie Portugesen / klagen ober-seer / van dat wy haer van alles groot ghebreck is / ende alreede beginnen te mupteneren / dat Jan Fernand Viera niet en derf bukten sijn Hups gaen / dooz vreesse van om hals te comen / alsoo sy hem de schult van alle dese onheplen zijn wijtende: Segghen mede / datter wel meer als 600. Portugesen geerne souden obercomen / maer dooz de stercke wachten die sy houden / isset onmogelijck / soo dat sy selfs met groot perijckel van hun leven / alhier ghecomen zijn.

Den 27. dito is de Capiteyn Lieutenant Brantsma, met ontrent 50. man / van hier uptgaende naer de Affogados, van de Wyandt gherescontreert / de wyant sterck inde 600. man / waren wel 5. dagen in Embuscade gheweest:

Ons

Ons Volck de tweede Bugghe passerende / wederden bande Portugesen
contom becingelt / soo datter dapper aen beyde zijde wierde geschoten; doch
ons Volck tegen sulchen menichte veel te zwack wesende / moesten retireren /
met verlies van 12. dooden / 4. gebangen / ende 11. gequetsten: Ons Canon
soo bande Affogados als bande Vijf-hoeck, schoot dapper onder de vbandt /
soo dat onghetwijffelt sy niet by gheraecht zijn.

Den 29. dito quamen twee Negros ober / met Rapport / dat in de leste
Bescontre bande Portugesen / ghebleven waren vijf soo Capiteynen als
Officieren / 14. Soldaten / ende een parthij ghequetsten / soo dat Speck Jan
daer geen Zp by ghesponnen heeft.

October 1646.

Den 10. October zijn twee Portugesen by ons ober-ghecomen / met haer
holle gheweer / Rapporteren als de boozgaende / dat de Soldaten van de
Bahya mutineren / door oorzaeck dat sy soo langhe hier moeten blijven / dat
sy met de Mozadoors alreede hant-gemeen zijn gheweest / waer door eenige
ghequetst en doodt zijn ghebleven / datter groot ghebreck van alles onder
haer is / soo van versheyden noodighe Dibzes / als Kleedinghe. Godt
ghebe dat sulchs waer zy / ende wensche dat sy van hier al gheretireert
waren.

Den 12. dito zijn vier Soldaten op-ghehangen / ende een ghewolpt / van
wil zijnde naer de vbandt ober te loopen.

Den 18. dito arriveerde 't Nacht Enckhuysen van S. Tome, met advijs /
dat alles aldaer noch in een goede standt stondt.

Den 19. dito arriveerde 't Schip Noordt-Hollandt, 18. weecken onder
weeghs zijnde gheweest / op hebbende 60. Soldaten.

Den 24. dito is onse vloote t'zepl ghegaen / onder de Directie van de
Heer Cornel Henderon, de Heer Admiraal Lichtart, ende vooz Com-
missaris Generael de Heer Paul Anthony Dames, bestaende in 13. soo
groote als klepne Schepen / thien Compagnien Soldaten / ende drie Com-
pagnien Brasilianen / sterck behalven de Matroosen / omtrent de twaelf
a 1300. Man / ende van alles wel versien. De ghemeene spraeck ende
opinie is / dattet op Rio S. Francisco aenghesten is; wat daer van is / sal den
tydt leeren. De namen bande Schepen zijn dese nabolgende:

Graeff Enno, Admiraal van Amsterdam.

Loande de S. Paul, Vice-Admiraal van Zeelandt.

't Wapen van Dort, Schout by nacht / van Dort.

Blauwen Haen, van Amsterdam.

't Nacht Argijn, van Middelburgh.

Dito de Sterre, dito.

Twee groote Boots.

Amsterveen.
Slooterdijck.
Dier Barcquen.
Een Caravelle gheuaemt 't Reciff.

November 1646.

Den tweeden Nobemb. arriveerde 't Schip de Trou van Amsterdam / 9. weecken onder weeghs zijnde gheweest / mede brengende een Compagnie Soldaten / sterck 105. Koppen / en vol Dibzes gheladen.

Den 3. dito arriveerde 't Schip de Melck-meyt van de Kamer van Amsterdam / 23. weecken onder weeghs gheweest hebbende / daer op zijnde 102. Soldaten. Als mede 't Schip Prins Hendrick van Groeninghen / daer op wesende 19. Soldaten / met Dibzes / 13. weecken op de Reys zijnde gheweest.

Den 4. dito arriveerde 't Schip de Brouwer van Amsterdam / op zijnde de Compagnie van Capiteyn Koin, sterck 104. Man / 12. weecken op de Reys gheweest zijnde.

Den 5. dito arriveerde 't Schip de Liefde van de Maes / op hebbende 105. Mannen.

Den 6. dito arriveerde den Hout-Thuyn van Groeningen / 18. weecken op de Reys gheweest zijnde / met Capiteyn Latteringen en sijn Compagnie / sterck 124. Cabessen.

Den 12. dito is de Commandeur Banckert van Pariba alhier ghearriveert / met de Schepen Ter Veere, Middelburgh, Nieu ende Out Vlissingen, Staten Oorloghs Schepen. Van Pariba werdt gheschreven / dat de Portugesen alle de Moelens hebben verdestrueert / ende de Ketels begraven ; maer de Plantagien / soo van Farinie / Taback / als Druchten / staen seer schoon : Soo dat wy nu / Godt danck / met alderley Verberfchinghe van daer versien werden / 't welck tot een groote verquickinghe soo vooz de siecken als ghesonden dient.

Den 16. dito is alhier van Rio S. Francisco ghearriveert 't Fregat de Sterre, vande Cornel Henderson af-ghesonden ; waer by wy tijdinge hebben becomen / dat onse Bloot op 't eynde vande voorszeden Maendt / wel was ghearriveert aen Coureype, 9. mijlen Benoozden de Rivier van S. Francisco leggende / ende omtrent 60. mijlen van hier / alwaer sy ghelandet hebben / ende voozts ghemarcheert naer 't Fort / alwaer comende niemant bonden / Hoochstraten sijn begonnen werck ofte Fortresse hebbende verlaten / ende 't Canon wegh ghevoert ; men meent dat hy naer de Bahia is gheretireert. Ons Volck bonden een groote Hupsinghe vol Taback ende Farinie / zijnde des Wyandts Magasijn / aldaer de Inwoonders sijn gheretireert op een Eplandt twee mijlen van 't Fort leggende / alwaer heenen ghesonden werden twee wel ghemonteerde Booten / die de witte Plagghe achter lieten waepen /

waepen / om te sien of sy met de Portugesen ter spraeck mochten comen /
'twelck niet en gheluckte ; maer daer naer sonden de Portugesen Zieven
met een Gude Vrouw / aende Coznel / d' Inhoudt is noch onbekent / drie
a 4. Portugesen souden al Paspoort hebben ghehaelt.

Den 18. dito vernamen wy dat de vbandt met 1300. Man uyt de Ber-
ginies naer Rio S. Francisco waren op ghetrocken.

Den 19. dito is het Fregat de Sterre van hier weder naer Rio S. Francisco
ghetrocken.

Den 22. dito hebben twee van onse Compagnien met de vbandt aen de
Affogados lustigh gheschermutsert / de vbandt sterck op de onse comende
dringen / tot onder ons Canon / daer sy soo ghewellecomt wierden / datter
van de hare drie Capiteynen ende 18. Man vooz 't ghelach bleven sitten /
sonder de menichte van ghequetsten / die sy int retireren mede namen : Wy
en hebben Godt danck / geen dooden noch ghequetsten.

Den 23. dito is by ons ober ghecomen een Brasiliaen met sijn Vrouw /
verhaelt 't boven-staende alsoo te wesen / als in persoon daer by gheweest
zijnde / seght dat aen de Soldaten tot Kantsoen / 's weecx uytghedeest wordt
twee pont Blesch en drie Kannen Farinie / en anders niet ; datse van alles
groot ghebreck lijdten / sulcks is wel te ghelooven / alsoo sy in meer als 18.
Maenden uyt 't Reciff niet en hebben ghekrege : Ende die weten wat con-
sumptie de Portugesen deden ten tijde van Vrede / sullen haer daer ober
moeten verwonderen / want menigh dupsent Zielen int Land wonen. Ut
de Bahya konnen sy schaers versien werden / alsoo sy onse Schepen te seer
vreesen / die zedert den Oorlogh / soo menighe schoone Prijs van de Portu-
gesen hebben ghenomen / ende alhier zijn ghebracht gheweest.

Den 24. dito is de Gouverneur Sr. Mare met 30. Man van hier ver-
trocken / 't schijnt om eenighe inspectie om de Zuydt te nemen.

Den 29. dito is de selve weder ghearriveert / doch men kan egentlijck
niet weten / waer toe sijn desseyn streckte / sulcx werdt secreet ghelouden :
Soo veel men daer van verneemt / is dat de Portugesen 't Fort Gijsselingh
weder op-gemaect hebben / met noch een Fort aende voet van de Fonteyn
der Kercke de Nosse Signoor de Nazarette , boven de Bergh hebben sy 't met
de Bateria aende water-kant dapper versterckt / soo dat eer men de Cabo
weder krijcht / veel Cabessen sullen kosten.

En van onse Zachten uyt Angola comende / heeft op de Rieps een Por-
tugees Schip verobert / daer op 70. Zielen waren / en de selve tot vooz de
Keepe alhier ghebracht ; doch alsoo hy te zwack van volck was / konde
geen volck op de Prijs / om die te bewaren / stellen ; maer om die by hem
ende in dack te houden / gaffe maer vooz drie daghen spijs / soo datse ghe-
noodtsaecht waren by hem te blijven : Doch sy haren kans schoon siende /
hebben by nacht de Kabels af-ghekapt / ende zijn 't ontcomen ; maer
alsoo sy verholght wierden / is hier dichte by aen een plaetse ghenamt
de Candelary , ghestrandt : De Portugesen hebben haer aen Landt ghe-
salveert.

Met de personen nu onlangs by ons over-ghetomen / hebben wy ver-
staen / dat de Portugesen ghemonstert hebben / ende 8000. Man sterck be-
bonden / behalven de ghene die aende Mooseng ende Plantagien wercken/
die niet minder int ghetal zijn / soo datse een groote macht by een konnen
brenghen: Doch wy hoopen datse door ghebreck en straffe Gods / het soo
langh niet sullen houden als sy alreede hebben ghedaen / ende dat de Heere
onse Godt ons een goede uitcomste van dese zware Oorlogh sal doen sien/
tot sijner Prys en Loff / ende onser Zielen saligheyt / Amen.

December 1646.

Den eersten Decemb. arriveerde alhier een Bark van Rio S. Francisco,
mede brenghende een goede quantiteyt Taback / door ons volck aldaer ver-
overt. Men 't Fort wierdt dapper ghetrecht; men hernam noch gheen
Vpandt / doch ist seker sy ons niet langh in vrede sullen laten rusten / maer
ons comen besoecken / dat den tijdt sal leeren.

Den 5. dito is de Goude Son van Zeelandt / van hier na 't Patria vertroc-
ken; Godt verleentse behouden vrens.

Den 7. dito bequamen wy tijdinghe van Tamarica, dat een parthij van
ons volck uitghegaen zijnde / om water ende hout op den Bergh te beco-
men / van de Portugesen die aldaer in Embuscade lagen / waren overballen /
soo dat wy 7. Mannen verloorren; sulcx ghebeurt meermalen / alsoo de Por-
tugesen als Beer-wolven / sich inde Bosschen onthouden / ende ons volck
op haer onberdacht zijnde / zelden haer Klauwen zijn ontcomende.

Den 9. dito 's morgens / is alhier van Rio S. Francisco ghearriveert het
Fregat de Sterre, mede brenghende 't doode Michaem van onsen Admirael
Jan Cornelisz. Lichtart, die op den 28. Nobemb. in sijn Vacht op de Sibier
aldaer seer subijtelijck was over-leden / in een uytghesont en doot. Sulcx
heeft hier een groote droefsheyt onder klepne en groore ghecauseert / alsoo
hy om sijn uytnemende deuchden seer bemint was / ende ghebreest van sijne
Vpanden / die over sijn doot niet wepntgh en sullen verblijden / want sy
hem als de doot breesden.

Den 12. dito is de Admirael alhier op 't Reciff seer heerlijcken begrav-
en / met twee Compagnien Burgers en twee Compagnien Soldaten / die
door 't Lijck marcheerden / ende ghevolght van alle de Heeren / en gant-
sche Burgerpe / 't Canon wierdt van alle Schepen ghelost. Doorwaer het
verlies van desen Zee-Heldt / is een irreparabele schade door ons alhier in
Brasil woonende.

Den 15. dito is 't Fregat de Sterre, met noch een Bark met Provisie en
Ammunitie / na ons Leger naer Rio S. Francisco, van hier vertrocken.

Den 19. dito arriveerde een Bark van Rio S. Francisco, met tijdinghe/
dat aldaer door ongheluck een groote brandt was ontstaen / 't welck meest
al de Hutten daer heeft verbrandt / ende dat veel goederen zijn gheconsu-
meert ende verbrandt gheworden.

Den

Den 21. dito is de Heer Gouverneur Schop ende Sr. Mare, met vier a 500. Man uptghetrocken. Veel sustineren dattet naer Igracu is / ende dat hem Stackhouwer aldaer by sal verhoeghen / met onse Brazilianen ende Soldaten. Daer mocht wel pets Notabels, booz-ballen / 't welck den tijdt sal leeren.

Gen secker Persoon omtrent 16. Maenden gheleden van den Opandt aen Rio grande ghevangen ghenomen / was om naer de Bahya ghesonden te werden; doch upt hare handen ontsnapt wesende / is by ons Volck aen Coreripo ghe-eschappeert: Ende alsoo by lange tijdt met haer heeft gheconberseert / hebben wy heel particulariteyten van hem vernomen. Nammentlyck / dat verscheyden van de groote Seignours Portugesen / door last van Jan Fernand Viera, waren in apprehensie ghenomen / werden beschuldicht kennisse te hebben van den Attendant / 't welck laestmael op sijn persoon was booz-ghe-nomen / mede Correspondentie met ons te houden; Manuel Cavalgante, een vande principaelste Rebellen / ist in de Mattes ontblucht / met een deel Mozadozes ende Soldaten vande Bahya. Jean Pefoe ende Cosmo de Craste, beyde Seignours d' Ingenios, zijn elck in een amende van 2000. Croonen ghecondemneert / ende moeten alle weecken driemael aen 't Krael de Bon Jesus comen / ende haer vertoonen: Woorts sitten d'andere noch ghevangen. Godt danck / die onder de Cerberus Hoofden twee draecht en mis-bertrouwen heeft ghesonden / daer van wy hopen ten booz-deel deser Landen / metter tijdt noch goede vruchten van te sullen trecken. Doch hebben sy veelderley dinghs ghebreck / 't welck onder haer gheen kleyn miscontentement tauseert.

Den 23. dito is 't Schip de Goude Leeu van hier na Rochel vertrocken.

Den 24. dito is een parthij van 85. Man met Sr. Mare naer de Gouverneur vertrocken.

Den 27. dito zijn twee Warcken van Isle Fernande vertrocken / ende daer mede drie Vrouwen upt dese Landen ghebannen.

Den 29. dito is Mr. Lucas Pennevert Booz / die langen tijdt by de Portugesen is gheweest / wesende Jan Fernand Viera Factoor / by ons ober-ghe-comen / van dewelcke hare Ed. Mogende verscheyden ghelegghentheden van des Opandts saecken hebben vernomen. Doch alles blijft secret.

Besuyte desen Jare / om te aenbangen 't Nieuwe Jaer / in dewelcke wy den Almogenden Godt bidden ons beter ghesuck te verleenen / ons te beschermen / ende te verlossen upt de handen onser Opanden / om sijn Raems eere wille / Amen.

H E T

H E T
D E R D E D E E L.

Ianuarij 1647.

DEn tweeden Ianuarij is alhier ghearriveert 't Schip den Timmerman, van de Camer van Amsterdam / 9. weeken onder weegs zijnde gheweest / met een Compagnie Soldaten sterck 125. Koppen / met tijdinghe / dat de Franchosfen de stercke Stadt van Duynkercken hadden verobert.

Dito is de Heer Schop weder ghecomen / sonder yets verricht te hebben / alsoo de Vpandt van sijn comste te Igracou waren verwittericht / soo dat gheen kans vooz ons en was haer aen te tasten.

Dito is een Barch van Rio S. Francisco ghearriveert / met de naervolgende droevighe tijdinghe / soo het selve ghe-extraheert is upt een Brief in dato den 30. Decemb. 1646. upt 't Fort Maurice aen S. Francisco gheschreven / te weten :

Den 27. Decemb. zijn van hier upt-ghetrocken vijf Compagnien Blancken / ende een Compagnie Brasilianen / om een Cozael Beesten / leggende ses mijlen van hier / te becomen. Ober de Troup commandeerde Capiteyn Samuel Lambert alias La Montangie. De Vooz-Troup boerde Capiteyn Killian en Capiteyn Gijsselingh, die de Vpandt al tweemaal in de blucht hadden gheslaghen / veel van haer doodt slaende ende ghevanghen nemende : Maer de Commandeur La Montangie, in plaetse vande vooznoemde Capiteyns naer behooren te seconderen / nam een andere wegh door de Sibier / ende ober zijnde / wierdt hy van achteren ende van vozen omcingelt / soo datter gheen raedt meer was te retireren. De Tapopers vielen onder ons Volck / die aen 't bluchten waren / ende haer gheweer van haer wegh wierpen / soo dat sy meest in 't Fort quamen sonder gheweer / jae selfs sonder haer zijdt-gheweer te hebben. Maer ober de Colonel Henderfon haer wilde doen straffen / ober haer bloodigheyt / ende dat sy haer Officieren soo schandelyck hadden veriaten ; doch door vooz-bidden vande principaelste Officieren / zijn sy ten aensien van hare jonckheyt ghepardonnert. De Vaendrichs La Fleur, Cornelis vande Voorde, ende Thomas Rames, hebben haer eere getracht / en zijn met noch een deel van ons Volck als brave Soldaten binnen ghecomen. De schult van dese deroute word den Commandeur La Montangie ghegeven / die door sijn quade Oorde sulcx ghecauseert heeft. 't Meeste quaet hebben de Tapopers aen ons volck ghedaen / die de bluchtende Soldaten doodt sloegen. Alle de Officieren van de vijf Compagnien zijn meest ghebleven / als te weten :

Dooden.

Dooden.

Capiteyn Killian Snijder,
Capiteyn Gerrit Schut,
Capiteyn Koin,
Capiteyn La Montangie,
Lieutenant Jeronimus Helleman,
Lieutenant Bailjaert van Blissingen,
Lieutenant Comans van den Haghe,
Wendzich Middelburgh van Zwol.

Ghevangen.

Capiteyn Gijsselingh.

Van de gheene Soldaten zijn ghebleven de volghende / die in 't
ober-sten zijn bebonden te mancqueren :

Van de Compagnie van

Capiteyn Schut	19. Man.
Van Koin	34. dito.
Van Killian	14. dito.
Van Gijsselingh	22. dito.
Van La Montangie	14. dito.
Brazilianen	2. dito.
Hoofst-Officieren	9. dito.

Somma 114. Mannen.

Jan Jansz. van Yssendijck, Lieutenant van Gijsselingh, ende Adriaen Mebus
Daendzigh van Capiteyn Schut, om dat sy haer gheweer wegh ghesmeten
hadden / zijn op den 29. Decemb. haer gheweer booz haer boeten ghebzo-
ken/en zijn ghecondemneert booz ontrouw naer 't Patria gesonden te wer-
den. Wy zijn alhier wel 1300. Man sterck / doch en derben eventwel gheen
anderhalf upz van hier gaen; want de Opandt hierom seer sterck leght:
't Verlies van soo veel brave Officieren en Soldaten / causeert hier gheen
clepne alteratie / Godt wil ons te hulp comen / aen 't Fort werdt dapper
ghewerckt.

Den 9. dito. Alsoo den Opandt booz het booz-verhaelde Rescontre /
tot syn avantagie op ons ghewonnen / hebben de Ed. M. Heeren van de
Hooghe Regeeringhe / in dato deses ober-al Placaten laten aen-slaen/
dat alle Inwoonders / onder haer ghebiedt ende gheloozsaemheyt staende/
aen Pariba, 't Fort S. Andries, ende daer omtrent woonende / haer sullen
hebben

hebben te retireren naer onse Forten / alsoo sy de Guarnisoenen daer van daen sullen lichten / ende elbers employeeren : Soo dat te gheloben staet / dat onse meeste macht by een ghebracht sal werden / om daer mede de vyant eenigh voordeel af te sien / 't zy hier omtrent oft aen de Bahia / ende van Godt sijn zegen verwachten : Want met clepne Troupen op de vyant abantagie te soecken / is soo veel als Mugge-werck / dat is / om de Haers te bliegen / ende sijn selfs te verbranden.

Den 11. dito heeft de vyant voor ons Fort de Affogados ghenaemt Prins Willem, een lustige habade comen maken / maer wierden met 't Canon soo begroet / dat sy wel haest retireerden.

Den 12. dito is de Bark van Pieter Claesz. van Pariba ghearriveert / met tijdinghe / hoe dat de Portugesen naer 't vertreck van onse Guarnisoenen aen Pariba ende S. Andries leggende / aldaer met eenighe Troupen waren ghecomen / ende verschepden van ons Volck / onder anderen een Coopman Adam Bartels, hadden ghevangen ghenomen / ende verschepden doot gheslagen / die op hare Plantagien waren ghebleven / byten de Oorde van de Ed. Moogende : Soo datmen sonder groot perijckel byten onse Forten die wy noch aen Pariba zijn hebbende / mach gaen / of men loopt perijckel van doot gheslagen of ghevangen te werden.

Veelderley praetjes laet Jean Fernand hier uytstropen door sijn Creaturen / die hy alhier Godt weet het / al te veel heeft / om ons een schrick aen te jagen; maer wy en geben daer niet veel om / alsoo wy op Godt vertrouwen. Een secker Molaetinne van aensien is daer ober in arrest ghenomen / die opentlijck doot seggen / dattet Reciff binnen thien dagen in een bloedt-bad soude staen / ende dat die gheluckigh soude zijn / die by Joan Fernand mocht wesen / sy is daer gheciteert. Watter van comen sal / is mijn gheboelen voor een Vrouwen wint-praetje aenghenomen sal werden.

Den 18. dito is de Mayoor Jacob Stackhouwer alhier ghecomen / mettet Volck dat aen Pariba en S. Andries heeft ghelegen.

Den 21. dito is de vyant voor de Barette ghecomen inder nacht / ende hebben van stonden aen twee Waterpen op-ghevozen / daer mede sy op 't Fort ghenaemt Schoonborgh dapper vyer gaben den 22. des morggens ; d'ander Waterp was langhs de strandt / om 't secours te beletten in 't Fort te comen. Des morggens saghen en hoorde wy 't gheschut / waer op van stonden aen door de Heer Gouverneur Schop, vijf Compagnien Soldaten daer na toe zijn ghesonden / langs de Klippen / om ons Volck te seconderen / alsoo sy ober Iste de Paillie (door de vyant aldoen beset wesende) niet en mochten marcheren. Desen avondt is noch een Compagnie vyer-koers van hier de wegh nae Olinda uytghetrocken / doch zijn dese morgen onberichter saecke weder binnen ghecomen.

Den 23. dito smorggens vroegh / hoorde wy alhier dapper schieten van de Barette / dan na eenighe uren daer naer was het stil / ende coets daer aen quam van ons Volck van de Barette / brengende tijdinghe / dat de Portugesen met haer Canon waren gheretireert / meest door 't geweldigh schieten van

van onse Jachten / die dicht aen de Klippen haer soo inde zijde flancqueer-
den / ende vper op haer gaven / datter onghetwijffelt veel van de hare zijn
ghesneubelt : Van de onse zijnder 14. soo ghequetst als doodt gheleben.

Den 28. dito is de Heer Gouverneur Schop van hier verrocken / met
seben soo Schepen als Fregatten / met 700. Man naer Rio S. Francisco :
Daeghs te vooren waren verrocken 400. Brasilianen / 'tis sonder twijffel
datter een Exploict vooz handen is / 'twelck den tijdt sal leeren.

Februarij 1647.

Den 7. dito arriveerde alhier een Bark van Rio S. Francisco, die mede
bracht een Portugees aldaer by ons over-ghecomen / die verclaerde dattet
maer twee Maenden gheleden was dat hy upt Portugael was verrocken /
ende dat aldaer stercke gheruchten waren van een Hollandtsche Vloot / die
herwaerts soude comen / met ses a 7000. Man / waer over die van de
Bahya ghewaerschout waren wel op haer hoede te wesen / soo dat de bree
onder haer al begon te ontstaen. Sijn voorder aenbrenghen blijft secreet.

Den 12. dito Dinsdaghs morgens ten acht upzen / is alhier upt Patria
ghearribeert 't Schip de Hoppe-sack, met de Cornel Hendrick van Hous, en
30. Soldaten / uptghevoest zijnde seven en een halve weeck / was met noch
drie andere Schepen uptghezeylt / die by alle upzen zijn verwachende.

Desen dagh zijn 24. Pegeres ende Pegerinnen met hare kinderen aen de
Barette over-ghecomen / zijnde de Portugesen ontloopen / die haer naer de
Bahya wilden verboeren / seggen van meer te sullen over-comen.

De Supcker is hier tegenwoordigh seer dier / soo dat een pondt slechte
Supcker qualijck vooz een guld. is te becomen / soo dat soo 't langer duert /
de selve upt 't Patria sullen moeten ontbieden.

Dito arriveerde twee Barken van Rio S. Francisco, met de Fiscael
Tapper, met tijdinghe / dat de Lieutenant La Fleur upt-ghesonden zijnde /
om van de Portugesen condtschap te becomen / van de selvighe in Em-
buscade leggende / waren aenghetast ende doodt-gheslagen / sonder datter
yemandt af is ghecomen.

Den 17. dito hebben haer Ed. Moogende van hier naer de Portugesen
ghesonden / Gaspar Perere met sijn Zoon / twee ghevanghen Portugesen /
die alhier over de 18. Maenden ghevanghen hebben gheseten / tot wat
intentie sulckis gheschiet / leert den tijdt ; ende sullen sien wat vruchten de
goedertierenhepdt van onse Overigheden aen haer bewesen / sullen voort-
brenghen.

Met een Bark van Rio S. Francisco alhier ghearribeert / becomen by
tijdinghe / hoe dat onse Vloote op den vierden deses daer van daen was
ghezeylt / onder 't Commando van de Heer Hooghe Raedt Symon van Beau-
mont, ende over de Militie de Heer Sigismundus van Schop, die hare Cours
naer de Zuydt namen / sterck met Soldaten als Brasilianen en Matroo-
sen / by de 3000. Man. Men ghelooft alhier voorszecder dattet omtrent de

Bahya aenghesien is. 't Succes verhopen wy haest te hoorzen / waer toe
Godt de Heere gheliebe sijn Heplighe zeegen te verleenen / Amen.

Den Rio S. Francisco is ghebleben als Commandeur de Heer Cornel
Henderfon, met 5. a 600. Brasilianen en Soldaten.

Den 27. ende 28. dito arriveerden de Schepen de Prins ende Blaeuwen
Boer van Amsterdam / op-hebbende 105. Soldaten t'samen / hebben
thien weecken onder weeghs gheweest / sijn met Divzes gheladen / ende
bzingen tijdinghe / den handel by en open staet / dat hier qualijck aenghe-
nomen wil werden.

Martius 1647.

Den eersten Martij is van hier na 't Patria vertrucken 't Schip de Goude
Leeuw, ende de Timmerman naer Rochel, Godt verleentse behouden weys.

Den 2. dito sijn eenighe Negros bande Opandt by ons ober-ghecomien/
bzingen tijdinge / dat de meeste macht bande Portugesen naer de Zuyt was
ghemarcheert. Wy bequamen oock een droebighe tijdinghe van een van
onse Barcken / komende van Rio Grande, die omtrent Pariba was gheble-
ben / met 11. Zielen en eenighe Beesten / onder andere is ghebleben de
Huyfrou van Capiteyn Prevoo, den Lieutenant Gabriel de S. Marie, met
een Coopman Reynier van Leeuwen.

Dito is by ons ober-ghecomien Joan de Candia, een erbaren Barquier/
en Griek van gheboorte / mede bzingende een Barck / heeft langhe tijdt
tegen sijn wil de Portugesen moeten dienen.

Den 9. dito was de Opandt met een Croup aen de Barette / en meenden
onse Schilt-wacht die buyten stondt / t'onder-kruppen / maer ontdeckt
zijnde / schoot de Schiltwacht een Molaet doodt ; doen sy sagen dat sy ont-
deckt waren / doen namen sy de retraicte.

Den 10. dito is een van onse Jachten voor 't Pontael cruyssende / alhier
ghearriveert / mede bzingende vier van de onse die int Pontael ghevangen
lagen / ende met Sangaels aen onse Jacht haer hadden ghesalveert, seggen
datse van alles groot ghebreck lijden / dat Hoochstraten inde Bahya is ghe-
weest / maer was weder ghecomien.

Den 12. dito heeft de Opandt by ons Fort aende Affogados, ses van de
onse ghevanghen ghenomen. Den selfden dito quam een Molaet van den
Opandt by ons ober / doch naer dat haer Ed. hem hadden verhoort / soo
wierdt hy stracks aen boort ghebracht / soo dat sijn aenbzinghen onder de
Ghemeynte secreet blijft.

Den 14. dito arriveerde de Schepen de Zael ende Vergulde Valek, ses
weecken onder weeghs zijnde gheweest / met 20. Soldaten.

Den 16. dito is ghearriveert het Fregat de Meerminne van Vlissingen/
ses weecken onder weeghs gheweest zijnde / mede bzingende tijdinghe/
datter int Patria sterck ghesproken wierde van Vrede / tusschen hare Ed.
Mo. Staten en de Coningh van Spangien. Mededatter noch verscheyden
ander

andere Fregatten alhier souden comen / om op dese Cuffen te cruyffen / die
wy niet verlangen hier zijn verwachende.

Dito arriveerde 't *Schiff* de *Sterre*, van *Rio S. Francisco*, met advijs/
als dat de *Spand* omtrent de vier duysent *Man* sterck wesende / een *Huy*
van de onse ghenaemt de *Brugghe*, beset met vijftigh a festig *Man* / ende
daer op commandeerde de *Lieutenant* van *Westerwout*, hadden belegert :
De onse niet konnende soodanighen gheweldt teghen-staen / zijn met den
Spand veraccoordeert / om niet goet *Accoord* ende *liberteit* uyt te trecken/
dan en waren soo haest niet uyt-ghetrocken / of sy hebben ons *Volck* ghe-
disarmeert ende doodt gheslaghen / behalven twee ofte drie *Brasilianen*/
die met de strop om den hals wonderbaerlijck aen 't *Fort* zijn gheromen/
by de welke wy 'het' *woerde* *Maraens* *Exploit* hebben vernomen : De
Commandeur heeft het leven behouden. De *Heer* *Coznel* *Henderson*
trachte seer ont haer ontfet te doen / dan hebbende een parthij uyt-gheson-
den om de *Spand* te recognosceren / ghecommandeert van de *Capiteyn*
Chain Fleury, die een weynigh gheavanceert zijnde / wierdt vande *Portu-*
gesen datelijck om-cingelt / soo datter gheen uytcomste was / noch middel
om hem te salveeren / maer moesten vechten. De *Colonel* *Henderson*, die
hem op het spoor volchde / siende hoe dattet aldaer gheschapen stondt / ende
niet meer als drie hondert *Man* by hem hebbende / die de thijnde van des
*Spand*s macht niet en mocht breken / nam sijn retraicte aen het *Fort*/
anders soude hy 't selve ongheluck betracht hebben als de *Voort-Croup* :
Want daer zijn ghebleven beertigh *Soldaten* en festigh *Brasilianen* / met
de *Capiteyn* *Chain Fleury*. 't *Is* voerwaer groot verlies; want nu de *Spand*
dese sterke plaetse heeft gheincorpozeert / is ons belet *Bestialen* in te halen/
alsoo 't voerz. *Huy* maer een half miel van 't *Fort* was leggende / en daer
by een *Cozael* / daer omtrent de duysent *Beesten* alle avonden quammen/
'welck een groot gherief voer ons *Leger* was. Nu wy die missen / is *Rio*
Francisco maer een doore *Heide* / ende een *Kancker* voer de *Compagnie*/
waer uyt nootsakelijck de selve verlaten sal moeten werden / ende 't *Volck*
op avantajieuse plaetsen werden ghebracht.

Den 18. dito arriveerde 't *Schip* *S. Jan*, twaelf weechen onder weeghe
zijnde gheweest / op-hebbende omtrent de 40. *Man*.

Den 20. dito arriveerde 't *Schip* 't *Huy* van *Breda*, vande *Gouverneur*
Schop af-ghesonden / met advijs / dat op den ons *Leger* aen
Tapicura was ghelandet / een *Eylant* drie mijlen vande *Bahya* leggende :
De *Spand* van de comste van ons volck verwitticht wesende / waren me t
omtrent de 700. uytghelesen van haer volck op een *Berg* / op dito *Eylant*
leggende / gheretireert / ende begonden aldaer aen een *Fort* te werken/
om ons alsoo uyt het *Eylant* te verdrjben : Het welck de *Heer* *Gouver-*
neur vermerckende / heeft alle hooghe ende leghe *Officieren* / beneffens de
Soldaten te samen by een doen comen / ende haer verdoout de hooge noot en
de expeditie die daer most aengelient werden / om de *Spand* op 't spoedich-
ste aen te tasten / al-er sy haer voer-ghenomen werck in defensie souden
ghebracht.

ghebracht hebben / dat alsoan sulcx zijnde / geen remedie meer soube wesen /
om eenige abantagie ofte voordeel op 't Eplandt te doen / dien volgens ghe-
maect 't Eplandt te moeten verlaten / tot groote discrepatie van haer
allen / ende schade vande Compagnie : Voorts d' Officieren ende Soldaten
met treffelijcke reden gheanimeert en couragie ghegeven hebbende / wierdt
de resolutie ghenomen om de Wyandt met ghemeene macht aen te tasten ;
waer op weder een wel ghemoet wesende / den Wyandt met groote Couragie
zijn aengeballe / die langhe tijds standt hielt / soo dat mannelijck aen beyde
zijden wierdt ghebochten ; de Wyandt ewdelijck sich verspreyende / zijn de
onse met een nieuwe Couragie haer soo lustigh aengeballe / en met sulcken
furieuse Chargie / soo datse avaulx de Route de blucht namen. Wy hebben op
de plaetse vanden Wyant doot ghebonden omtrent de 140. a 150. mannen /
behalven de ghequetsten / die niet minder zijn. Wy hebben 15. a 16. soo doot-
den als ghequetsten ; Capiteyn Monsheyn met sijn Lieutenant zijn doot / de
Heer Gouverneur Schop is ghequetst / doch hope haest recouyeren sal ;
't is wonder dat hy niet al lange ghebleven is / ten aensien in alle occasien hy
hem als een ghemeen Soldaet avontureert / meest altijd in de plaetse we-
sende daer de meeste slagen vallen ; Godt wil den Wyomen Heldt bewaren
voor alle ongheluck en tegenspoet / Amen.

Wy hebben al des Wyants Amnunitie becomen / met een partly Sup-
ker en Craen / dat alhier afgesonden sal werden. Dit is voorwaer een groote
Victorie voor de Compagnie / ende met Gods hulpe 't secours uyt Patria
comende / sullen vorder progressen ghesien werden : Want indien de Portu-
gesen in dese slaghe d' ober-handt hadden becomen / soude naer menschelijcke
apparentie geen of weynigh van ons volck aende Schepen hebben konnen
gheraken ; ten besten van al ghecomen / souden 't Eplant hebben moeten ver-
laten. Nu werdt aldaer een sterck Fort van d' onse ghemaect / soo dat wy
met Gods ghenade verhoppen Meester van 't Eplandt te blijven.

Den 21. dito is een Barck van Rio S. Francisco ghearriveert / meldende
hoe dat de Heer Schout Paul Anthony Dames, op den 2. deses van daer met
een Barck was verrocken / met sijn Familie / Domino Stetten, Advocaet
Heeregraef, ende noch verscheyden andere personen : De voorsz. melden /
dat sy omtrent Porto Francese een Portugesche Barque met een Duytsche
hebben ghesien / soo datmen hier ghelooft dattet ghenomen is / ten aensien
dat de Heer Schout soo langh achter blijft / soo ist vast gheboelen sulckx bo-
venstaende waerachtigh is.

Den 26. dito arriveerde 't Schip Vlissingen van Tapicura, met de Sup-
ker en Craen aldaer verockert.

Den 30. dito des Saterdaghs / heeft Jan Fernand Viera twee Vrouwen /
een Capiteyn en een Lieutenants Vrouw alhier weder ghesonden / diese in de
voorzgemelde Barcke aen Porto Francese hebben verockert : De Heer Schout
Dames met sijn Vrouw en Dochter / met de Vrouwen voornemt / zijn alleen
naer veel ellenden en zwaren arbeyt in de Verginies ghecomen ; de Barck
hebben sy geheel uytgeplondert / sonder sets aende arme gevangene te laten :

Jac

Jaef selfs wilden sy aen Porto Francese de ghebangenen om-bzengen en doo-
den/sonder het ootmoedigh vooz-bidden van Juffr. Dames; d'andere ghe-
bangenen hebben sy naer de Bahya gesonden / doch of het niet naer de Bahy
de Baxo is/breesen wy seer / alsoo van 10. geen een te recht aldaer is gheco-
men. Met dito Vrouwen zijn Vriegen van Joan Fernand ghecomen/wegen
de wisselingh vande Heer Schout Dames, sijn Vrou en sijn Dochter / ende
wil daer vooz hebben den Admirael Jeronimo da Silve, met noch twee Por-
tugesehe Dochter s/ die wy alhier hebben.

Aprilis 1647.

Den eersten April heeft de Vpant de Scherp-Rechter deser Conquesten
ghenaemt Meester Hendrick, die een weynigh buyten ons quartier was upt
ghegaen/ghebangen ghekrege/ ende hem eerst een schoot ghegheben/ daer
naer met sijn Slagh-zweert 't Hoost af-gheslaghen; sijn Officie heeft veel
Sollicitanten naer ghelaten.

Den 2. dito hebben haer Ed. Mogh. een Tambour met Vriegen naer
de Vpant af-ghesonden/wegen de relaxatie van onse ghebangenen.

Den 3. dito is onse Tambour upt de Verginies weder ghecomen / met
beschept dat de Portugesen in twee a drie dagen souden antwoort schryben.

Dito zijn de Schepen den Blauwen Boer ende 't Huys van Breda van hier
naer Rochelle verrocken.

Den 4. dito is 't Schip de Salamander van Zeelandt / 9. weechen onder
weechz zijnde gheweest/alhier ghearriveert/doch sonder Soldaten/dat ons
breemt is/alsoo wy de selvige soo noodigh van doen zijn hebbende.

Den 5. dito zijn twee Castilianen by ons over-ghecomen.

Den 8. dito is de Cornel Henderon van Rio S. Francisco ghearriveert.

Den 12. dito is ghearriveert een Fregat van Zeelandt / ghenaemt Mid-
delburgh, met de Heer Brest, die als Directeur over de Fregatten is ghe-
stelt. Met de selve hebben wy tidinghe / dat de Negocie alhier open is
ghestelt; doch wat mach dat baten/ als 't Landt gheslooten is / ende gheent
Supckeren zijn te becomen / wat Retour sullen de Coopluyden vooz haer
goederen krijgen/ geen/ ten waer gelt met 30. a 35. per Cento schade / ende
't goet werdt hier beter koop naer advenant ghegheben als in 't Patria, dat
sal weynigh lust aende Brasilsche Handelaers gheben.

Den 13. dito heeft Joan Fernand Viera, Anna Brandt, Dochter van de
Heer Dames, alhier weder ghesonden / ende by haer voozsecker verstaen/
dat de Portugesen met drie Barquen upt het Pontael ghelooopen zijnde/
de Barck van Jan de Candia, ghemonteert met een stuck ende 36. Man/
hadden aenghetast / die haer wacker werden / maer vooz de stercke ende
onghelijcke parthy / zijn verobert: De Lieutenant van de Heer Mayoor
Bayert met 19. Soldaten zijn doodt ghebleven/de rest ghebangen/ende heb-
ben Jan de Candia op-ghehangen.

Den

Den 16. is de Heer Beaumont en Schop van Tapicura alhier gearriveert.
 Den 22. dito 's Maendaghs / is Juff. Anna Dames van de Portugesen
 gherelaxeert/ende alhier ghesonden; de Heer Schout Dames zijnde Woens-
 daghs den 17. ober-leeden.
 Den 28. dito heeft de Heer Schop van hare Ed. M. sijn af-scheyde
 ghenomen / ende met 't Yacht 't Wacckende Hert, naer ons Legher aen
 Tapicura betrocken.

Hier mede dit beslyptende / verhoopen wy als onse macht-
 ghe ende stercke Vloote upt het Patria sal ghecomen wesen/
 meerder vruchts ende progressen te sullen doen / ende dit
 Journael te vervolgen.

De Heere Godt wil voorder onse vooz- ghenomen dessey-
 nen zeghenen / tot voozt-plantinghe van Gods V.
 waerheyt/ tot uptbreydinge van vele Landen
 en plaetsen / ende tot voordeel ende be-
 houdenisse deser Compagnie.

A M E N.

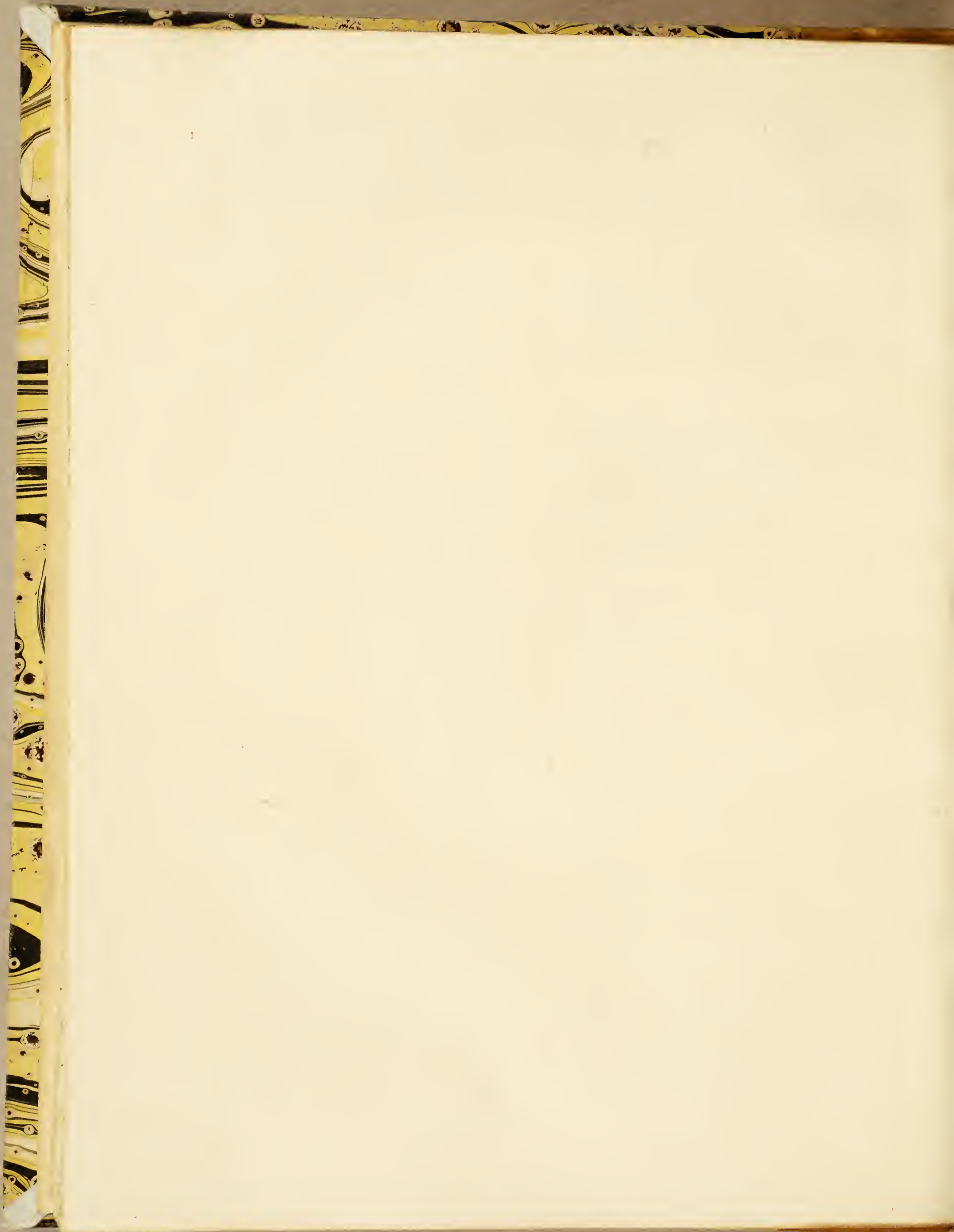
Oprnael ofte kort discours noperende de rebellye ende ver-
radelycke desseynen der Portugesen alhier in Brasil voor-
genomen 't welck in Junio 1645 is ontdekt. Ende wat
vorder daer nae ghepasseerd is tot den 28 April 1647.
Beschreven doer een liffhebber die selfs in 't begin
der rebellye daer te lande is gheweest, ende aldaer
noch is residerende. Amhem, J. Jacobsøn, 1647. half
calf.

This pamphlet which is extremely scarce, gives the
best narration, described by an eye-witness of the
events, of the revolt of the Portuguese inhabitants of
Brasil and of the conquest of this country by the Por-
tuguese.

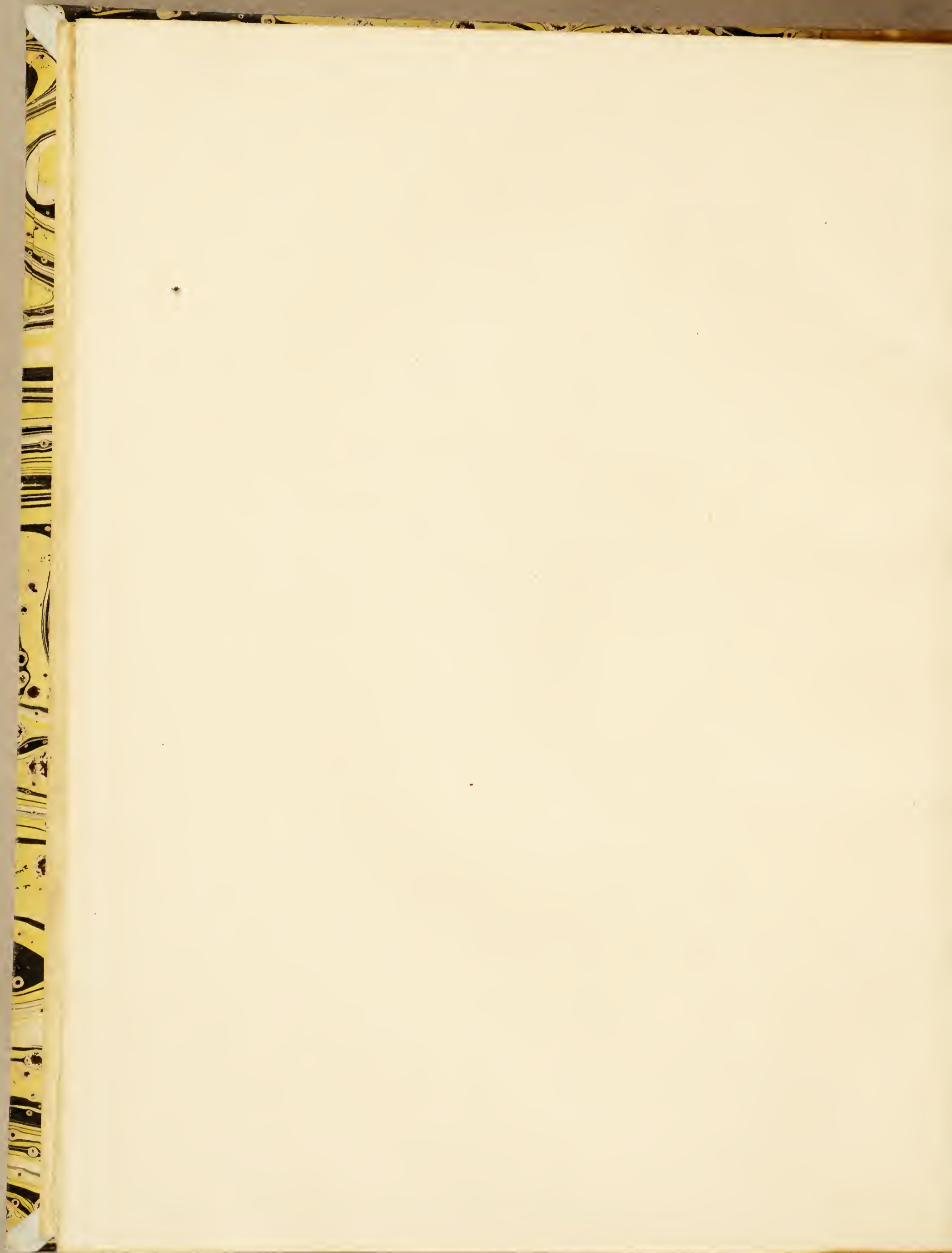
Knuttel, 5545.

rijksb.

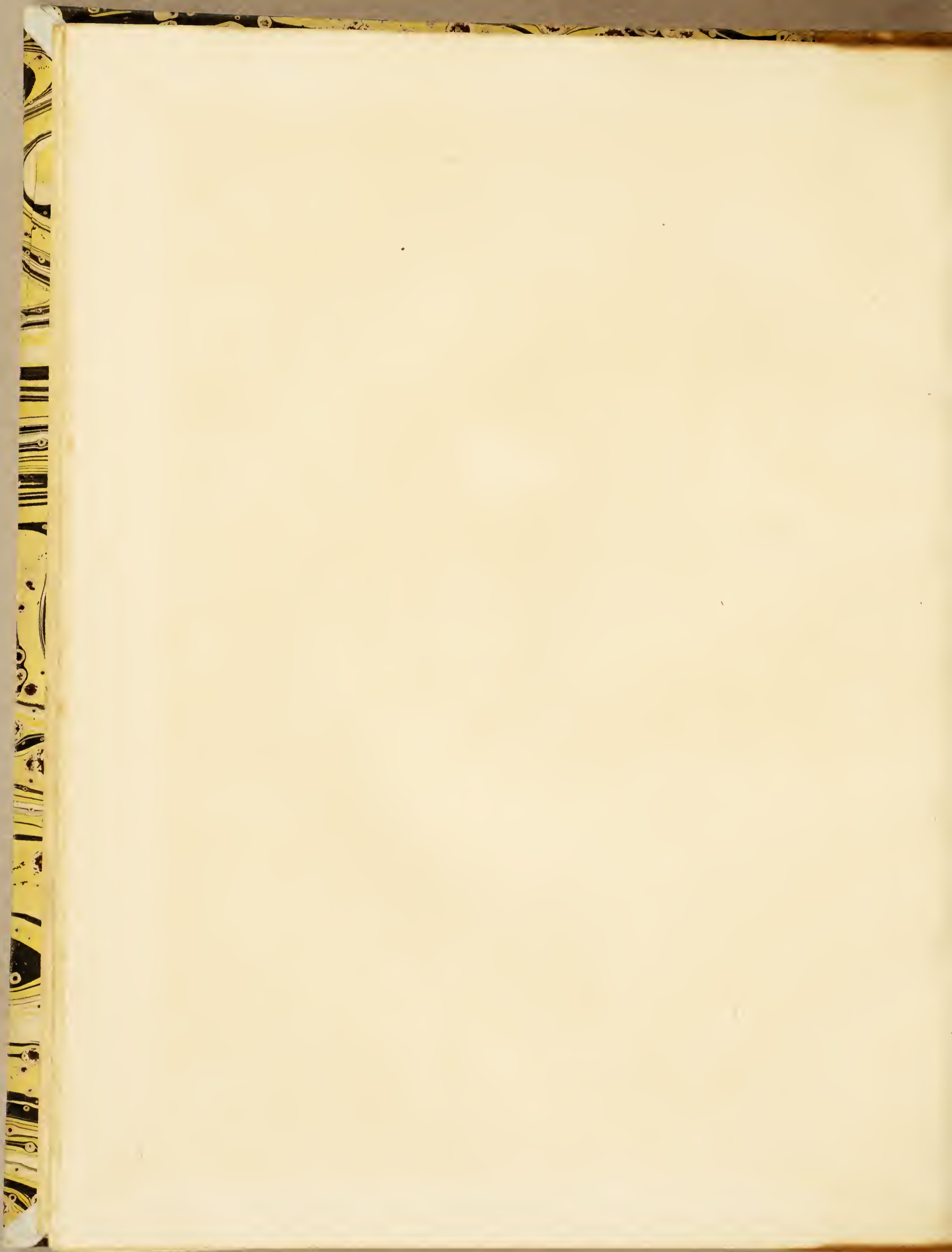
Dec 31, 1919.

F647
K719j
Hllto

